

SPECIALE PÅ KANDIDATUDDANNELSEN I SOCIALT ARBEJDE
VED INSTITUT FOR SOCIOLOGI OG SOCIALT ARBEJDE
AALBORG UNIVERSITET I KØBENHAVN

En kvalitativ analyse af socialarbejderes erfaringer med:

Social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet

Mette Juhl

December, 2017

Vejleder: Marianne Skytte

Abstract	3
1.0 INTRODUKTION TIL ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER OG SOCIAL KONTROL	5
1.1 Æreskonflikter og social kontrol som sociale problemer i en skandinavisk kontekst.....	7
1.1.1 Dilemmaer ved fokus på minoritetsetniske unge	9
1.2 Forskningsperspektiver på æreskonflikter og social kontrol	10
1.2.1 Differentierende termologier af målgrupper - men konsensus i deres definitioner.....	13
1.2.2 Social kontrol fører til mistrivsel	15
1.2.3 Ikke-kønsspecifikke & kønsspecifikke konsekvenser ved seksuelle normbrud.....	17
1.2.4 Manglende viden om forebyggelse	19
1.2.5 Opsummering af forskningsgennemgang.....	20
1.3 Overordnet problemformulering	21
1.3.1 Underspørgsmål	22
1.4 Begrebsafklaring.....	22
1.4.1 Social kontrol	22
1.4.2 Seksuelle rettigheder	23
2.0 METODISK FREMGANGSMÅDE	25
2.1 Hermeneutik - Fortolkningslære af socialarbejderperspektiver.....	25
2.1.1 Den filosofiske hermeneutik	26
2.1.2 Dilemmaer ved fokus på minoritetsetniske unge gennem socialarbejderperspektiver.....	29
2.2 Kvalitative metoder	31
2.2.1 Kvalitative interviews	31
2.2.2 Rekruttering af socialarbejdere	34
2.2.3 Ethiske overvejelser	34
2.2.4 Præsentation af socialarbejdere og NGO'er.....	36
2.2.5 Redegørelse for selektion af datamateriale	40
3.0 ANALYSE	44
3.1 Delanalyse 1: Ikke-kønsspecifikke problemstillinger.....	44
3.1.1 Social kontrol, tvangsforhold & dobbeltliv.....	44

3.1.2 Minoritetsetniske unge LGBT+personers særlige udfordringer	48
3.1.3 Udeblivelse fra seksualundervisning.....	51
3.2 Delanalyse 2: Kønspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske unge kvinder	52
3.2.1 Mødomsproblematikker	53
3.2.2 Brud med familien.....	59
3.3 Delanalyse 3: Kønspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske unge mænd.....	62
3.3.1 Tidsbegrænset frihed.....	62
3.3.2 Ufrivillig kontrollant-rolle.....	64
3.4 Delanalyse 4: Hvorfor er der forskel på kønnes problemstillinger?	68
3.4.1 Hvordan ære forankres i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer.....	68
3.4.2 Hierarkisk opbygning i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer.....	70
3.4.3 Æresfølelsen styrkes ved at leve op til kønsrollerens forventninger	72
3.5 Delanalyse 5: Forebyggelse af problemstillingerne	74
3.5.1 Mentorordning for minoritetsetniske unge kvinder der har brudt med familien.....	75
3.5.2 Konfliktmægling mellem unge og forældre	76
3.5.3 Safe spaces for minoritetsetniske unge LGBT+personer	78
3.5.4 Opkvalificering af folkeskolelærere.....	80
3.5.5 Styrkelse af unges handlekompetencer igennem seksualundervisning	82
3.5.6 Forældreinddragelse i seksualundervisningen skal ”aflive” myter om mødommen	84
3.6 Konklusion	87
4.0 METODEREFLEKSIONER & PERSPEKTIVERING	91
5.0 LITTERATURHENVISNINGER.....	93

Abstract

This master thesis aims to examine four social workers' experiences related to social problems with minority ethnic young people who are exposed for social control with their sexuality. Social control may therefore be understood as a professional term which in other words means: *Some* minority ethnic families' tool to behavioural regulation of their minor family members' sexuality. The families' purpose of social control is to achieve highly status of honour in *some* minority ethnic communities. In order to avoid misunderstandings and prejudices I have italicized the words "some", because I want to establish that social problems related to social control with minority ethnic young people's sexuality *do not* exist in all minority ethnic families or communities.

In addition, this master thesis also examines the four social workers' experiences of why the problems are different between the sexes of young men and women, as existing research results shows, that minority young women's sexuality (compared to men's sexuality) are more likely to be controlled.

Finally, this master thesis examines the social workers' suggestions of prevention to their explicated experiences with social problems related to social control with minority ethnic young people's sexuality.

Based on philosophical hermeneutics and qualitative methods, the social workers are interviewed in order to achieve the purposes of this master thesis. All of the social workers work in Danish NGO's where the purpose is to prevent that minority ethnic young people live lives with social control with their sexuality. Therefore all the social workers have in common that they fight for progressing minority young people's *sexual rights* - which is a part of all people's human rights as for example; equal rights no matter of gender.

The findings maintain that there's consensus between the social workers' experiences of what consequences of social control with sexuality *can* be for *some* minority ethnic young men and women: Forced marriages, violence and "rehabilitation journeys" to family members who live in countries of origin – either stay there - or to learn how to behave honourable in the future.

The findings for minority ethnic young women *can be*: Deprivation of social arrangements and privacy, social control of virginity due to myths of the female sexuality, forced gynaecological doctor visits to document the women's' virginity, "virginity-reconstruction-operations" and

problems related to move and break contact with their families. The findings about the women's problems show that social control is often centred about controlling women's sexuality.

Findings about men's problems are related to other factors. Factors as: *Some* men are forced of their families to control their sisters in their spare time in order to be accepted as "real men" in *some* patriarchal- and collectivistic family structures. Findings show that men more often can decide what they want to do in their spare time and that men also are allowed to have girlfriends, drink alcohol and go to parties (compared to the women). But the findings also show that this freedom someday may be over, because it is expected in *some* minority ethnic families that men at a certain time shall be married to an honourable woman from an honourable family. Therefore, the findings show that the problems between the genders of young men and women are different, because living up to the gender roles strengthens status of honour in *some* minority ethnic families and communities.

Furthermore, the findings show that consequences for minority young men and women are that social control leads to lack of physically and mentally wellbeing. Therefore is it important to find out how social interventions in the future social work can prevent these problems related to social control with minority young people's sexuality.

The social workers highlight following six social intervention suggestions that, they mean, can help preventing social problems related to social control with minority ethnic young people's sexuality in the future social work:

(1) Mentoring for young minority ethnic women that have moved and broken contact with their families, (2) "conflict resolution", (3) "safe spaces" for minority ethnic LGBT+ young people, (4) special education in honour related conflicts and social control for school teachers, (5) strengthening minority young people's abilities to know how to search for professional help if needed. (6) The last finding is related to the importance of involving minority ethnic parents in sexual education classes to achieve constructive dialogs between teachers, students and parents in order to succeed in replacing myths due to the female sexuality - with facts.

Formålet med dette kapitel er at introducere til specialets fokus og min motivation herfor. Derudover er formålet at præsentere problemstillingen, problemformuleringen og begreberne æreskonflikt, social kontrol og seksuelle rettigheder, samt indføring i en afgrænset og overordnet forskningsgennemgang, som relaterer sig til problemstillingen.

1.0 Introduktion til æresrelaterede konflikter og social kontrol

Dette speciale udspringer af en interesse for at bidrage til at gøre en forskel for minoritetsetniske unge, der befinder sig i komplekse familiekonflikter, hvor familier hævder, at unges adfærd sætter familiens ære på spil. Disse konflikter er også kaldet *æreskonflikter* og indebærer social kontrol med unges sociale færden (Wikan, 2006). Igennem mit frivillige arbejde i *Sex & Samfund*, der er en NGO, som kæmper for at fremme seksuelle og reproduktive rettigheder på nationalt- og internationalt plan, har jeg fundet inspiration til at sætte fokus på minoritetsetniske unge, der befinder sig i komplekse æreskonflikter, hvor familierne udøver social kontrol med unges seksualitet. Komplexiteten ved at bevæge sig ind i dette genstandsfelt vedrører, at social kontrol er et socialt fænomen, der befinder sig i spændingsfeltet imellem ære og skam og som ofte diskuteres i relation til begrænsning af særligt minoritetsetniske kvinders seksualitet (Nielsen, 2011). Derfor finder jeg det vigtigt at undersøge, hvilke kønsspecifikke problemstillinger der er på spil, relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet.

Endvidere har Fenger-Grøndahl og Nøhr Larsens fortællinger i *Den forbandede kærlighed – 14 fortællinger om homoseksuelle og kulturel mangfoldighed*, motiveret mig til at sætte fokus på minoritetsetniske unges komplekse problemstillinger i æreskonflikter, der vedrører social kontrol med unges seksualitet. Bogen skildrer 14 fortællinger om unge, der er homoseksuelle, og som på grund af deres seksuelle orientering befinder sig i komplekse æreskonflikter. De unge kæmper for at blive accepterede som dem, de er. De kæmper med diskrimination og afstraffelse i deres familier, hvilket sætter dem i sårbare og udsatte sociale positioner. Det, de unge ønsker sig, og i høj grad har brug for, er accept, støtte og omsorg fra deres familier. De unge har forskellige etniske, kulturelle og religiøse baggrunde. I det følgende eksemplificeres nogle af de komplekse problemstillinger, som de unge befinder sig i. Her citeres Torkil på 20 år fra Færøerne:

”Jeg fortalte ikke selv mine forældre om min homoseksualitet, for jeg kunne ikke overskue, at fortælle dem det. Så de fandt ud af det via rygter, efter jeg var rejst til Danmark. Især min far

reagerede voldsomt, og vi havde en kæmpe konflikt, som endte med, at han sagde, at han ikke længere opfattede mig som sin søn". (Fenger-Grøndahl & Nøhr Larsen, 2007:52).

I det nedenstående følger et citat af 19-årige Jasmin, som definerer sig selv som en dansk/filippinsk pige. Her beretter hun om sin mors reaktion, da hun fortæller om sin homoseksualitet:

"Du er satans barn, du ender i helvede!". (Fenger-Grøndahl & Nøhr Larsen, 2007:70).

Slutteligt følger et citat af 17-årige Zaki, som definerer sig selv som havende dansk/indisk baggrund. Han beretter i følgende citat om sin fasters reaktion, da hun finder ud af, at han er homoseksuel:

"Du er homoseksuel. Du får ikke lov til at komme i mit hjem mere, for mine børn skal ikke være sammen med sådan en som dig". (Fenger-Grøndahl & Nøhr Larsen, 2007:96).

Ovenstående citater skildrer ældre familiemedlemmer, som tager afstand til deres yngre familiemedlemmer og reagerer som om, at de har gjort noget forkert ved at have erkendt deres seksualitet. Det kan derfor tyde på, at der i *nogle* minoritetsetniske familier findes diskrepans mellem henholdsvis familiers heteronormative opfattelser af seksuel orientering og opfattelsen:

"Seksuel orientering er resultatet af en personlig erkendelse. Det er aldrig op til andre at definere". (LGBT Danmark, 2016:3).

I de tre ovenstående eksempler udøver familierne social kontrol med de unges seksualitet, som en form for adfærdsregulering i et forsøg på at opretholde deres heteronormative idealer. Den sociale kontrol indebærer blandt andet at familierne frihedsberøver unge således, at de ikke må ses med venner og kærester, og at de ikke må deltage i studieture, fester og i det hele taget til sociale arrangementer. Konsekvenserne for de unge er undertrykkelse og hemmeligholdelse af følelser og seksualitet, komplekse æreskonflikter som indebærer trusler, vold og udstødelse af familien. Disse unge er derfor under et stort psykisk pres, hvilket stiller dem i nogle særligt udsatte og sårbare positioner (Fenger-Grøndahl & Nøhr Larsen, 2007). Derfor finder jeg det vigtigt at undersøge, om forskningen også skildrer lignende problemstillinger relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. Det er min overbevisning at ingen unge uanset etnicitet, religiøse- og kulturelle baggrunde og seksuel orientering skal befinde sig i ovenstående udsatte og sårbare positioner. Derfor danner de ovenstående unges fortællinger og mit frivillige arbejde i Sex

& Samfund baggrund for min interesse og motivation for at arbejde videre indenfor netop dette genstandsfelt.

1.1 Æreskonflikter og social kontrol som sociale problemer i en skandinavisk kontekst

I dansk socialpolitik opfattes æreskonflikter og social kontrol, herunder også social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, som sociale problemer, der skal taget et socialpolitisk ansvar for. Den danske lovgivning afspejler, at æresrelaterede konflikter er noget, der skal tages alvorligt. I *Lov om social service* (Serviceloven) fremgår det af § 12a at i tilfælde, hvor danske borgere over 18 år henvender sig med æresrelaterede konflikter, skal den pågældende kommunalbestyrelse vurdere, om der er behov for at udarbejde en handleplan, som blandt andet skal indeholde en risikovurdering af borgerens situation og eventuelt iværksætte støttemuligheder.

I *National Strategi mod æresrelaterede konflikter* fremgår det, at målsætningen i perioden fra 2012-2015 er, at alle borgere i Danmark skal have lige rettigheder, når det kommer til:

”Retten til selv at vælge sin ægtefælle, retten til ligestilling mellem kvinder og mænd og retten til selv at vælge det liv, man ønsker”. (Hækkerup, 2012:6).

Det fremgår endvidere af den nationale strategi, at disse rettigheder ikke altid overholdes i nogle minoritetsetniske miljøer, og at nogle minoritetsetniske unge lever et liv med social kontrol, hvor de for eksempel ikke må have venner af modsatte køn eller kærester. Dette kan føre til komplekse æreskonflikter og social kontrol med unges seksualitet. Trusler og vold kan blive en del af hverdagen for *nogle* unge, hvilket skaber stor mistro. For at forebygge problemstillingerne er der afsat 24 millioner kroner til at forbedre følgende initiativer:

”Samarbejde og koordinering mellem myndigheder og organisationer skal effektiviseres, at øge forebyggelse ved bedre oplysning og holdningsbearbejdning i forhold til unge og forældre, mere og bedre opkvalificering af fagfolk, flere støttemuligheder og mere rådgivning til unge, bedre og mere målrettet indsats mod genopdragelsesrejser, øget internationalt samarbejde og mere viden og forskning på området”. (Hækkerup, 2012:7).

Formålet med den nationale strategi er at styrke allerede eksisterende forebyggende indsatser i det sociale arbejde med æresrelaterede konflikter og social kontrol. Det vil sige, at problemstillinger med æresrelaterede konflikter og social kontrol i en dansk kontekst dels forsøges nedbragt og forebygget ved hjælp af retlige reguleringer (Serviceloven) og dels via en national strategi.

Endvidere skildrer det EU-støttede Daphne-projekt *Between Honour and Shame – Nordic Approaches in the Fight against Honour Related Violence*, at det ikke kun er den danske socialpolitik, der har fokus på at nedbringe og forebygge æresrelaterede konflikter og social kontrol. Projektet er et samarbejde med vores skandinaviske naboer, som viser at også Norge og Sverige har æresrelaterede konflikter og social kontrol på den socialpolitiske dagsorden. Det vil sige, at der findes retlige reguleringer og nationale strategier for bekæmpelse af problemstillingerne i alle skandinaviske lande. Projektet er en videndeling mellem NGO'er i de skandinaviske lande, som er eksperter i bekæmpelse og forebyggelse af æresrelaterede konflikter og social kontrol. Projektet skildrer konsensus om, at der uanset land skal tages et statsligt ansvar for bekæmpelse af æresrelateret vold, social kontrol og tvangsægteskaber. Derudover er der konsensus om, at feltet er enormt komplekst, hvorfor det er af essentiel betydning, at socialarbejdere herunder; folkeskolelærere, lærere på ungdomsuddannelser, socialrådgivere, politi, sygeplejersker, læger opnår uddannelse og opkvalificering. Dette så socialarbejderne kan opnå den specialviden og de nødvendige kompetencer, som det kræver i forebyggelsesarbejdet med æresrelateret vold, social kontrol og tvangsægteskaber. Ydermere viser projektet, at der er behov for mere forskning, som afspejler kvalificerede bud på, hvordan vi i Skandinavien kan blive bedre til at afhjælpe æreskonflikter og social kontrol, herunder også social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet (Daphne, 2013). Det vil sige, at både den nationale strategi og det EU-støttede Daphne-Projekt peger på, at det er nødvendigt med mere forskning på området.

Ovenstående belyser, at æresrelaterede konflikter og social kontrol tages alvorligt i skandinavisk socialpolitik, hvorfor der kan argumenteres for, at der er tale om sociale problemer, når man taler om æreskonflikter og social kontrol i en skandinavisk kontekst. De to sociologiske professorer Earl Rubington og Martin S. Weinbergs definition af et socialt problem, kan anvendes i denne argumentation. Definitionen lyder som følger:

"An alleged situation, that is incompatible with the values of a significant number of people who agree that action is needed to alter the situation". (Rubington & Weinberg, 2011:3).

Frit oversat, kan det siges, at der skal være tale om en påstået situation, som er uforenelig med værdierne hos et betydeligt antal mennesker, hvor der hersker konsensus om, at der er behov for en indsats for at ændre situationen. Definitionen kan derfor anvendes til at eksplicite, at der i Danmark og resten af Skandinavien, er enighed om værdierne, der vedrører ligestilling mellem køn og retten til at leve det liv, som man selv ønsker. Dette da socialpolitikken afspejler mål om at

bekæmpe og forebygge æreskonflikter og social kontrol. Servicelovens § 12a, den nationale strategi og det EU-støttede projektsamarbejde i Skandinavien, kan knyttes til den påståede situation, om at det sociale problem eksisterer, eftersom et betydeligt antal mennesker, igennem vores demokrati, opfatter æresrelaterede konflikter og social kontrol, som sociale problemer, der skal tages et socialpolitisk ansvar for. Æreskonflikter og social kontrol, kan derfor siges, at være sociale problemer, som tages alvorligt i Skandinavisk socialpolitik, hvilket der også er god grund til at gøre i følge den norske professor Unni Wikan.

Wikan skildrer at æresrelaterede konflikter og social kontrol kan indebære trusler, vold, frihedsberøvelse, tvang og i yderste konsekvens æresdrab (Wikan, 2006). Wikan beretter blandt andet om tre svenske piger, som er blevet dræbt af et af deres familiemedlemmer, da familiemedlemmerne hævder, at pigerne har sat familiens ære på spil, hvorfor familiemedlemmerne ikke har set en anden udvej end at dræbe pigerne for at rense familiens ære. Wikan beretter også om en dansk pige og flere norske piger, som har været offer for æresdrab begået af et nært familiemedlem (Wikan, 2006). Disse piger har i kampen om friheden for selv at vælge, hvordan de vil leve deres eget liv betalt den dyreste pris - deres liv. Dette vidner om, hvorfor det er vigtigt at tage æreskonflikter og social kontrol alvorligt i det sociale arbejde. Det skal her nævnes, at det ikke er æresdrab, der er fokus på i dette speciale, men social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. Æresdrabene findes dog væsentlige at have in mente, da de minder os om, hvad der kan være yderste konsekvens, og hvorfor det er så vigtigt at tage æreskonflikter og social kontrol alvorligt i det sociale arbejde. Selvom det langt fra er alle æreskonflikter, der ender så fatalt, er det vigtigt at huske på at trusler, vold, frihedsberøvelse og tvang kan være hverdag for unge, der oplever social kontrol (Wikan, 2006). Derfor er målet i sig selv ikke alene er at forebygge æresdrab, men også at forebygge social kontrol, som kan føre til stor mistro for minoritetsetniske unge.

1.1.1 Dilemmaer ved fokus på minoritetsetniske unge

Når der i dette speciale fokuseres på social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, findes det essentielt at gøre sig nogle tanker omkring etiske dilemmaer ved valget af fokus på minoritetsetniske unge. Intentionen er at undgå at egenskabsforklare adfærd og handlinger på grund af kategoriseringer af minoritetsgrupper. Teoretisk set betegnes egenskabsforklarende adfærd og handlinger grundet kategorisering, som *den etnocentriske fordom* (Skytte, 2016). Den etnocentriske fordom er en naturlig socialpsykologisk mekanisme, hvori alle mennesker har en tendens til at situationsforklare adfærd og handlinger hos andre, som man definerer sig selv i kategori med og kan

relatere til. Vi mennesker har samtidig en tendens til at egenskabsforklare adfærd og handlinger hos andre, som vi ikke definerer os selv i kategori med og har svært ved at relatere til. Kategoriseringer kan udvikle store sociale konsekvenser såsom stereotypering, der kan føre til stigmatisering, som i sidste ende kan føre til diskrimination (Skytte, 2016). Derfor findes der kontinuerligt igennem specialet nedslag, der har til formål at undgå uheldige kategoriseringer, der egenskabsforklarer adfærd og handlinger. Det er i denne forbindelse nævneværdigt, at de i introduktionen belyste problemstillinger, langt fra er ensartede skildringer af alle minoritetsetniske familier. Derfor kan det siges, at kunsten er at ”ramme sømmet på hovedet”, når man skildrer problemstillinger med æresrelaterede konflikter og social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet og samtidig at undgå uheldige etnocentriske fordomme. Desuden findes det væsentligt at understrege, at det ikke kun er minoritetsetniske unge, der oplever social kontrol med seksualitet, og at det langt fra er alle minoritetsetniske unge, der oplever social kontrol med seksualitet (Nielsen, 2011). Med disse betragtninger in mente, vil jeg understrege betydningen af at adressere problemstillingerne på en nuanceret måde. Adresseringen forsøger jeg derfor at fremføre på en ikke-fordømmende måde, således etnocentriske fordomme kan undgås. Det vil sige, at alle unge kan opleve problemstillinger vedrørende social kontrol med seksualitet og krænkelse af seksuelle rettigheder, og at etnicitet, religion eller andre kategoriseringer aldrig kan anvendes som årsagsforklarende mekanisme til sociale problemers opståen (Skytte, 2016).

1.2 Forskningsperspektiver på æreskonflikter og social kontrol

Fenger-Grøndahl og Nøhr Larsens fortællinger om homoseksuelle og kulturel mangfoldighed, er langt fra enkeltstående eksempler på unge, der oplever æresrelaterede konflikter og social kontrol med seksualitet, da forskning underbygger de i introduktionen og problemfeltet belyste problematikker. I det følgende præsenteres en overordnet forskningsgennemgang, der eksemplificerer komplekse æreskonflikter, der vedrører social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. Formålet med forskningsgennemgangen er dels at præsentere en afgrænset gennemgang af eksisterende relevant forskning i forhold til min problemstilling, samt at præsentere læseren for problematikken, hvoraf min problemformulering senere udspringer. Sophie Danneris og Merete Monrads teoretiske funderinger om litteraturgennemgang i projektarbejde indenfor det sociale arbejde, anvendes metodisk i søgning, udvælgelse og afgrænsning af forskningsstudier.

Den anvendte forskning (som jeg præsenterer om lidt) findes relevant, da den er nøje udvalgt ved hjælp af systematisk litteratursøgning, som bygger på den såkaldte *PICOC* model, som står for:

Population, Intervention, Comparison, Outcome and Context, som på dansk kan oversættes til: *Målgruppe, indsats, sammenligningsgrundlag, resultater og kontekst* (Danneris & Monrad, ikke publiceret). I litteratursøgningen har jeg med afsæt i min problemformulering søgt primært på begreberne: ”minoritetsetniske unge” (målgruppe), ”forebyggelsesmuligheder” (indsats), ”majoritetsetniske unge” (sammenligningsgrundlag), ”seksuelle rettigheder” (resultat), ”æreskonflikter”, ”social kontrol” og ”i Skandinavien” (kontekst).

Herefter har jeg erstattet mine søgeord til for eksempel ”nydanske unge”, ”sociale indsatser”, ”danske unge” / ”norske unge” / ”Svenske unge”, ”menneskerettigheder”, ”familiekonflikter”, ”vold” og ”trusler” ”i Danmark”, ”i Norge” og ”i Sverige”. Herefter har jeg endnu gentagne gange fundet nye synonymer til at erstatte de tidligere anvendte søgeord. Slutteligt i min litteratursøgning har jeg søgt på engelske søgeord som for eksempel “minority ethnic young people”, “preventions options”, “majority ethnic young people”, “sexual rights”, “honour related conflicts” and “social control”, “in Denmark”, “in Sweden”, “in Norway” and “in Scandinavia”. Herefter har jeg igen erstattet de engelske søgeord med nye synonymer. I kombinationssøgningerne er der desuden anvendt gåseøjn og de boolske operatorer AND, OR og NOT. De anvendte databaser er: *Danish National Research Database, Infomedia, Primo, Bibliotek.dk* og *Google Scholar*. Derudover har jeg også fundet relevant forskning i genereret forsknings litteraturlister og i samarbejde med min vejleder.

Herefter har jeg lavet en grundig sortering af resultaterne af søgningerne ved hjælp af Daneris og Monrads treindelte struktur i udvælgelsesprocessen af relevant forskning (Daneris & Monrad, ikke publiceret), hvor først titlens relevans for mit speciale vurderes. Såfremt denne er vurderet relevant, er jeg gået videre med at læse abstract, hvis det dette også er vurderet relevant, har jeg læst hele teksten, hvorefter jeg endeligt har vurderet, om forskningsprojektet er relevant for problemstillingen i mit speciale. Det vil sige, at nogle forskningsrapporter er blevet frasorteret enten på baggrund af titel, abstract eller hele teksten. Ved hjælp af metoden har jeg har kocht mine søgeresultater ned til i alt syv forskningsrapporter. Det skal her nævnes, at formålet med forskningsgennemgangen ikke er et litteretur review, som søger at afdække alt forskning, der findes på området da dette:

”Ofte er en helt uoverkommelig opgave”. (Daneris & Monrad, ikke publiceret:2).

Derfor er formålet med denne forskningsgennemgang snarere at tage afsæt i forskningsresultater, således jeg kan stille nogle kvalificerede undersøgelsesspørgsmål i min problemformulering. De anvendte forskningsstudier er:

- *"Mellom makt og avmakt – Om unge menn tvangsekteskap, vold og kontroll"*. Forfattet af Anja Bredal (2011) for Institutt for Samfunnsforskning. Norsk, kvalitativt studie som er baseret på interview med 29 minoritetsetniske unge mænd og to unge kvinder.
- *"Familien betyder alt – Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier"*. Forfattet af Sofie Danneskiold-Samsøe, Yvonne Mørk og Bo Wagner Sørensen (2011). Kvalitativt studie der bygger på interviews med 42 minoritetsetniske kvinder, samt socialarbejdere i Danmark, Tyskland, Sverige, England og Tyrkiet.
- *"Kønsroller og social kontrol blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund"*. Forfattet af Bjarke Følner, Ida Lund Leucena og Jacob Als Thomsen (2014) for Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. Kvalitativ interviewundersøgelse der bygger på interviews med 37 minoritetsetniske unge kvinder og mænd samt 22 forældre.
- *"Nydanske LGBT-personers levevilkår"*. Forfattet af Bjarke Følner, Mikkel Delholm og Jasmin Maria Christiansen (2015) for Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. Studiet tager afsæt i førnævnte studiers (Følner m.fl. 2014) resultater. Forskningsresultaterne hviler på tre metodiske tilgange: 3.300 kvantitative spørgeskemaundersøgelser, 50 kvalitative interviews og survey-undersøgelser.
- *"Dobbeltliv – En rapport om baggrunden for og konsekvenserne af at leve et dobbeltliv, for unge med æresrelaterede problemer"*. Forfattet af Sofie Hviid (2014) for EtniskUng Landsorganisation af Kvindekrisecentre (LOOK). Studiet tager afsæt i Følner (2014) og Danneskiold-Samsøes (2011) forskningsresultater og er bygget op som et kvalitativt casestudie baseret på tre dybtgående interviews med unge og tre interviews med eksperter.
- *"Ung i 2011 – Nydanske unges oplevelse af social kontrol, frihed og grænser"*. Forfattet af Manon Lavaud, Annelise Sandø, Kathrine Friis, Signe Emilie Bech Christensen, Lehrmann,

Bjørn Haugaard Bach og Helle Asserhøj Rahbæk (2011) for Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. Overvejende kvantitativt studie som er baseret på cirka 3.000 spørgeskemaundersøgelser, der skildrer viden- og holdningssammenligning mellem minoritetsetniske unge og etniske danske unge. Dertil er der udført nogle enkelte kvalitative interviews med unge og socialarbejdere.

- ”Ung 2006 - 15-24-åriges seksualitet- viden, holdninger og adfærd”. Forfattet af Lisbeth B. Knudsen (2007) udført for Sundhedsstyrelsen. De kvantitative forskningsresultater bygger på 3.695 spørgeskemaundersøgelser, der skildrer viden- og holdningssammenligning mellem minoritetsetniske unge og etniske danske unge - med særligt fokus på unges seksuelle adfærd, viden om seksualitet, seks sygdomme og ønsket graviditet, samt holdninger til forskellige former for seksuel adfærd. Flere af ovenstående studier henviser til dette studies resultater.

Som det fremgår af forskningsstudierne, strækker de sig over en periode på otte år (fra 2007-2015). Grunden til at det netop er ovenstående studier, der anvendes, er, at de findes særligt relevante for problemstillingen i mit speciale, hvorfor studierne forskningsresultater kan anvendes til at sammenligne, nuancere og perspektivere mine egne empiriske fund senere i analysen. Endvidere komplementerer de udvalgte forskningsstudier hinanden godt, da der både er anvendt kvantitative og kvalitative metoder, hvor de kvantitative studier konstaterer, at der er forskel mellem minoritetsetniske- og etniske danske unges viden og holdninger om seksualitet, samt omfang af social kontrol med unges seksualitet. De kvalitative studier ekspliciterer dybtgående personlige fortællinger, som fremmer min forståelse af, hvor komplekst feltet med æresrelaterede konflikter og social kontrol minoritetsetniske unges seksualitet er. Forskningsgennemgangen er organiseret i følgende fire emner: *Differentierende termologier af målgrupper – men konsensus i definitioner*, *Social kontrol fører til mistrivsel*, *Ikke-kønsspecifikke- og Kønsspecifikke konsekvenser ved seksuelle normbrud* og *Manglende viden om forebyggelse*, som udfoldes i de følgende afsnit.

1.2.1 Differentierende termologier af målgrupper - men konsensus i deres definitioner

Når man dykker ned i forskning med æresrelaterede konflikter og social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, er det i øjenfaldende, at findes forskellige termologier af målgruppen såsom; ”unge med indvandrerbaggrunde” (Knudsen, 2007), ”unge med etniske

minoritetsbaggrunde” (Følner m.fl. 2014), eller *”nydanske unge*” (Lavaud m.fl. 2011; Følner m.fl., 2015), når målgruppen italesættes. Denne viden anvender jeg til at blive opmærksom på divergerende termologier, der findes i dette forskningsfelt og til at være konsekvent i mit eget valg af termologi *minoritetsetniske unge*, som anvendes kontinuerligt igennem hele specialet. Denne termologi anvender jeg, da problemstillingerne vedrører unge, der udgør en *minoritetsposition* sammenlignet med majoritetens etniske danske unge.

Endvidere skildrer forskningen overvejende enighed, når det handler om, hvordan minoritetsetniske unge kan kategoriseres, hvilket eksemplificeres nedenfor:

”Unge mænd og kvinder, der enten selv er indvandret til Danmark eller som er født i Danmark af forældre, der er indvandret fra et af følgende lande: Slovenien, Kroatien, Bosnien, Hercegovina, Serbien & Montenegro, Serbien, Montenegro, Makedonien, Kosovo (som hører til Forbundsrepublikken Jugoslavien), Jugoslavien (det tidl. Jugoslavien), Tyrkiet, Somalia, Afghanistan, Irak, Iran, Kina, Libanon og Pakistan”. (Knudsen, 2007:109).

Endnu et eksempel:

”Herunder særligt fra de 5 største ikke-vestlige oprindelseslande: Tyrkiet, Irak, Libanon, eks-Jugoslavien og Pakistan”. (Følner, m.fl. 2014:5).

Disse to ovenstående eksempler skildrer den overvejende overensstemmelse (der findes på tværs af studierne), at der findes lettere divergerende kategoriseringer af minoritetsetniske unge, men at forskningen overvejende har tilfælles at kategorisere minoritetsetniske unge, som havende ikke-vestlige baggrunde. Det, der er væsentligt, er, at den anvendte forskning tager afsæt i en overvejende ensartet målgruppe i forhold til unges oprindelseslande, hvilket giver mulighed for, at jeg kan sammenligne og diskutere forskningsresultaterne på tværs af studierne. Målgruppen divergerer dog en anelse i de forskellige studier i forhold til; unges alder, om de er hjemmeboende/udeboende eller u/gifte, men formålet er dog ikke at tage afsæt i en fuldstændig homogen gruppe. Det, der adskiller sig fra forskningsstudiernes kategoriseringer (unge med ikke-vestlige baggrunde) er, at jeg ikke forsøger at definere eller kategorisere en egentlig målgruppe. Dette da der tages afsæt i, hvordan socialarbejderne definerer deres målgrupper, hvilket der redegøres for i metodekapitlet.

1.2.2 Social kontrol fører til mistro

Når man undersøger forskningsfeltet med æresrelaterede konflikter og social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, er det iøjnefaldende, at minoritetsetniske unge gør udfald sammenlignet med majoritetsetniske danske unge. På tværs af forskningsresultaterne er der overensstemmelse om, at minoritetsetniske unge har markant ringere viden om seksualitet i forhold til uønsket graviditet, abortrettigheder, seksygedomme, seksuel sundhed og seksuelle rettigheder sammenlignet med etniske danske unge (Fx Knudsen, 2007; Lavaud m.fl. 2011). Forskningen belyser endvidere, at holdninger til homoseksualitet blandt minoritetsetniske unge er betydeligt mere puritanske sammenlignet med etniske danske unge. Det vil sige, at minoritetsetniske unge er mere afholdende overfor og i højere grad tager afstand til homoseksualitet sammenlignet med etniske danske unge (Knudsen, 2007; Følner m.fl. 2014). Dette kan forstås ved at homoseksualitet bryder det heteroseksuelle ideal og dermed anses som værende et *seksuelt normbrud*. Der findes endvidere konsensus om, at social kontrol finder sted for at undgå seksuelle normbrud. Seksuelle normbrud kan være sex eller børn før ægteskab, at have en kæreste, abort og homoseksualitet (Følner m.fl. 2014; Hviid m.fl., 2014). Seksuelle normbrud gør sig gældende i *nogle* minoritetsetniske familier, hvorfor det er vigtigt at understrege, at der også findes minoritetsetniske familier, hvor for eksempel homoseksualitet er foreneligt med familiens værdier (Fx Lavaud m.fl. 2011).

I nedenstående citat skildres et konkret eksempel på, hvordan social kontrol med en minoritetsetnisk ung kvindes seksualitet udmønter sig, da kvindens mor demonstrerer betydningen af kvinders jomfruelighed ved ægteskabsindgåelse:

”Det er en del af traditionen, at på bryllupsnatten skal man have sex, og så skal der være blod på lagenet. Det er bare noget, jeg har vidst – det er ikke noget, man har snakket om, men sådan er det. Dengang min fætter blev gift, var min mor også inde at tjekke brudens lagen. Så jeg vidste, at det var sådan, det foregik, og at jeg ville få problemer, hvis jeg stod i den situation.”

(Hviid m.fl., 2014:22).

Ovenstående citat er et af mange eksempler, der findes i forskningen, som tydeligt afspejler familiemedlemmer, der udøver social kontrol med unges seksualitet. Konsekvenserne af, at moderen udøver social kontrol med unge familiemedlemmers seksualitet bliver i dette konkrete tilfælde at kvinden, i stedet for at lade sig adfærdsregulere og underlægge sig moderens sociale

kontrol, udvikler *dobbeltliv*. Begrebet skal forstås som et arbejdsredskab til professionelle, som kan defineres som:

”Dobbeltliv beskriver en særlig strategi, hvori et individ forsøger at håndtere to verdener, der ikke kan hænge sammen. I stedet for at bygge bro mellem to verdener og skabe et sammenhængende liv, skaber personen en alternativ tilværelse, der er karakteriseret ved, at individet frygter for alvorlige konsekvenser, hvis de to tilværelser kommer i berøring med hinanden”. (Hviid, 2014:6).

I denne konkrete situation hemmeligholder kvinden sin danske kæreste, da hun ikke må have en kæreste og under ingen omstændigheder en dansk kæreste. Den unge kvinde føler derfor ikke, at hun har et andet valg end leve et dobbeltliv, da hun har *”brudt den ultimative regel”* (Hviid m.fl. 2014:22). Dette vil sige, at hun har haft sex før ægteskabet, hvorfor hun er bange for at hun ikke *”bløder på lagnet”* på sin bryllupsnat. Den unge kvinde giver endvidere udtryk for, at hun frygter konsekvenserne, hvis familien får kendskab til hendes kæreste og deres seksualliv (Hviid m.fl. 2014:22). Frygten resulterer i, at kvinden til sidst ikke kan klare presset, hvorfor hun bryder kontakten til familien. Dette er dog ikke en lykkelig eller problemfri beslutning for kvinden. Konsekvenserne er angst for at møde familiemedlemmer, når hun bevæger sig udenfor sit hjem. Det vil sige, at den unge kvinde ikke trives med familiens forsøg på at udøve social kontrol, hvor hun udvikler dobbeltliv, og at hun ej heller trives efter bruddet med familien. Eksemplet skildrer et ungt menneske, der befinder sig i en meget kompleks, sårbar og udsat position, hvilket langt fra er et enkeltstående tilfælde på tværs af forskningsresultaterne (Hviid m.fl., 2014; Følner m.fl. 2014; Danneskiold-Samsøe m.fl., 2011). Det er her væsentligt at nævne, at det er vanskeligt at forudse, om det får alvorlige konsekvenser for unge, hvis familien får kendskab til seksuelle normbrud, hvorfor æresrelaterede konflikter og social kontrol med seksualitet er et komplekst felt at bevæge sig ind i.

Sammenfattende kan det siges, at der i forskningen er konsensus om, at familier i *nogle* minoritetsetniske miljøer udøver social kontrol med unges seksualitet for at undgå seksuelle normbrud. Den sociale kontrol kan føre til, at nogle unge hemmeligholder seksuelle normbrud og derfor udvikler dobbeltliv som en form for overlevelsesstrategi, hvilket fører til stor mistro for disse unge. Denne viden motiverer mig til at udarbejde min egen empiriske undersøgelse om socialarbejderes erfaringer med social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet.

1.2.3 Ikke-kønsspecifikke & kønsspecifikke konsekvenser ved seksuelle normbrud

I ovenstående afsnit er der fokus på mistrivsel, som ofte følger med, når minoritetsetniske unge udvikler dobbeltliv, som overlevelsesstrategi i forsøget på at hemmeligholde deres seksualliv for familien. Nu skal vi se nærmere på, hvad konsekvenserne kan være, hvis unge bryder de seksuelle normer i *nogle* tilfælde, hvor dette bliver opdaget. Konsekvenserne belyses ud fra følgende to kategoriseringer: Ikke-kønsspecifikke konsekvenser og Kønsspecifikke konsekvenser.

1.2.3.1 Ikke-kønsspecifikke konsekvenser

Først vil jeg understrege, at fokus på kvinder og mænd på ingen måde skal forstås som en *kønshnormativ* opdeling. Det vil sige, at jeg er opmærksom på, at der findes mange andre måder at definere køn på end blot opdeling mellem mænd og kvinder, som tager afsæt i *cis-køn* betegnelsen, hvor der er overensstemmelse mellem en persons medfødte biologiske køn og det køn personen opfatter sig selv som. Med andre ord, vil det sige:

”En person, der er født som mand og opfatter sig selv som en mand, eller er født som kvinde, som opfatter sig selv som kvinde”. (Følner m.fl., 2015:132).

Ud over *cis-køn* betegnelsen findes for eksempel også *transkøn* og *queer* betegnelser, hvor transkønnethed kan forstås som det modsatte af *cis-køn*, altså at der ikke er overensstemmelse mellem en persons medfødte biologiske køn og det opfattede køn, og ved *queer*-betegnelsen findes der langt flere end kun to kønsidentiteter (Følner m.fl., 2015). Dette er vigtigt at understrege, da jeg ikke ønsker at tage afsæt i normative forståelser af hverken seksualitet eller køn. Med det sagt, så hviler mit valg af fokus på kvinder og mænd på den udvalgte forsknings opdelinger mellem kønnene, hvor fokus overvejende er på kategoriseringer mellem unge mænd og kvinder (på nær Lavaud m.fl. 2011). Det ska her nævnes, at dette speciale ikke er et studie med fokus på kønsidentiteter, men at ovenstående findes nævneværdigt, således læseren er klar over, at det er nogle overvejelser, jeg har gjort mig, og at fokus på kønsidentiteter er fravalgt af hensyn til specialets karakter og omfang.

Med dette understreget, vil jeg nu skitsere ikke- kønsspecifikke konsekvenser, der *kan* være for nogle minoritetsetniske unge kvinder og mænd, der bryder med seksuelle normer i *nogle* minoritetsetniske miljøer. Konsekvenserne kan være forbundet med fysiske eller psykiske former for vold, genopdragelsesrejser, udstødelse af familien og tvangsægteskaber (Følner, m.fl. 2014; Lavaud m.fl. 2011). Når det gælder homoseksualitet blandt minoritetsetniske unge kvinder og

mænd, anses dette som værende yderst skamfuldt i *nogle* minoritetsetniske miljøer og konsekvenserne kan være de samme, som nævnt ovenfor. Endvidere *kan* konsekvenserne for homoseksuelle minoritetsetniske unge kvinder og mænd være at blive tvangsgift med en person af det modsatte køn, således det heteroseksuelle ideal kan opretholdes (Bredal, 2011).

1.2.3.2 Kønsspecifikke konsekvenser

Der er på tværs af forskningen konsensus om, at der er forskel på, hvordan social kontrol udmønter sig i forhold til minoritetsetniske unge kvinder og mænds seksualitet. Forstået på den måde, at det i *nogle* minoritetsetniske miljøer forventes at kvinderne *skal* forblive jomfruer indtil ægteskabet, hvor i mod unge mænd *bør* forblive jomfruer indtil ægteskabets indgåelse (Fx Følner m.fl. 2014; Hviid, 2014). Forskningen skildrer endvidere, at der overvejende er fokus på begrænsning af kvinders seksualitet, da kvindens jomfruelighed inden ægteskabsindgåelse sikrer opretholdelse af hele familiens ære (Følner, m.fl. 2014; Lavaud m.fl. 2011). Følgende citat kan hjælpe med at forstå hvorfor:

”En ung kvinde, som siges at have haft sex før ægteskabet, er ikke attraktiv på det minoritetsetniske ægteskabsmarked. Hendes familie kan ikke længere betragtes som ”god”, og det bliver derfor også sværere for hendes søskende at blive ”godt gift”. (...) ”Unge kvinder overgår ved ægteskabet til ægtefællen og dennes familie, mens unge mænd forbliver i deres ”egen” familie. De unge kvinder skal derfor i højere grad godkendes af den anden familie, som i nogle tilfælde skal betale en betydelig ”brudegave” i forbindelse med brylluppet. Dette kan medvirke til, at der stilles højere krav til unge kvinders opførsel og ry i forbindelse med ægteskab”. (Følner m.fl., 2014:61).

Unge kvinder kan ikke være seksuelt aktive før ægteskab i *nogle* minoritetsetniske familier, hvor i mod unge mænd har lidt friere tøjler i forhold til seksualliv, dog ikke hvis dette angår seksualliv mellem to mænd (Bredal, 2011; Følner m.fl. 2014; Følner m.fl., 2015). Konsekvenserne for unge kvinder, der bryder seksuelle normer, kan for eksempel være tvungne lægetjek af jomfruelighed, ved mistanke om at en kvinde har haft sex før ægteskabet (Følner, m.fl. 2014; Lavaud m.fl. 2011). Det vil sige en lægelig undersøgelse af kvindes kønsorganer, hvor lægen konstaterer om kvinden er jomfru eller ej.

På trods af at forskning vedrørende æreskonflikter og social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet hovedsageligt belyser problemstillinger relaterede til begrænsning af kvinders seksualitet, betyder det ikke, at unge minoritetsetniske unge mænd ikke oplever problematikker:

”Noen unge menn har kjærester i det skjulte. Dette oppleves ikke nødvendigvis som problematisk av familien, men kan skabe store konflikter dersom den unge mannen ønsker å gifte seg med kvinnen, som i familiens og andres øyne har mistet sin seksuelle ærbarhet. Menn kan bli presset og tvunget til å avslutte kjæresteforhold, og gifte seg mot sin vilje.” (Bredal, 2011:122).

Som det fremgår af ovenstående citat, kan det være problematisk for minoritetsetniske unge mænd at få lov til at gifte sig med sin kæreste, da kvinderne i *nogle* minoritetsetniske miljøer ikke længere kan betragtes som ærbare, hvorfor nogle unge mænd ikke kan gifte sig med den, de ønsker.

Problemstillingerne har derfor betydning for både minoritetsetniske unge kvinder og mænd. Ud over at heteroseksuelle unge mænd oplever problemer med at gifte sig med en kæreste, viser forskningen at homoseksualitet er forbundet med særligt store problemer for homoseksuelle minoritetsetniske unge mænd i *nogle* minoritetsetniske miljøer (Bredal, 2011; Følner 2014). Dette, da homoseksualitet anses som værende ligeså skamfuldt, som hvis en kvinde har haft sex før ægteskabet, hvorfor minoritetsetniske unge mænd også oplever problematikker vedrørende social kontrol med seksualitet. Sammenfattende kan det fremhæves, at forskningen hovedsageligt har fokus på social kontrol med kvinders seksualitet, hvorfor man skal lede grundigere efter problemstillinger, der belyser social kontrol med unge mænds seksualitet på nær Bredal (2011). Derfor kan det tyde på at social kontrol med minoritetsetniske unge mænds seksualitet er underbelyste i dansk kontekst. Omvendt kan det også afspejle, at omfanget af social kontrol med unge kvinders seksualitet reelt set eksisterer i langt højere grad. Denne viden har jeg anvendt i empirigenereringen i forhold til at være opmærksom på at spørge grundigt ind til problemstillinger, der både vedrører social kontrol med minoritetsetniske unge kvinder og mænds seksualitet.

1.2.4 Manglende viden om forebyggelse

Indtil videre har forskningsgennemgangen tydeliggjort, hvad det er for nogle problemstillinger minoritetsetniske unge kan opleve i æresrelaterede konflikter og social kontrol med seksualitet. Endvidere er der på tværs af forskningen konsensus om, at puritanske holdninger til homoseksualitet genererer fordomme og styrker afstandstagen til unge, der ikke lever op til de heteroseksuelle idealer. Synet på seksuelle normbrud udgør derfor en selvopfyldende profeti fra generation til generation, som dermed opretholder fordomme og puritanske holdninger til homoseksualitet og andre seksuelle normbrud (Knudsen, 2007; Følner m.fl. 2014). Det er disse holdninger forskningen peger på, at der mangler viden om, hvordan man kan ændre og forebygge,

således de kommende generationer ikke prædisponeres for disse puritanske holdninger og fordomme.

Et andet gennemgående karakteristika er, at det er afgørende, at socialarbejdere opnår specialviden i det meget komplekse æresrelaterede område, for at kunne hjælpe minoritetsetniske unge i konkrete situationer (Fx Bredal, 2011; Følner 2014; Hviid, 2014). Forskningen skildrer, at manglende specialviden på området kan resultere i uhensigtsmæssig rådgivning. For eksempel viser kommentaren fra en folkeskolelærer *”den slags problemer, har alle unge med deres forældre”* (Hviid, 2014:4), at læren ikke har den nødvendige viden om, hvad æresrelaterede konflikter og social kontrol er. I det konkrete tilfælde eskalerer kontrollen og den unge kvinde oplever vold og trusler og bryder derfor senere med sin familie. I forskningen hersker der bred enighed om, at det er vigtigt at socialarbejdere er i stand til at kende forskel på almindelige teenageproblemer og at identificere komplekse æresrelaterede konflikter og social kontrol. Forskningen peger derfor på, at der mangler viden om, hvordan socialarbejdere som folkeskolelærere, lærere på ungdomsuddannelser, politiet, pædagoger, socialrådgivere, læger, sygeplejersker og andre fagfolk, der i sit daglige virke er i kontakt med minoritetsetniske unge, kan blive opkvalificerede, således de kan blive i stand til at identificere komplekse æresrelaterede konflikter og social kontrol. Desuden skal socialarbejderne opnå viden om, hvordan man rådgiver unge med æresrelaterede konflikter og social kontrol (Hviid, 2014; Lavaud m.fl. 2011).

1.2.5 Opsummering af forskningsgennemgang

Forskningsgennemgangen skildrer, at termologierne afviger en anelse fra hinanden, når målgruppen begrebsliggøres, men at det er overvejende den samme målgruppe, som studierne undersøger i forhold til unges alder og oprindelseslande. Det skal her nævnes, at et af studierne alene undersøger minoritetsetniske unge kvinders problemstillinger (Danneskiold-Samsøe, 2011) og at et af studierne overvejende undersøger minoritetsetniske unge mænds problemstillinger (Bredal, 2011). Det kan fremhæves, at minoritetsetniske unge generelt har ringere viden om seksuel sundhed og seksuelle rettigheder, og i højere grad har puritanske holdninger til homoseksualitet, sammenlignet med den øvrige ungdomspopulation. Fællesnævnerne for ovenstående forskningsstudier er, at æresrelaterede konflikter og social kontrol med seksualitet skaber stor mistrivsel for minoritetsetniske unge og at konsekvenserne kan være forbundet med vold, trusler, dobbeltliv eller brud med familien.

Endvidere er det iøjnefaldende, at forskningen sonder imellem ikke-kønsspecifikke og kønsspecifikke problemstillinger, hvor forskningsstudierne har særligt fokus på social kontrol med minoritetsetniske unge kvinders seksualitet. Forskningsstudiernes resultater viser, at problemstillingerne relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, særligt drejer sig om begrænsning af minoritetsetniske unge kvinders seksualitet. I forskningsstudierne er der endvidere ikke lige så stort fokus på minoritetsetniske unge mænds problemstillinger relateret til social kontrol med seksualitet, hvorfor jeg vil være særligt opmærksom på at spørge grundigt ind til minoritetsetniske unge mændenes problemstillinger i min egen empirigenerering.

Desuden efterlyser forskningsstudierne uddannelse og opkvalificering af socialarbejdere herunder; folkeskolelærere, lærere på ungdomsuddannelser, politibetjente, pædagoger, socialrådgivere, sygeplejersker, læger og andre socialarbejdere der er i kontakt med minoritetsetniske unge.

Slutteligt, er der blandt samtlige forskningsresultater konsensus om, at der mangler forskning på området, der kan belyse, hvordan det sociale arbejde kan være med til at forebygge æresrelaterede konflikter og social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, da socialarbejdere opfattes som vigtige aktører i forebyggelse af problemstillingerne.

1.3 Overordnet problemformulering

Problemformuleringen er jeg nået frem til på baggrund af de i problemfeltet og forskningsgennemgangen belyste problemfelter, som blandt andet skildrer, at social kontrol ofte centrerer omkring begrænsning af minoritetsetniske kvinders seksualitet.

Den overordnede problemformulering lyder derfor som følger:

- *Hvilke erfaringer har socialarbejdere med ikke-kønsspecifikke og kønsspecifikke problemstillinger relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet?*
- *Hvorfor mener socialarbejdere, at der er forskel på minoritetsetniske unge kvinder og mænds problemstillinger?*

1.3.1 Underspørgsmål

Underspørgsmålet lyder som følger:

- *Hvordan mener socialarbejderne, at man i det sociale arbejde kan forebygge ikke-kønsspecifikke og kønsspecifikke problemstillinger relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, som fremtidigt kan bidrage til at minoritetsetniske unges seksuelle rettigheder overholdes?*

1.4 Begrebsafklaring

Den overordnede problemformulering og spørgsmålet indeholder tilsammen to centrale begreber: *Seksuelle rettigheder* og *social kontrol*. Begreberne anvendes indledningsvist som teoretisk forståelsesramme og skal forstås som teoretiske modpoler. Forstået på den måde at social kontrol og det den kan indebære (trusler, vold, tvangsægteskab, frihedsberøvelse, lægetjek af kvinders jomfruelighed osv.) står i opposition til de seksuelle rettigheder, som blandt andet tager afsæt i menneskerettighederne, som mit menneskesyn hviler på. Social kontrol skal derfor forstås som det der ønskes at forebygge og seksuelle rettigheder skal forstås som idealet - nemlig at minoritetsetniske unges seksuelle rettigheder overholdes.

1.4.1 Social kontrol

Begrebet social kontrol har eksisteret som et socialt fænomen siden sidst i 1800-tallet, hvor franske Émile Durkheims videnskabelige analyser belyste samfundsfænomener om religiøse gruppers integration, tilhørsforhold og social kontrol (Følner m.fl., 2014). Når det i en nutidig, dansk kontekst handler om at forstå fænomenet social kontrol findes følgende to definitioner af begrebet relevante:

”Social kontrol handler overordnet om familiens adfærdsregulering af unge kvinder og unge mænd for at beskytte familiens ære og traditioner”. (Følner, m.fl. 2014:5).

Også chefkonsulent for Institut for Menneskerettigheder Line Vikkelsø Slot udtaler sig om begrebet social kontrol:

”Konstant overvågning, strenge forbud og straf er hverdag for børn og unge, der lever under ekstrem social kontrol. Som udgangspunkt har alle børn og unge i Danmark ret til gradvist at træffe flere og flere egne valg og udvikle sig til selvstændige individer. Men børn og unge, som er

underlagt ekstrem social kontrol, er enormt begrænset i deres frihed og udvikling.”

(Line Vikkelsø Slot: 2017).

Disse to ovenstående definitioner skal her indledningsvist være med til at håndgribeliggøre begrebet social kontrol, men skal på ingen måde forstås som totalitære, men som en hjælp til at eksplicitere, hvad social kontrol overordnet drejer sig om. Dertil kan det siges, at begrebet social kontrol er komplekst at forstå, da der findes mange divergerende definitioner af begrebet (Nielsen, 2011). Med dette sagt, er det vigtigt at understrege, at det er umuligt at lave en entydig eller definitiv definition af begrebet, eftersom social kontrol kan udspille sig på forskellige måder alt efter, hvilke traditioner, der er i familierne (Følner, m.fl. 2014; Bredal, 2011). Desuden kan årsagerne til social kontrol være komplekse (Nielsen, 2011), hvorfor hensigten ikke er at opnå en entydig forståelse af begrebet, men snarere er at undersøge socialarbejdernes *erfaringer med social kontrol* med minoritetsetniske unges seksualitet. Derfor anvendes definitionerne alene som indledende teoretisk forståelsesramme.

1.4.2 Seksuelle rettigheder

Begrebet *seksuelle rettigheder* anvendes som et teoretisk redskab til at definere formålet med at forebygge social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. Seksuelle rettigheder skal forstås som menneskerettigheder relateret til menneskers seksualitet. Rettighederne har den internationale organisation *International Planned Parenthood Federation (IPPF)* nedfældet for at bekæmpe stigmatisering, diskrimination, frygt og vold mod mennesker baseret på seksualitet (IPPF, 2011). Sex & Samfund har oversat IPPF's begreb *sexual rights* til det danske begreb *seksuelle rettigheder*. IPPF har med afsæt til i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder, Børnekonventionen og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention udarbejdet ti artikler, der konkretiserer menneskers seksuelle rettigheder i erklæringen "*Young people's guide to sexual rights: an IPPF declaration*" (IPPF, 2011). Erklæringen belyser alle menneskers seksuelle rettigheder, hvilke både IPPF og Sex & Samfund kæmper for at få indskrevet direkte i FN's lovgrundlag. Det vil sige, at IPPF's erklæring på nuværende tidspunkt ikke er selvstændigt indskrevet i FN's lovgrundlag, men at erklæringen samler menneskerettigheder, der omhandler menneskers seksuelle rettigheder, som allerede fremgår af FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder, Børnekonventionen og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. I nedenstående følger Sex & Samfunds oversættelse af IPPF's ti artikler fra erklæringen om seksuelle rettigheder:

- *”Artikel 1: Ret til lige beskyttelse af loven, og frihed fra diskrimination baseret på køn og seksualitet.*
- *Artikel 2: Ret til medbestemmelse for alle, uanset køn eller seksualitet.*
- *Artikel 3: Ret til at leve i frihed, personlig sikkerhed og kropslig integritet.*
- *Artikel 4: Ret til privatliv.*
- *Artikel 5: Ret til personlig autonomi og til retslig anerkendelse.*
- *Artikel 6: Ret til ytringsfrihed og forsamlingsfrihed.*
- *Artikel 7: Ret til sundhed og ret til rådgivning om prævention og seksygmomme og ret til at få adgang til de nyeste præventionsformer.*
- *Artikel 8: Ret til at få information og uddannelse om seksuel sundhed og seksualundervisning i skolen.*
- *Artikel 9: Ret til selv at vælge, om man vil indgå ægteskab, samt ret til at bestemme, om man vil have børn, hvordan, hvornår og med hvem.*
- *Artikel 10: Ret til at staten lever op til sit ansvar om at anerkende og overholde de seksuelle rettigheder”. (Sex & Samfund, 2012:11).*

Ovenstående ti artikler danner dermed baggrund for anvendelsen af begrebet seksuelle rettigheder kontinuerligt igennem hele specialet.

Formålet med dette kapitel er at klarlægge specialets videnskabssteoretiske ramme og metodiske fremgangsmåde, herunder empirigenerering og databehandling. Derudover er formålet at præsentere de interviewede socialarbejdere samt de NGO'er, de arbejder for. Desuden belyses dilemmaer knyttet til at have fokus på minoritetsetniske unge gennem socialarbejderperspektiver.

2.0 Metodisk fremgangsmåde

Formålet er med afsæt i *den filosofiske hermeneutik* at udarbejde en undersøgelse, der lader de empiriske fund styre i det videre analytiske arbejde. Først indleder jeg med refleksioner om, hvorfor hermeneutikken overordnet set findes anvendelsesbar, hvorefter der følger en argumentation om, hvorfor den filosofiske hermeneutik er særligt godt egnet i denne empiriske undersøgelse. Derefter følger en indføring i og redegørelse for valget af kvalitative interviews.

2.1 Hermeneutik - Fortolkningslære af socialarbejderperspektiver

Denne empiriske undersøgelse bevæger sig under en hermeneutisk videnskabssteoretisk ramme, eftersom formålet med specialet er at udarbejde en analyse med socialarbejderen dybtgående fortællinger om deres erfaringer med problemstillinger relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. Desuden deres forståelser af hvorfor der er forskel på problemstillingerne i mellem kønnene, samt deres bud på hvordan initiativer i det sociale arbejde kan være med til at forebygge problemstillingerne, som tidligere ekspliciteret i problemformuleringen.

Argumenterne for valget af en hermeneutisk tilgang bygger overordnet på at forståelse af os selv, hinanden og verden ikke er umiddelbar tilgængelig, eller er observer- eller registrerbare indenfor hermeneutikkens epistemologiske og ontologiske præmisser (Juul, 2012). Følgende citat findes relevant for at ekspliciterer, hvilke to formål der søges at opnå ved hermeneutikkens anvendelse i denne empiriske undersøgelse:

”At anlægge et fortolkningsvidenskabeligt perspektiv, hvor forskningen bygger på de sociale aktørers forståelse af sociale fænomener”. (...) ”At forstå hvilke betydninger de sociale aktører tillægger bestemte handlingsformer og sociale sammenhænge”. (Højbjerg, 2004: 339).

Citatet ekspliciterer netop det, der er forsmålet med dette speciale, nemlig at udarbejde en empirisk undersøgelse, der søger at forstå og fortolke fortællinger fra socialarbejdere som værende betydningsfulde aktører i forebyggelsen af social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet.

Trods det, at specialet bevæger sig ind i et genstandsfelt, der er forbundet med usikkerhed om, hvor udbredte de, i introduktionen, belyste problemstillinger er, søger hermeneutikken ikke at fastlægge faktuelle tal og statistikker på omfanget af problemstillingerne (Juul, 2012). Formålet med hermeneutikkens anvendelse er snarere at fortolke socialarbejderenes fortællinger. Spørgsmål som ”nøjagtigt hvor mange minoritetsetniske unge befinder sig i sådanne problemstillinger?”, er derfor ikke relevante, når der tages et hermeneutisk videnskabsteoretisk afsæt. Formålet er snarere at tilvejebringe en grundig analyse, der bygger på forståelse og fortolkning af *hvorfor* socialarbejderne mener, at nogle minoritetsetniske unge befinder sig i sådanne situationer. Desuden at forstå og fortolke *hvilke* initiativer i det fremtidige sociale arbejde, socialarbejderne mener, kan være med til at forebygge social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. Dette, for at kunne forstå og fortolke *hvordan* socialarbejderne mener, at det sociale arbejde kan bidrage til at fremme minoritetsetniske unges seksuelle rettigheder.

Spørgsmål såsom ”*hvilke* erfaringer har du, igennem dit faglige virke, med minoritetsetniske unge, som oplever problemstillinger relateret til social kontrol med seksualitet?”, og ”*hvilke* konsekvenser har social kontrol med seksualitet for minoritetsetniske unge, set i dit faglige øjemed?”, og ”*hvorfor* mener du, at der er forskel på minoritetsetniske unge kvinder og mænds problemstillinger?” og ”*hvordan*, mener du, man kan forebygge problemstillingerne i det fremtidige sociale arbejde?”, er derfor centrale og relevante spørgsmål indenfor præmisserne ved anvendelse af hermeneutikken i denne empiriske analyses kontekst. Det vil sige, at baggrunden for anvendelsen af en hermeneutisk tilgang ikke er at opnå positivistisk viden, der søger at fastlægge, hvor stort omfanget af problemstillingerne er. Formålet er der i mod at opnå dybtgående fortællinger på baggrund af *hvorfor*-, *hvilke*- og *hvordan*-spørgsmål relateret til socialarbejdernes erfaringer, da den hermeneutiske tilgangs præmisser udelukkende er optaget af, at opnå forståelse og fortolkning af problemstillingerne.

2.1.1 Den filosofiske hermeneutik

Der findes mange retninger indenfor hermeneutikken, som jeg, grundet specialets karakter og omfang, ikke har mulighed for at komme nærmere ind på her. En af de mange retninger er den filosofiske hermeneutik, hvilken udgør dette speciales videnskabsteoretiske ramme.

Med afsæt i Martin Heideggers teoretiske funderinger om den filosofiske hermeneutik, viderefører Hans-Georg Gadamer den filosofiske hermeneutik, som overvejende centrerer sig omkring

menneskers *væren* i verden (Gadamer, 2007). Gadamers filosofiske hermeneutiks ontologiske præmisser bygger på, at det enkelte menneskes historie og kontekst konstruerer måden, hvorpå vi mennesker er til i verden og erkender verden (Gadamer, 2007). Det vil sige, at alle mennesker har fordomme og for-forståelser, og derfor er forudindtagede om givne sociale fænomener. Indenfor hermeneutikken, er *den hermeneutiske cirkel* meget omtalt. Dennes epistemologiske og ontologiske præmisser varierer alt efter, hvilken hermeneutisk retning cirklen tilhører. I Gadamers filosofiske hermeneutik er subjektet altid er en aktiv medspiller i fortolkningsdannelser i alle sociale sammenhænge. Gadamer påstår endvidere, at den hermeneutiske cirkel er ontologisk. Det vil sige, at cirkelns bevægelse ikke kun bevæger sig fra subjektet til objektet, men at bevægelsen vekselvirker tilbage til subjektet.

Denne vekselvirkning begrebsliggør Anthony Giddens som *dobbelt hermeneutik* (1976), hvilket skal forstås som om, at bevægelsen vekselvirker fra mig som fortolker (subjektet) til genstanden (objektet) der undersøges (socialarbejdere), hvilket igen vekselvirker tilbage til mig som fortolker (subjektet). Denne vekselvirkning betragtes endvidere ofte som en spiral (Gadamer, 2007), og kan også forstås som en ”boomerangeffekt”. For at relatere disse betragtninger til denne empiriske undersøgelse, kan et eksempel anvendes til at eksplicite dette: Det, at jeg, allerede inden opstart på mit speciale, er farvet af Sex og Samfunds værdier og visioner, hvilke stemmer overens med mine egne værdier og med mit eget menneskesyn (som hviler på de seksuelle rettigheder) vekselvirker fra mig som subjekt til Sex og Samfund som objekt og tilbage til mig som subjektet. Det vil sige, at subjektet og objektet altid påvirker hinandens forståelser af sociale fænomener. Det er derfor et vilkår, at denne vekselvirkning finder sted i alle facetter af, hvordan mennesker forstår og erkender verden. Det vil sige, at fortolkeren altid er en aktiv medspiller i det der fortolkes inden for den filosofiske hermeneutiks ontologiske præmisser. Dette stemmer overens med mine egne overbevisninger, da jeg ikke mener at være i stand til at gå helt fordomsfrit ind til denne empiriske undersøgelse, hvorfor den filosofiske hermeneutik i høj grad findes anvendelsesbar, og dermed danner baggrund for valget heraf.

Det dog vigtigt at understrege, at for-forståelser og fordomme ikke skal forstås som negativt ladede begreber indenfor den filosofiske hermeneutik, eftersom fordomme hjælper os mennesker til at begå os i livet, så vi kan tage afsæt i tidligere livserfaringer og forståelser, der relaterer sig til nye ting, som vi ønsker at lære eller at opnå forståelse for (Gadamer, 2007).

Gadamer's teoretiske funderinger indeholder desuden to centrale begreber (1) *applikation*, som handler om, at når subjektet og objektet er i stand til at indgå i en ægte dialog og samtidig er i stand til at reflektere over egne fordomme og for-forståelser, bliver vi i stand til at sætte fordommene på spil, og (2) dermed åbner vi op for at begge parter kan gøre nye erfaringer og opnå nye erkendelser, hvilket Gadamer kalder for *horisontsammensmeltning* (Gadamer, 2007). Gadamer hævder endvidere, at der ikke findes nogen trin-for-trin-metode i den filosofiske hermeneutik, men han hævder samtidig at kvalitative metoder ofte går hånd-i-hånd med den filosofiske hermeneutik. Som nævnt indledningsvist i kapitlet, anvendes den kvalitative interviewform i dette speciale, hvilket jeg vender tilbage til lidt senere i kapitlet.

Først vil jeg med reference til Laila Launsø og Olaf Rieper (2005) låne begreberne i deres model, som ekspliciterer fortolkningsprocessen ved den filosofiske hermeneutik mere gennemsigtigt, hvori forskeren gennemgår følgende fem faser:

"For-forståelse → Dialog → Fortolkning → Ny forståelsesramme → Ny fortolkning".

(Launsø & Rieper, 2005:136).

Modellen anvendes i det følgende til at forenkle, hvordan fortolkningslæreprocessen ser ud, når man arbejder filosofisk hermeneutisk. Dette er dels som arbejdsredskab til mig selv, således at jeg sikrer mig at arbejde grundigt i alle faserne og opnå førnævnte horisontsammensmeltning, som Gadamer hævder, er altafgørende for at lykkes med at udarbejde en grundig analyse. Gadamer understreger dog, at forudsætningen for at lave en grundig filosofisk hermeneutisk analyse er, at fortolkeren tydeligt fremstiller, hvilke fordomme og for-forståelser, der gennemsyrrer fortolkerens forståelse af det givne sociale fænomen, der ønskes undersøgt, inden disse fordomme og for-forståelser sættes i spil. Derfor, med reference til modellens første fase, ekspliciteres mine for-forståelser og fordomme, som jeg tilstræber at sætte på spil i de senere analyser. Disse fordomme lyder som følger:

- At forskellene på minoritetsetniske unge kvinder og mænds problemstillinger (hvor der er særligt fokus på begrænsning af kvinders seksualitet) hænger sammen med, at minoritetsetniske unge mænds problemstillinger er underbelyste.

Med reference til Gadamer's teoretiske funderinger om den filosofiske hermeneutik og ved anvendelse af Launsø og Riepers model (anden fase, dialog), forsøger jeg derfor i interviewsituationerne at opnå forståelse for socialarbejdernes erfaringer og spørger grundigt ind til

deres fortællinger. Desuden forsøger jeg at imødekomme og rumme oplysninger, som jeg er *uenig* i, eller ikke forstår, og samtidig forsøger jeg, at spørge grundigt ind til oplysninger, som jeg er overvejende enig i. Dette skal være med til at sikre, at jeg som fortolker, udfordrer mine fordomme og for-forståelser og dermed sætter dem på spil, således jeg kan blive i stand til at udarbejde en fortolkende og nuanceret analyse. Dette er for at sikre mig, at de sidste tre arbejdsfaser i modellen (fortolkning, ny forståelsesramme og ny fortolkning) og det som Gadamer kalder for horisontsammensmeltning, opnås. I de analytiske kapitler ekspliciteres det, hvorvidt min førnævnte for-forståelse og fordomme bevares eller går til grunde på baggrund af mine nye erkendelser og forståelser. Gadamer fastslår imidlertid, at den filosofiske hermeneutiske analyse ikke foretrækker enten-eller-svar i forhold til at bevare for-forståelser og fordomme, eller at lade dem gå til grunde, da formålet med den filosofiske hermeneutik snarere er, at opnå den tidligere omtalte horisontsammensmeltning (Gadamer, 2007).

Slutteligt i dette afsnit vil jeg fremhæve:

”At ingen fordomme i et hermeneutisk perspektiv kan bevises endeligt”. (Juul, 2012:138).

Det er derfor også et vilkår ved anvendelse af den filosofiske hermeneutik, at jeg ikke kan fremlægge nogle endegyldige og sande konklusioner, når man arbejder inden for hermeneutikkens epistemologiske og ontologiske præmisser, hvorfor det er vigtigt at fastslå, at konklusionerne udelukkende hviler på mine egne analytiske fortolkninger. Derfor kan en tilsvarende empirisk undersøgelse, der forfattes af en person med andre fordomme og for-forståelser, muligvis gøre sig nogle helt andre fortolkninger og konklusioner.

2.1.2 Dilemmaer ved fokus på minoritetsetniske unge gennem socialarbejderperspektiver

Først vil jeg fremhæve, at jeg kunne have valgt at interviewe minoritetsetniske unge selv, deres forældre, politikere, skolelærere eller andre involverede aktører, som sikkert, på hver deres måde, kan bidrage med deres erfaringer og forståelser af social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, hvilke aspekter jeg også finder relevante at belyse, men som er fravalgt grundet specialets begrænsede muligheder herfor.

Når jeg fravælger af at inddrage minoritetsetniske unge og samtidig vælger at inddrage socialarbejderperspektiver, er det vigtigt at understrege, at denne empiriske undersøgelse alene udspiller sig på et fagligt plan og derfor ikke siger noget om, hvad minoritetsetniske unge selv

mener om problemstillingerne. Dilemmaer, knyttet til at fravælge minoritetsetniske unges stemmer indebærer således overvejelser om, at det er vigtigt som interviewer og fortolker at være opmærksom på, at jeg i stedet for at tale *med* minoritetsetniske unge, taler *om* minoritetsetniske unge. Baggrunden for at have fokus på socialarbejderperspektiver, hviler på overbevisningen om, at socialarbejderne er betydningsfulde aktører i forebyggelsen af social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet.

Der tages afsæt i empirisk datamateriale, der udgøres af fire kvalitative interviews med socialarbejdere fra henholdsvis NGO'erne: *Etnisk Ung*, *Sabaah*, *Sex og Samfund* og Ungdommens Røde Kors projekt *Connect*. Socialarbejderne har flere års praksiserfaringer med, hvilke ikke-kønsspecifikke og kønsspecifikke problemstillinger, der dominerer for minoritetsetniske unge, som de møder indenfor NGO'ernes rammer. Derfor kan deres erfaringer bidrage til at generere datamateriale, der i høj grad kan anvendes til at udarbejde en analyse, der skildrer, *hvorfor* socialarbejderne mener, at der er forskel på minoritetsetniske unge kvinder og mænds problemstillinger, og *hvordan* man kan forebygge social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet.

Med dette sagt, er det her vigtigt at understrege at socialarbejdernes forståelser af, hvordan minoritetsetniske unge har det, aldrig kan ligestilles med, minoritetsetniske unges egne fortællinger, da mennesker betragtes som eksperter på eget liv (Kvale & Brinkmann, 2009), hvorfor det er vigtigt at fastslå, at når socialarbejderne udtaler sig om, hvordan minoritetsetniske unge har det, udtaler sig ud fra deres egne erfaringer og forståelser, og at socialarbejdernes forståelser ikke nødvendigvis stemmer overens med minoritetsetniske unges egne forståelser.

Eftersom det er fagpersoner, der skal interviewes, anvendes der nogle elementer fra Steinar Kvale og Svend Brinkmanns teoretiske betragtninger om *ekspertinterviews* (2009). Dette, da det er væsentligt, at være opmærksom på flere overvejelser og dilemmaer, når man interviewer eksperter. Derfor er der i interviewsituationerne taget højde for, at:

”Eksperter er ofte vant til at blive interviewet og kan mere eller mindre have forberedt ”indlæg”, der kan fremme de synspunkter, de ønsker at kommunikere ved hjælp af interviewet, og det kræver betydelige evner fra interviewerens side at komme ud over”. (Kvale & Brinkmann, 2009:167).

Det, at eksperter ofte vant til at blive interviewede og derfor kan have forberedt bestemte indlæg, der har til formål at fremme deres egne synspunkter, er noget jeg har taget højde for både inden

interviewafholdelse og i selve interviewsituationerne. Dette, for at opnå den tidligere nævnte horisontsammensmeltning, hvorfor jeg som interviewer har været yderst opmærksom på at spørge grundigt indtil disse indlæg eller bestemte fraser for at udfordre dem, så der kan opnås nye indsigter og erkendelser hos både socialarbejderne og hos mig som interviewer. Endvidere har jeg taget højde for at gøre mig umage med Kvale og Brinkmanns metodikker; *aktiv lytning* og *opfølgende spørgsmål* (2009), således at socialarbejderne, efter at have italesat deres erfaringer og forståelser, bliver spurgt grundigt ind til, hvorfor de forstår problemerne, som de gør. Desuden har jeg forsøgt at spørge ind til nye interessenter ved enten at spørge ind til emnet med det samme, eller ved at vende tilbage til emnet senere, hvis jeg i nuet har vurderet at socialarbejderen er i gang med at fortælle noget betydningsfuldt, som kan generere anvendelsesbar datamateriale.

2.2 Kvalitative metoder

Til empirigenereringen anvendes kvalitative metoder, som udgøres af kvalitative interviews. I nedenstående afsnit udfoldes metodiske overvejelser vedrørende empirigenerering, herunder rekruttering og præsentationer af socialarbejdere, udarbejdelse af interviewguides, transskriptionsprocessen, samt redegørelse for afgrænsning og hvilken empiri, der bringes i spil i analysen.

2.2.1 Kvalitative interviews

Den sekundære empiri, som er anvendt i det introducerende kapitel (syv forskningsstudier), anvendes kontinuerligt i det analytiske arbejde som supplement til denne empiriske undersøgelses primære empiri. Den primære empiri er genereret ved hjælp af Kvale og Brinkmanns toretiske funderinger om kvalitative interviews i faserne *planlægningen*, *udførelsen* og *behandling af indsamlede interviewdata* (Kvale & Brinkmann, 2009).

Når man udarbejder kvalitative interview, er det af stor betydning, at man som forsker arbejder metodisk grundigt, så man opnår selve formålet med interviewet:

”At producere anvendelsesbar viden” (Kvale & Brinkmann, 2009:18).

Derfor har jeg nøje fulgt Kvale og Brinkmanns syv faser til udarbejdelse af kvalitative interviewundersøgelser. De syv faser er *tematisering*, *design*, *interview*, *transskription*, *analyse*, *verifikation* og *rapportering* (Kvale & Brinkmann, 2009). I den første fase (tematisering) skal intervieweren på baggrund af bred viden om sit genstandsfelt, klarlægge formålet med

interviewene. Derfor kan den første fase knyttes til den viden, som jeg har opnået i det introducerende kapitel (opnået viden igennem forskningsstudierne), som leder op til spørgsmålene i problemformuleringen. Desuden har jeg nøje undersøgt NGO'ernes materialer, lige fra brochurer, konferencematerialer og hjemmesider, således jeg har opnået en bred forhåndsviden om NGO'erne inden interviewafholdelser. Herefter er jeg gået videre til anden fase (design), hvor jeg har dannet mig et overblik over, hvordan jeg vil gribe de resterende fem faser an i det videre metodiske arbejde. Det vil sige, at jeg har udarbejdet en disposition, som hjælper mig til at holde overblik over de resterende arbejdsfaser. Desuden har jeg udarbejdet *semistrukturerede interviewguides*, hvorom det kan siges at:

”Det nærmer sig en hverdagssamtale, men har som professionelt interview et formål og indebærer en særlig tilgang og teknik; det er semistruktureret – det er hverken en åben hverdagssamtale eller et lukket spørgeskema. Det udføres i overensstemmelse med en interviewguide, der fokuserer på bestemte emner, og som kan rumme forslag til spørgsmål”.

(Kvale & Brinkmann, 2009:45).

Det vil sige, at når socialarbejderne er stillet spørgsmål ud fra en semistruktureret interviewguide, er der hverken tale om en hverdagssamtale eller et lukket spørgeskema. Der er snarere tale om en interviewguide, hvori spørgsmålene bestemmer interviewemnerne. På trods af, at NGO'erne overordnet arbejder med samme visioner for øje, nemlig at kæmpe for at menneskerettighederne overholdes (herunder seksuelle rettigheder), adskiller NGO'ernes arbejdsområder og målgrupper sig fra hinanden. NGO'erne arbejder inden for forskellige grene af forebyggelsesinitiativer. Derfor er der ikke anvendt en standardiseret semistruktureret interviewguide, som indeholder ens, generelle og overordnede spørgsmål, som samtlige socialarbejdere kan være i stand til at svare nogenlunde overfladisk på. Dette, da det er min overbevisning, at jeg ikke vil komme i dybden med lige nøjagtig det arbejdsområde, som den pågældende socialarbejder har mest erfaring med. Derfor har jeg udarbejdet forskellige interviewguides (se bilag). For eksempel findes der blandt informanterne en socialarbejder, der har været med til at udvikle et nyt seksualundervisningsmateriale, der henvender sig særligt til minoritetsetniske unge, hvorfor denne socialarbejder er den eneste, som jeg i interviewguiden har stillet spørgsmål om dette undervisningsmateriale. Dette og flere eksempler på socialarbejdernes forskellige arbejdsområder, udfoldes i de senere præsentationer af NGO'erne og socialarbejderne.

Det, at en semistruktureret interviewguide ikke skal følges stringent, betyder, at jeg i interviewsituationerne (tredje fase) har mulighed for at udnytte chancerne for nye emner, der viser sig relevante i interviewsituationerne, men hvor jeg ikke på forhånd har nedskrevet spørgsmål hertil i interviewguiden. Det vil sige, at der udover spørgsmålene fra de semistrukturerede interviewguides, også er stillet endnu flere opfølgende spørgsmål til nye emner i interviewsituationerne, således jeg efter transskriptionerne (fjerde fase) har vurderet, om disse nye emner også er relevante for besvarelsen af problemformuleringen. Derefter har jeg dannet overblik over og selekteret i relevante emner i datamaterialet, hvilket der redegøres for senere i kapitlet.

Herefter har jeg udarbejdet en analyse (femte fase), hvilken udfoldes i kapitel fire. Kvale og Brinkmanns næstsidste fase (verifikation) knytter sig til spørgsmål om validitet, reliabilitet og generaliserbarheden af konklusionerne ved en interviewundersøgelse, hvilket jeg var en smule inde på nederst i afsnittet om den filosofiske hermeneutik, men som jeg senere vender tilbage med flere overvejelser og refleksioner omkring i afsnittet *Metoderefleksioner og perspektivering*, som udfoldes efter konklusionen. Den sidste fase (rapportering) knytter sig til kunsten at formidle denne empiriske undersøgelses resultater i en form, der er læservenlig, hvilket gælder for hele denne skriftlige fremstilling og som indeholder samtlige tidligere fasers kriterier.

2.2.2 Rekruttering af socialarbejdere

Min interesse for dette genstandsfelt er opstået til et oplæg om *Dialog i det multietniske klasserum*, som jeg har deltaget i til et frivilligmøde i Sex & Samfund. Efter oplægget har jeg sendt en mail til oplægsholderen med ønske om et interview, hvilket har ladet sig gøre i den indledningsvise fase. Dialog i det multietniske klasserum, er titlen på et nyt undervisningsmateriale, som Sex & Samfund har udarbejdet. Jeg kommer nærmere ind på undervisningsmaterialet senere i kapitlet i afsnittet, hvor socialarbejderne præsenteres. I forbindelse med rekruttering af de øvrige socialarbejdere følger her et mere formaliseret forespørgselsbrev:

Kære medarbejdere i X (NGO'ens navn)

Jeg er studerende på Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde på Aalborg Universitet i København. Jeg skriver speciale om, hvordan man kan hjælpe unge etniske minoriteter, der er i konflikt med eller har brudt med familien på grund af æresrelaterede konflikter og social kontrol. I mit speciale er der fokus på, at årsagerne til opståede konflikter vedrører uoverensstemmelser i forhold til om unge må have en kæreste, have sex før ægteskab og om homoseksualitet er acceptabelt. Det vil sige, problemstillinger indenfor seksualitetsrettigheder.

Jeg søger i denne forbindelse socialarbejdere, der har viden om unge i æresrelaterede konflikter, som er opstået på grund af fratagelse af de førnævnte seksualitetsrettigheder, som har lyst til at lade sig interviewe. Såfremt en af jer ønsker at lade sig interviewe, sender jeg gerne lidt mere skriftligt materiale, som indeholder mine indledende tanker omkring problemstilling, problemformulering og metodiske overvejelser.

Jeg håber I finder min henvendelse relevant og vil hjælpe mig godt på vej med mit speciale.

Venlige hilsner fra
Mette Juhl

2.2.3 Ethiske overvejelser

Når man arbejder med interviewundersøgelser, er det vigtigt at gøre sig nogle tanker om etiske overvejelser (Kvale & Brinkmann, 2009). Derfor har jeg fulgt Aalborg Universitets Studiehåndbogs *Bilag 5 Retningslinjer for undersøgelser*, som tager afsæt i FSE's etiske retningslinjer og Kvale og Brinkmanns teoretiske betragtninger om etiske overvejelser. Derfor har jeg indhentet informeret samtykke hos samtlige socialarbejdere, hvilket jeg har gjort både i skriftlige mailkorrespondancer og som det første spørgsmål i interviewsituationerne. Ved informeret samtykke har socialarbejderne samtykket til at jeg må optage, transskribere og anvende datamaterialet i analysedelen i mit

speciale, som studerende på Aalborg Universitet, kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde. Desuden har jeg oplyst socialarbejderne om, hvad formålet er med mit speciale herunder problemstilling, problemformulering og metodiske overvejelser. Derudover har jeg grundigt informeret om, at jeg har pligt til at opbevare lydfiler og transskriptioner fortroligt, og at dette materiale destrueres efter endt eksamen. Endvidere har alle socialarbejderne samtykket til at deres navne må anvendes i specialet. Såfremt empirigenereringen hvilede på interviews med minoritetsetiske unge, så ville jeg naturligvis sikre de unge anonymitet for at slå dette fast. Til orientering har jeg tilbudt socialarbejderne anonymitet, men det er mit indtryk, at socialarbejderne ønsker at være betydningsfulde stemmer i debatterne. Dette kan desuden give en højere oplevelse af troværdighed for læseren, men ulempen er, at socialarbejderne muligvis holder vigtige informationer tilbage, hvis de ikke efterfølgende ønsker at stå til ansvar for deres udtalelser (Kvale & Brinkmann, 2009). I interviewsituationerne har jeg derfor forsøgt at spørge grundigt ind til vigtige emner, men i en balance, hvor jeg ikke kommer til at overskride socialarbejdernes grænser. Det er derfor en afvejning, jeg har gjort mig, som blandt andet begrundes ved, at når socialarbejderne præsenteres senere i kapitlet, vil det være meget svært at sikre dem anonymitet, da socialarbejdernes professionelle karriere grundigt præsenteres for at redegøre for, at de er kvalificerede socialarbejdere, der i høj grad kan være med til at generere anvendelsesbar datamateriale. Det, at der for eksempel kun er en af socialarbejderne i en af NGO'erne, der varetager *Mødomsbrevkassen*, og det faktum at NGO'erne er relative lavt bemandede, og at denne mødomsrådgiver er præsenteret ved navn i NGO'ens skriftlige materialer, gør, at det er meget let at finde frem til, hvem de pågældende socialarbejdere er. Derfor vurderes det irrelevant at forsøge at sikre dem anonymitet, da dette ikke kan lade sig gøre. Jeg kunne også have valgt at præsentere hver enkelt socialarbejder således "en socialarbejder fra X NGO udtaler", men jeg synes ikke, at dette giver den samme dynamiske, indlevelsersrige og troværdige læseoplevelse, som hvis socialarbejderne præsenteres ved NGO og navn. Desuden vil jeg gerne imødekomme socialarbejdernes ønsker om at være betydningsfulde stemmer i debatterne.

Efter transskriptionsprocesserne har socialarbejderne fået tilbudt at læse interviewene igennem, hvilket et par af socialarbejderne har ønsket, hvor de har lavet små sproglige korrektioner, men hvor de har ikke ændret den overordnede forståelse eller slettet betydningsfulde informationer.

2.2.4 Præsentation af socialarbejdere og NGO'er

I nedenstående afsnit præsenteres socialarbejderne, som har forskellige uddannelsesmæssige baggrunde og forskellige stillingsbetegnelser, men alle har det til fælles, at de arbejder for NGO'er, som kæmper for at fremme minoritetsetniske unges seksuelle rettigheder.

2.2.4.1 Præsentation af socialarbejder fra Etnisk Ung

Nevin Döken er uddannet socialrådgiver og har været ansat i Etnisk Ung siden 2014. Tidligere har hun været tilknyttet som frivillig, hvorfor hun har et indgående kendskab til organisationen igennem en årrække. Döken varetager i sit daglige virke både telefonisk, skriftlig og personlig rådgivning til unge, der befinder sig i æresrelaterede konflikter og oplever social kontrol. Derudover varetager hun også Landsorganisationen af Kvindekrisecentres (LOOKs) Mødomsrådgivning. Hun udtaler sig overordnet på vegne af Etnisk Ung, og hun gør undervejs opmærksom på, hvis der er tale om egne synspunkter. Til orientering oplyser Döken, at hun har tyrkisk oprindelse, men at hun ikke selv har oplevet problemstillinger med social kontrol og æreskonflikter i hendes opvækst, hvilket hun udtrykker at have behov for at italesætte for at fastslå, at hendes tilgang til arbejdet er fuldstændig faglig. Som flere af de analytiske kapitler og afsnit afspejler, trækker størstedelen af anvendt data på interviewet med Döken. I interviewsituationen er det min oplevelse, at Döken ikke har berøringsangst i forhold til at italesætte erfaringer med problemstillinger som indebærer æreskonflikter og social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. Her skal det oplyses, at der i Etnisk Ung er et krav til medarbejderne om, at de bliver grundigt uddannede i dette komplekse felt, som æresrelaterede konflikter og social kontrol er, inden de får lov til at rådgive unge. Det, at Döken er særligt uddannet inden for dette æresrelaterede felt, og at hun ikke er bange for at udtale sig, betyder, at hun som den eneste informant udtaler sig udtømmende om faktorer såsom *ære* og *kønsroller*. Desuden skal det nævnes, at der findes flere afsnit, hvor det alene er Dökens udtalelser, der bringes i spil, da hun som den eneste informant ofte udtaler sig om disse bestemte dynamikker (ære og kønsroller). Det skal her nævnes, at jeg vurderer datamaterialet, som er genereret i Dökens interview som værende af høj kvalitet i forhold til at have lykkedes med generere data, der kan anvendes til at svare grundigt og nuanceret på problemformuleringens tre spørgsmål.

Etnisk Ung er et projekt under Landsorganisation af Kvindekrisecentre (LOOK), som er en interesseorganisation, hvis formål er at forebygge og bekæmpe fysisk og psykisk vold mod kvinder og børn. LOOK og Etnisk Ung er økonomisk støttet gennem satspuljemidler af Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, samt fonde og private bidragsydere. Etnisk Ung yder professionel,

landsdækkende, gratis og anonym rådgivning om æresrelaterede konflikter social kontrol til unge, forældre og fagfolk. Etnisk Ung udgør en af landets stærkeste ressourcer indenfor forebyggende socialt arbejde med æresrelaterede konflikter. Etnisk Ung tilbyder både telefonisk, skriftlig og personlig rådgivning, hvor telefonrådgivningen er døgnåben for unge. Der er mulighed for at rekvirere tolkebistand i forbindelse med rådgivning. Derudover findes der forskellige foldere til både unge, fagfolk og til forældre, som findes på seks forskellige sprog urdu, dari, arabisk, tyrkisk, somalisk og dansk. Folderene indeholder blandt andet informationer om æresrelaterede konflikter, social kontrol og mødomsproblematikker. Etnisk Ung tilbyder desuden konfliktmægling til unge og familier i æresrelaterede konflikter. Derudover afholder Etnisk Ung oplæg, konferencer og undervisning for at sætte fokus på forebyggelse af æresrelaterede konflikter og social kontrol igennem det sociale arbejde.

2.2.4.2 Præsentation af socialarbejder fra Sabaah

Fahad Saeed har en kandidatuddannelse i Kommunikation og Dansk og har arbejdet professionelt med kommunikation de sidste syv år i Sabaah. Saeed har været med til at grundlægge Sabaah i 2006 og har igennem årene fungeret som bestyrelsesmedlem, kommunikationsansvarlig og fungerer nu som formand for Sabaah. Saeed udtaler sig på vegne af Sabaah. Hans arbejde i Sabaah er frivilligt og ulønnet. Sammen med de øvrige frivillige kræfter i foreningen kæmper han for at skabe bedre levevilkår for minoritetsetniske LGBT+personer. Saeed er en offentlig kendt person, der ofte blander sig i offentlige debatter om netop minoritetsetniske LGBT+personers særlige problemstillinger såsom stigmatisering, diskrimination og hadforbrydelser. Det, at Saeed er en offentlig kendt person, betyder, at jeg på forhånd vidste hvem han var, da jeg begyndte at rekruttere informanter. Derfor kan det siges, at jeg havde en subjektiv opfattelse af Saeed. Det, at Saeed både kæmper en professionel og personlig kamp, da han selv er minoritetsetnisk LGBT+person, finder jeg beundringsværdigt, og jeg har i lang tid har set op ham som en forkæmper og som et vigtigt talerør på vegne af Sabaahs brugere. Det, at jeg havde denne subjektive opfattelse af Saeed allerede inden interviewafholdelse, har jeg derfor gjort mig nogle tanker omkring. Dels har jeg, med reference til de ovenstående interviewmetodikker, været meget grundig med at stille mange opfølgende spørgsmål og har forsøgt at være ekstra grundig med at sætte mine for-forståelser på spil hele interviewet igennem.

Sabaah betyder *morgen* på arabisk, tyrkisk, persisk og pakistansk. Navnet Sabaah er valgt for at symbolisere ”en ny dag” eller ”en ny begyndelse” (Asare-Nyako, 2014). Sabaah er en NGO, der

betegner sig som en selvstændig, frivillig forening hvis hovedformål er at skabe trygge rammer for sociale fællesskaber, primært for minoritetsetniske LGBT+personer ”og for andre der sympatiserer med vores sag”, som der står på Sabaahs hjemmeside. Det vil sige, at Sabaah er imødekommende overfor alle personer, der ønsker at være med, uanset etnicitet eller seksuel orientering. I Sabaah kan LGBT+personer møde andre, man kan spejle sig i og relatere til, og derfor behøver LGBT+personer ikke at hemmeligholde, eller at redegøre for seksuel orientering eller kønsopfattelser. Udover at skabe nogle trygge rammer for sociale fællesskaber, er Sabaahs visioner generelt at skabe bedre levevilkår for minoritetsetniske LGBT+personer. Igennem rådgivning, konferencer, oplæg, workshops og ved deltagelse i offentlige debatter, er Sabaah med til at forsøge at bekæmpe og forebygge stigmatisering, diskrimination og hadforbrydelser mod LGBT+personer. Sabaah tilbyder også professionel rådgivning til enkeltpersoner.

2.2.4.3 Præsentation af socialarbejder fra Sex & Samfund

Anne Wind er uddannet lærer og udtaler sig ikke på vegne af Sex & Samfund, men som pædagogisk/didaktisk fagmedarbejder hos Sex & Samfund. Wind har været med til at udvikle undervisningsmaterialet *Dialog i det multietniske klasserum*. Det er nævneværdigt, at Wind laver undervisningsindsatser og ikke sociale indsatser, hvorfor hun ikke er i direkte kontakt med minoritetsetniske unge og deres familier, men derimod arbejder med at udvikle forebyggende seksualundervisningsindsatser. Derfor har hun ikke egne erfaringer med problemstillingerne. I stedet for bliver hun oplyst om, hvad det er for nogle problemstillinger, der er formålet at forebygge, hvorpå hun er med til at udvikle det undervisningsmateriale, som skal være med til at forebygge de givne problemstillinger. Derfor refererer Wind flere gange til evalueringer med folkeskolelærers syn på, hvad der spænder ben for at lave meningsgivende seksualundervisning. Det generede datamateriale kan belyse nogle få problemstillinger, men materialet er yderst anvendelsesbart i forhold til kapitlet om forebyggelsesinitiativerne. Desuden skal det her nævnes, at selv om jeg har været frivillig i Sex & Samfund, kender Wind og jeg ikke hinanden inden interviewafholdelse. Derfor har jeg ikke nogen forudindtaget opfattelse af hende som person eller som professionel, hvilket findes nævneværdigt, da vi arbejder for den samme NGO.

Sex & Samfund kæmper for at sikre seksuelle og reproduktive rettigheder både nationalt og internationalt, som jeg også var lidt inde på i introduktionen. Sex & Samfund er finansieret igennem satspuljemidler, fonde, medlemmer og private bidragsydere. Nationalt har Sex & Samfund tre rådgivningsportaler *Sexlinien.dk*, som er Danmarks ældste og største anonyme informations- og

rådgivningsportal om sex, køn, prævention, følelser, seksualitet, kærlighed, seksuelle rettigheder, krop og sexsygdomme for unge mellem 12-25 år. *Privatsnak.dk* er ligeledes en anonym rådgivningsportal men for 10-15årige. Her kan unge stille anonyme spørgsmål om køn, krop om pubertet. På rådgivningsportalen *Abortnet.dk* kan man få professionel rådgivning i forhold til dilemmaer om abort. Desuden har Sex & Samfund *Præventionsklinikken*, som er et gratis tilbud til borgere i Hovedstadsområdet, hvor man blandt andet kan blive testet for sexsygdomme, få forskellige præventionsformer og generel rådgivning omkring seksuel sundhed. Ud over at tilbyde rådgivning til unge, udvikler og tilbyder Sex & Samfund seksualundervisning på folkeskoler, ungdomsuddannelser og andre steder, der ønsker seksualundervisning. Sex & Samfund deltager også i konferencer og debatter, der har til formål at fremme seksuelle rettigheder.

2.2.4.4 Præsentation af socialarbejder fra Connect

Marie Kirketerp Frandsen er næstforkvinde i Ungdommens Røde Kors projekt Connect. Frandsen har læst Afrika Studier og finder Connect som værende en god kontrast til studierne, eftersom Connect er et nationalt projekt. Projektet har kørt siden 2007 og Frandsen har været tilknyttet siden 2012. Hun arbejder på frivillig basis og startede som mentor for en minoritetsetnisk ung kvinde. Herefter fortsatte hun i styregruppen og nu er hun overgået i en position som næstforkvinde. Frandsen udtaler sig som repræsenterende næstforkvinde i projektet.

Connect er et mentorprojekt under Ungdommens Røde Kors, der kører i tæt samarbejde med LOOK. Connects visioner er at hjælpe minoritetsetniske unge kvinder mellem 18-30 år, der har været nødsaget til helt eller delvist at bryde kontakten med deres familier grundet social kontrol og æresrelaterede konflikter. Kvinderne har ofte udfordringer med ensomhed og med at etablere et selvvalt og selvstændigt voksenliv. Inden deltagelse i projektet bliver kvinderne visiteret og der bliver udarbejdet en sikkerhedsvurdering, eftersom projektet kun er et tilbud for minoritetsetniske unge kvinder, der ikke er decideret (livs) fare. Når kvinderne er visiterede, bliver de tilknyttet to unge frivillige mentorer, som selv har erfaringer med at etablere et voksenliv i forhold til økonomiske og uddannelsesmæssige faktorer, skabe socialt netværk og at få hverdagen til at fungere. Mentorerne deltager i obligatorisk uddannelse og modtager supervision og efteruddannelse, således de hele tiden er rustede til at give den bedst mulige støtte og vejledning til kvinderne.

2.2.5 Redegørelse for selektion af datamateriale

Som jeg tidligere var inde på, er det indenfor den filosofiske hermeneutiks præmisser vigtigt, at man som fortolker ekspliciterer sine fordomme og således tydeliggør, hvad der ligger til grund for selve selektionen i fortolkerens udvalgte datamateriale, for at kunne lykkes med at udarbejde en kvalificeret analyse:

”Mange holder lidt igen med at ekspliciterer deres fordomme, når de skriver projekter. Ofte skyldes den fraværende eksplicitering af fordomme en manglende hermeneutisk sans for, at fordomme er produktive for erkendelsen. En vigtig del af problemformuleringsprocessen er som bekendt at læse sig ind på sit tema, reflektere over det, vi allerede ved, hvad vi mangler at vide, og hvad vi derfor gerne vil finde ud af. Men i denne proces producerer den gode hermeneutiker også tanker, ideer og antagelser (kortsagt fordomme) om, hvordan sagen kan hænge sammen. Det er vigtigt, at sådanne tanker lægges klart frem, eftersom de kan fungere som produktive ledetråde for det videre arbejde, der netop består i at afprøve og kvalificere dem. Uden fordomme kommer man let til at famle i blinde, og det bliver svært for læseren (vejlederen) at gennemskue, hvad der mere præcist ligger i problemstillingen”. (Juul, 2012:130).

Det vil sige, at det for kvaliteten af en hermeneutisk analyse er af væsentlig betydning, at man som fortolker ekspliciterer sine fordomme tydeligt, ligesom jeg tidligere har gjort her i metodeafsnittet. Derfor har jeg endvidere inddelt dette afsnit i to dele, hvor den første del har til formål at redegøre for fravalg af emner i datamaterialet og, hvor den anden del har til formål at ekspliciterer tilvalg af emner i datamaterialet.

2.2.5.1 Fravalg af empirisk fokus i datamaterialet

I den indledningsvise fase havde jeg en fordom om religiøse årsagsforklaringer til problemerne, hvilket kan kobles til problemformuleringsprocessen og det at ”læse sig ind på sit tema” og ”gøre tanker, ideer og antagelser om, hvordan sagen kan hænge sammen” som Juul citeres ovenfor. Gadamer hævder imidlertid, at den gode filosofiske hermeneutiske fortolker også er i stand til, at lade fordomme gå til grunde allerede i interviewsituationerne, når fortolkeren gør sig nye erkendelser om, hvordan sociale fænomener kan hænge sammen. På den måde åbner fortolkeren op for at følge nye forståelser af, hvordan givne sociale fænomener kan hænge sammen (Gadamer, 2007). Derfor har jeg fravalgt at behandle religiøse årsagsforklaringer til æreskonflikter og social kontrol. Dels på grund af en for lille mængde empiri og som hovedårsag, at den empiri, der findes

om religion, viser, at det *ikke* er religion, der genererer sociale problemer relateret til æreskonflikter social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet, men at årsagerne snarere er *patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer*, der genererer problemstillingerne. Det vil sige, at fordommen:

- At social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet hænger sammen med, at nogle minoritetsetniske familiers religiøse leveregler ikke levner plads til unges seksuelle rettigheder - er gået til grunde i selve interviewsituationerne, hvorfor denne fordom ikke behandles i de analytiske kapitler.

Baggrunden for fravalget af at arbejde videre med denne fordom (religiøse årsagsforklaringer), i de videre analyser er, for at levne plads til nye forståelser og erkendelser (patriarkalske familiestrukturer), som er væsentligere at behandle i forhold til besvarelse af problemformuleringen. I forhold til de ovenfor nævnte filosofiske hermeneutiske metodikker vil det sige, at jeg i interviewsituationerne har sat mine fordomme på spil og har opnået den tidligere nævnte horisontsammensmeltning. Dette har resulteret i, at jeg har gjort mig nye forståelser og erkendelser, hvorfor jeg har måttet lade denne fordom gå til grunde allerede i interviewsituationen, hvilket er i tråd med Gadamer's filosofiske hermeneutiks teoretiske forskrifter.

Derudover har jeg, grundet pladsmangel, måtte tage et selvstændigt afsnit ud af analysen. Hensigten med afsnittet var at belyse socialarbejdernes definitioner af "minoritetsetniske unge", og meningen var, at afsnittet skulle åbne det analytiske kapitel, for at klarlægge, dels hvem målgruppen henvender sig til i NGO'erne og dels for at få et analytisk indblik i, hvordan socialarbejderne taler "om" minoritetsetniske unge. Afsnittet er taget ud, fordi det viste sig at være en større opgave end først antaget, og at dette kunne danne baggrund for et selvstændigt speciale. Afsnittet vurderes derfor at være mindst relevant for besvarelsen af problemformuleringen. Essensen af afsnittet kort nedfældes til, at fælles for socialarbejdernes definitioner af "minoritetsetniske unge", er, at socialarbejderne (og NGO'erne som de arbejder for), ikke har nogen definitive definitioner heraf, men at socialarbejderne i stedet lader minoritetsetniske unge definere sig selv, hvis de har behov for det. Desuden finder socialarbejderne det mere relevant om, unge kan identificere sig med de problemstillinger, som NGO'erne kæmper for at forebygge. Derfor kan det kort siges, at det ikke er definitioner af "hvem", der kan kategoriseres som "minoritetsetniske unge", der er centrale, men at det er problemstillingerne, der er centrale for socialarbejderne og NGO'erne.

5.2.5.2 Tilvalg af empirisk fokus i datamaterialet

Tilvalg af emner i datamaterialet er der med vilje ikke redegjort for i dette afsnit, da alle hovedemnerne udfoldes grundigt i det analytiske kapitel. Helt overordnet kan det siges, at hovedemnerne er udvalgte, da disse repræsenterer socialarbejdernes dominerende erfaringer og forståelser og desuden vurderes at være de mest anvendelsesbare empiriske emner til at udarbejde en kvalificeret og nuanceret analytisk besvarelse af problemformuleringen. Datamaterialet som er anvendt til i det analytiske kapitel udgøres af følgende fem emneopdelinger:

1) Socialarbejdernes erfaringer med ikke-kønsspecifikke problemstillinger:

- Social kontrol, tvangsforhold og dobbeltliv.
- Minoritetsetniske unge LGBT+personers særlige udfordringer.
- Udeblivelse fra seksualundervisning.

2) Socialarbejdernes erfaringer med kønsspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske kvinder:

- Mødomsproblematikker.
- Brud med familien.

3) Kønsspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske unge mænd:

- Tidsbegrænset frihed.
- Ufrivillig kontrollantrolle.

4) Socialarbejderne om hvorfor der er forskel på minoritetsetniske unge kvinder og mænds problemstillinger:

- Hvordan ære forankres i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer.
- Hierarkisk opbygning i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer.
- Æresfølelsen styrkes ved at leve op til kønsrollernes forventninger.

5) Socialarbejderne om forebyggelse af problemstillingerne:

- Mentorordning for minoritetsetniske unge kvinder, der har brudt med familien.
- Konfliktmægling mellem unge og forældre.
- Safe spaces for minoritetsetniske unge LGBT+personer.
- Opkvalificering af folkeskolelærere.

- Styrkelse af unges handlekompetencer.
- Forældreinddragelse i seksualundervisningen skal "aflive" myter om mødommen.

Analysen er inddelt i fem delanalytiske kapitler: Delanalyse 1: Ikke-kønsspecifikke problemstillinger, Delanalyse 2: Kønsspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske unge kvinder, Delanalyse 3: Kønsspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske unge mænd. Disse tre første delanalytiske kapitler har til formål at besvare problemformuleringens første spørgsmål. Herefter følger Delanalyse 4: Hvorfor er der forskel på kønnes problemstillinger? - som har til formål at besvare problemformuleringens andet spørgsmål. Slutteligt findes Delanalyse 5: Forebyggelse af problemstillingerne, som har til formål at besvare problemformuleringens underspørgsmål.

3.0 Analyse

Som det fremgår i følgende analyse, er der i de forskellige kapitler og enkelte afsnit, forskel på, om der er en eller flere socialarbejdere, der udtaler sig om et givent emne. Derudover relateres analysens empiriske fund kontinuerligt til forskningen fra det introducerende kapitel (som lovet i metodeafsnittet). Som teoretisk supplement anvendes desuden Marianne Skyttes teoretiske funderinger om henholdsvis *individualistisk og kollektivistisk livssyn* og Unni Wikans teoretiske betragtninger om *ære og vanære*. Samt Wikans teoretiske aspekter om *møddom og manddom*, hvilke teorier jeg redegør for undervejs ved deres anvendelse.

3.1 Delanalyse 1: Ikke-kønsspecifikke problemstillinger

I dette første kapitel besvares problemformuleringens første spørgsmål, der har til formål at belyse, hvilke erfaringer socialarbejderne har med ikke-kønsspecifikke problemstillinger, relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. De empiriske emner, der bringes i spil i denne delanalyse, er: *Social kontrol, tvangsforhold og dobbeltliv, Minoritetsetniske unge LGBT+personers særlige udfordringer og Udeblivelse fra seksualundervisning*, hvor jeg starter med førstnævnte emne.

3.1.1 Social kontrol, tvangsforhold & dobbeltliv

Nevin Döken fra Etnisk Ung beretter i dette afsnit om, hvilke erfaringer hun har med ikke-kønsspecifikke problemstillinger:

”Der er minoritetsetniske unge i Danmark, der har det helt fint med, at deres forældre vælger ægtefælle eller har en ret stor indflydelse på, hvem de skal giftes med. Det er der nogle, der har det

behageligt med, og det må de jo godt have. Det skal vi jo ikke gå ind og pille ved, tænker jeg. Der hvor det bliver et problem, det er jo der, hvor den unge vil noget markant anderledes, end hvad forældrene, familien, kollektivet tænker, at de skal. Og det er så der, konflikten opstår. Det er jo reelt, at der er nogle unge, der bliver frataget helt basale menneskerettigheder, som; ”hvem vil jeg ses med”, ”hvilket tøj vil jeg gå i”, ”hvem vil jeg giftes med”, ”hvilken ven skal jeg være som person””. (Döken, 2016:12).

Det vil sige, at Döken har erfaringer med problemstillinger, der indebærer fratagelse af menneskerettigheder i forhold til, at nogle unge ikke selv må vælge, hvad for noget tøj de vil have på, valg af venner og ægtefælle. Derudover kommer Döken ind på, at der opstår konflikter på baggrund af diskrepansen imellem det, som forventes af forældre/familien - det som Döken også betegner som ”kollektivet” - og det, som minoritetsetniske unge selv ønsker. Döken svarer således, da hun bliver spurgt ind til, hvilke ikke-kønsspecifikke konsekvenser konflikterne kan få, hun ser flest eksempler på i sit daglige arbejde i Etnisk Ung:

”Det kan være tvangsægteskab, social kontrol, dobbeltliv, det kan være pres til en bestemt uddannelse på et bestemt niveau. Det kan være alle former tvangsforhold egentligt. Det der med, at man kan blive forlovet mod sin vilje, eller gift mod sin vilje eller, at man kan blive fastholdt i et ægteskab mod sin vilje, fordi det er devaluerende at blive skilt. Det kan også være genopdragelsesrejser - at ens forældre mener, at man er blevet for ”dansk”, og at man derfor bliver sendt til forældrenes hjemland”. (Döken, 2016:13).

Döken tilføjer:

”Det vi ser, er jo typisk de her genopdragelsesrejser, tvangsægteskaber, mødomsproblematikken, social kontrol, pres til uddannelse, vold, intolerance overfor homoseksualitet, religiøse vielser uden borgerlig gyldighed, det er dem, vi ser allerflest af”. (Döken, 2016:13).

Döken beretter endvidere om sine erfaringer med, hvilke psykologiske konsekvenser tvangsforhold og social kontrol kan have for minoritetsetniske unge:

*”Det er jo en kæmpe stressfaktor for unge, som får mange psykologiske konsekvenser” (...)
”Generelt det her med, søvn, at man har et usundt forhold til søvn og mad og det modsatte køn og selvmordstanker og forsøg. At man ikke kan koncentrere sig, at ens indlæringssevne bliver dårligere,*

at man ikke kan vedligeholde studier eller job, depressioner, mangeårige depressioner, det er sådan typisk det, vi ser". (Döken, 2016:28).

Döken giver desuden udtryk for, at ovenstående problemstillinger, på nær mødomsproblematikkerne (som behandles senere), gør sig gældende for både minoritetsetniske unge kvinder og mænd. Det vil sige, at Dökens erfaringer med ikke-kønsspecifikke problemstillinger overvejende peger på flere former for tvangsforhold, herunder social kontrol, som kan have store psykiske konsekvenser for unge, hvor nogle udvikler forsvarsmekanismen *dobbeltliv*. Her kan der trækkes en parallel til forskningen fra det introducerende kapitel, som også viser, at konsekvenserne kan være forbundet med fysiske eller psykiske former for vold, genopdragelsesrejser, tvangsægteskaber, psykisk mistro og forsvarsmekanismen *dobbeltliv* (Følner, m.fl. 2014; Lavaud m.fl. 2011). Der er derfor konsensus imellem Dökens erfaringer og forskningsresultaterne fra det introducerende kapitel.

I forhold til forsvarsmekanismen *dobbeltliv*, som både Döken nævner, og som er fremhævet i forskningen, vil jeg ved hjælp af Skyttes element om *loyalitet i idealtypiske kollektivistiske livssyn* vise, hvorfor *nogle* minoritetsetniske unge udvikler forsvarsmekanismen *dobbeltliv*. Til orientering er det kun elementet *loyalitet*, der udfoldes nu. Begrebet *idealtypiske kollektivistiske livssyn* udfoldes i den fjerde delanalyse.

Først citeres Skytte om loyalitet i idealtypiske kollektivistiske livssyn:

"I den udvidede familie udvikles i teenageårene også en forståelse af loyalitet. Loyaliteten udgør kittet mellem delene i familiefællesskabet. Der findes altid en risiko for, at ungdommen skal bryde med familievalørelsen". (...) "På vej ind i voksenverdenen forventes "familiefølelsen", eller kærligheden til familien, at blive endegyldigt befæstet. Familiefølelsen indebærer engagement og loyalitet og er uopløselig". (Skytte, 2016:94).

Loyalitet har derfor en stor betydning i det idealtypiske kollektivistiske livssyns værdier op igennem hele ungdommen - lige fra den tidlige - til den sene teenagealder (Skytte, 2016). Det, at "loyaliteten udgør kittet mellem delene i familiefællesskabet", tydeliggør, at loyaliteten er alfa omega i familier, der er bygget op omkring idealtypiske kollektivistiske livssyns værdier. Derfor kan Skyttes teoretiske funderinger anvendes til at opnå forståelse for, hvor meget loyalitet betyder i disse familiekonstellationer. Loyalitetsfølelsen kan være så stærkt forankret i familier, der bygger på værdierne i idealtypiske kollektivistiske livssyn, at nogle minoritetsetniske unge derfor ikke er i

stand til at bryde hele familiefællesskabets loyalitetsfølelse. Derfor, - i stedet for at tage dialogen op med forældrene - hemmeligholder *nogle* minoritetsetniske unge adfærd, som ikke er velanset i familiefællesskabet. Derfor kan Skyttes teoretiske funderinger hjælpe med at forklare, hvorfor nogle minoritetsetniske unge udvikler forsvarsmekanismen dobbeltliv:

”Forsvarsmekanismer er psykiske reaktioner, der har til formål at holde ubehagelige tanker, følelser og oplevelser borte fra bevidstheden. Forsvarsmekanismerne medvirker til en positiv selvopfattelse og reduktion af ubehagelige følelser. Men prisen herfor er en fordrejet opfattelse af virkeligheden, således at konflikter og problemer ikke tackles på en realistisk måde.

Forsvarsmekanismer er oftest ubevidste og derfor vanskelige at ændre uden professionel hjælp”.

(Skytte, 2016:133).

Det vil sige, at nogle unge - for ikke at svigte familiens loyalitetsfølelse - udvikler forsvarsmekanismen dobbeltliv for at reducere ubehagelige følelser og oplevelser fra bevidstheden. I forhold til det, at; ”forsvarsmekanismer oftest er ubevidste” og at; ”de er vanskelige at ændre uden professionel hjælp”, kan dette betyde, at der findes nogle minoritetsetniske unge, som ikke får den professionelle hjælp, de har brug for. Derfor kan *nogle* unge i minoritetsetniske familier, der bygger på værdierne i idealtypiske kollektivistiske livssyn, grundet loyalitetsfølelsen, være i risiko for at udvikle forsvarsmekanismer som for eksempel dobbeltliv.

Inden jeg går videre til næste afsnit, finder jeg det betydningsfuldt at understrege, at det ikke alene er minoritetsetniske unge, der kan opleve tvangsforhold, social kontrol med seksualitet og dobbeltliv, da disse problemstillinger findes i alle kulturer (Nielsen, 2011). Dette nedslag findes væsentligt for at minde mig selv og læseren om, at det er vigtigt, at man ikke kommer til at lave stereotyper, stigmatisere, eller at diskriminere, hvilket der er risiko for, da der i dette speciale er fokus på at adressere problemstillinger i minoritetsgrupper (Skytte, 2016). Derfor er det vigtigt, kontinuerligt igennem de følgende delanalytiske kapitler, at være opmærksom på, at man *ikke* kan sætte lighedstegn mellem minoritetsetniske unge og social kontrol med seksualitet, tvangsforhold og dobbeltliv da, der som tidligere ekspliciteret, findes minoritetsetniske unge, der får netop den kærlighed, støtte og omsorg af deres familier, som de har brug for (Nielsen, 2011). Efter dette nedslag vil jeg gå videre til næste afsnit, som omhandler minoritetsetniske unge LGBT+personers særlige udfordringer.

3.1.2 Minoritetsetniske unge LGBT+personers særlige udfordringer

I dette afsnit beretter Nevin Döken fra Etnisk Ung og Fahad Saeed fra Sabaah om, hvilke erfaringer de har med minoritetsetniske unges LGBT+personers særlige udfordringer. Her italesætter Saeed problemstillinger, som fylder noget hos minoritetsetniske unge LGBT+personer i Sabaah:

”Der har været mange henvendelser igennem tiden i Sabaah, hvor unge ikke har følt, at de har fået støtte fra deres familier, eller at de simpelthen er blevet krænket, at de er blevet frihedsberøvet, at de er blevet overvåget. Og at de er blevet overpatroljeret på den måde, at deres telefon er blevet snuppet, at der skulle være direkte rapport til familien, eller til forældrene om, hvor man var hele tiden. At alt slags privatliv var blevet fjernet, eller at man simpelthen blev holdt indespærret, og man var blevet frihedsberøvet på den ene eller anden måde. Den slags henvendelser har vi fået mange af efterhånden som en konsekvens af en ung, der er blevet opdaget af familien”.

(Saeed, 2016:9).

Når Saeed siger ”opdaget af familien”, refererer han til familier, som har fået kendskab til minoritetsetniske unges homoseksualitet - det som forskningen fra det introducerende kapitel betegner som værende ”seksuelle normbrud” (Følner, m.fl. 2014; Lavaud m.fl. 2011), og hvor konsekvenserne er de samme, som Saeed her er inde på. Også Nevin Döken fra Etnisk Ung har erfaringer med problemstillinger, der gør sig gældende for minoritetsetniske unge LGBT+personer:

”Ja, det har vi erfaringer med, og det er jo fordi, de unge vælger, eller ikke vælger! Homoseksualitet er jo bestemt ikke noget man vælger! Men hvor det er, den unge bryder med familiens forestilling om, at de skal giftes med en velanset person af det modsatte køn. Så på den måde er der mange unge, der bliver pressede i forhold til deres seksualitet, hvis familiens overhoved kender til det. Det kan være; at man bliver tvangsgift, i tilfælde hvor familien finder ud af det, at man oplever trusler om vold, eller vold, at familien mener, man er syg - at det er en sygdom, og at man prøver forskellige måder at helbrede den her person på”. (Döken, 2016:24).

Det vil sige, at både Döken og Saeed, har erfaringer med, at minoritetsetniske unge LGBT+personer oplever problemstillinger grundet deres seksuelle orientering. Her kan der igen drages en parallel til det introducerende kapitel, som ekspliciterer, at der i højere grad findes puritanske holdninger til homoseksualitet blandt minoritetsetniske unge sammenlignet med majoritetsetniske danske unge (Knudsen, 2007; Lavaud m.fl. 2011). Döken nævner, at homoseksualitet i nogle minoritetsetniske miljøer betragtes som en sygdom, hvilket kan tyde på, at der findes misforståelser og myter i

forhold til homoseksualitet, som kan være med til at bringe disse holdninger videre til næste generations unge, som det også er belyst i det introducerende kapitel (Knudsen, 2007; Følner m.fl. 2014). Det, Döken italesætter som familiens overhoved og dennes rolle behandler jeg i delanalyse fire.

Saeed fortsætter her med at ekspliciterer problemstillinger, der gør sig gældende for nogle minoritetsetniske unge LGBT+personer, som er brugere af Sabaah:

”Det at være homoseksuel, biseksuel eller transkønnet, omfatter som regel, og stadig også i dag, en række udfordringer. Det er stadig svært at være homoseksuel i det danske samfund. I særlig høj grad, hvis man tilføjer en minoritetsetnisk baggrund, som langt de fleste brugere, der kommer i Sabaah, har. De kommer fra hjem, hvor man ikke rigtig taler om sex og kærlighed og, hvor det ikke har været muligt og udleve sin seksualitet og hvor, de har brugt meget af deres liv på at være i skabet, og på at leve et dobbeltliv og på at kæmpe med psykiske problemer som selvhad”.
(Saeed, 2016:4).

Saeed er her inde på, at der i det danske samfund findes en række særlige udfordringer for minoritetsetniske LGBT+personer, hvor det kan forekomme at unge udvikler forsvarsmekanismen dobbeltliv, hvilket forskningen fra det introducerende kapitel også viser (Hviid m.fl., 2014). Igen kan forsvarsmekanismen dobbeltliv kobles sammen med min ovenstående teoretiske eksplicitering af Skyttes om loyalitet i idealtypiske kollektivistiske livssyn. Forstået på den måde, at seksuelle normbrud som homoseksualitet (Følner m.fl. 2014) hemmeligholdes ved hjælp af forsvarsmekanismen dobbeltliv for ikke at bryde det heteroseksuelle ideal og dermed bryde hele familiens loyalitetsfølelse.

Derudover har Saeed også erfaringer med, at brugere af Sabaah oplever social kontrol:

”Social kontrol blandt etniske minoriteter, hvor at det særligt udmønter sig på den måde, at man ikke har retten til at bestemme over sin egen krop. Hvis man for eksempel, som ung kvinde, ikke har muligheden for selv at bestemme over sin egen krop, og det kan for eksempel være, hvis man bliver tvunget til at blive gift med en, man ikke vil giftes med. Det kan også ske for drengene, at man bliver tvunget ud i en situation, hvor man ikke selv er med, for eksempel et ægteskab. Det kan også være alle mulige forbud mod ting, som på mange måder burde være gavnlige for personen. For eksempel om man vil socialisere sig med venner, som man selv vælger, om man vil udforske kærligheden eller

udforske sit sexliv, eller udleve sin seksualitet, eller sin kønsidentitet, eller vælge den uddannelse man gerne vil, eller selv vælge de venner, man gerne vil have". (Saeed, 2016:6).

Her kan der drages en parallel til Dökens tidligere ekspliciterede erfaringer, hvorfor der er konsensus i mellem problemstillinger med social kontrol, dobbeltliv, forbud og tvangsforhold på tværs af målgrupperne i henholdsvis Sabaah og Etnisk Ung. Derfor kan det tyde på, at disse problemstillinger gør sig gældende for både nogle minoritetsetniske unge heteroseksuelle cis-kønnede personer og for nogle minoritetsetniske LGBT+personer. Ikke for at underkende de særlige problemstillinger, som minoritetsetniske LGBT+personer i Sabaah kæmper med, hvilket indebærer kampen om at skabe acceptable levevilkår for minoritetsetniske LGBT+personer, som Saeed her kommer ind på:

"Det er først og fremmest, at man i høj grad har mulighed for at udleve sin seksualitet, eller sin kønsidentitet; uden at være i fare for reprimander, uden at være udsat for diskrimination, uden at være udsat for social kontrol eller stigmatisering på den ene eller anden måde. Så handler gode levevilkår også om, at man har en god psykisk trivsel, at man trives godt med sig selv. Det vil sige, at man har et godt fysisk helbred, men særligt også et godt psykisk helbred - at man ikke går og kæmper med dårlige tanker, dårligt selvværd og kæmper med tanker om selvmord, som vi ved, der er rigtig mange i vores målgruppe, der har overvejet". (Saeed, 2016:11).

Saeed peger her på, at Sabaahs målgruppe ofte har nogle særlige problemstillinger såsom; at være særligt udsatte for stigmatisering og diskrimination, social kontrol, dårligt selvværd og selvmordstanker, som forskningen i det introducerende kapitel også skildrer (Følner m.fl. 2014).

Farwha Nielsens teoretiske betragtninger kan her være med til at tydeliggøre Saeeds pointer. Inspireret af Nøhr Larsen og Fenger-Grøndahl (2007) anvender Nielsen begrebet *ethohomo*, som hun beskriver på følgende måde:

"Et begreb der bliver brugt af unge etniske minoriteter for at tydeliggøre, at de dels har en etnisk minoritetsbaggrund, dels er homoseksuelle. I mange sammenhænge er disse unge "dobbelte" eller "tredobbelte" minoriteter, hvilket betyder, at de kan møde fordomme og fordømmelser fra flere kanter - familien, homo-miljøet, det religiøse miljø og det danske samfund". (Nielsen, 2011:195).

I Nielsens ovenstående citat kan der trækkes tråde til det, som Saeed tidligere udtalte; "det er stadig svært at være homoseksuel i det danske samfund. I særlig høj grad, hvis man tilføjer en

minoritetsetnisk baggrund". Saeed udtrykker, at minoritetsetniske unge LGBT+personer er særligt udsatte for stigmatisering og diskrimination. Nielsens definition af begrebet ethnohomo, kan derfor anvendes til at tydeliggøre de forskellige arenaer, hvor minoritetsetniske unge LGBT+personer *kan* være socialt udsatte, grundet etnicitet og seksuel orientering.

Derudover understreger Saeed også betydningen af at skabe bedre levevilkår for minoritetsetniske unge LGBT+personer, hvilket jeg vender tilbage til i kapitlet om forebyggelse af problemstillingerne.

3.1.3 Udeblivelse fra seksualundervisning

I dette afsnit er det alene Anne Wind fra Sex & Samfund, der udtaler sig. En af de problemstillinger, som gør sig gældende for både minoritetsetniske unge kvinder og mænd, er, at minoritetsetniske unge ikke møder op til seksualundervisning:

"I de klasser, hvor mange har etnisk minoritetsbaggrund, der siger mange af underviserne og sundhedsplejerskerne, at eleverne bliver væk". (Wind, 2016:3).

Det vil sige, at både minoritetsetniske unge drenge og piger udebliver fra seksualundervisning. Dette kan derfor være en mulig årsagsforklaring til, hvorfor unge med minoritetsetniske baggrunde sammenlignet med majoritetsetniske danske unge har væsentligt ringere viden om seksuel sundhed og seksuelle rettigheder og mere puritanske holdninger til homoseksualitet (Knudsen, 2007; Følner m.fl. 2014), som jeg var inde på i det introducerende kapitel.

Da Wind spørges ind til, hvorfor eleverne udebliver fra seksualundervisning, svarer hun således:

"Nogle af dem (sundhedsplejersker og lærere red.) tror, at det er fordi, deres forældre ikke vil have, at de deltager i seksualundervisning". (...) "Det, som vi også får en tilbagemelding på, fra mange af de her fagpersoner på området, er, at nogle forældre ikke vil have - at deres børn deltager i undervisning - måske også handler meget om, at de har en forestilling om, hvad seksualundervisning er, som ikke svarer til det, som seksualundervisning egentligt er i en dansk folkeskolesammenhæng i dag". (Wind, 2016:3).

I forhold til at forældrene ikke vil have, at deres børn deltager i seksualundervisningen, kan Skyttes teoretiske betragtninger om loyalitet endnu engang anvendes. Det vil sige, at selvom der måske er nogle minoritetsetniske unge, som gerne vil deltage i seksualundervisningen, gør de det ikke

grundet den stærke loyalitetsfølelse, der findes i familier, som bygger på værdierne i idealtypiske kollektivistiske livssyn.

Da Wind spørges ind til, hvilke forestillinger forældrene gør sig omkring seksualundervisning, svarer hun således:

”Man kan sige, det gælder nok i virkeligheden for de fleste forældre til børn i den danske folkeskole, at de ikke ved så meget om, hvad seksualundervisning er. Men der er måske noget ved det, fagpersonerne siger. At der er en særlig udfordring i forhold til, at minoritetsetniske forældre tror, at det handler om, hvordan man har sex. Og at det skal eleverne få mere kendskab til - at lære at have sex - gennem seksualundervisning”. (Wind, 2016:4).

At formålet med seksualundervisning ligefrem er at opfordre unge til at have sex må siges at være noget af en misforståelse, for, som Wind udtaler, er formålet med seksualundervisningen noget ganske andet:

”De unge får mulighed for at diskutere med hinanden og reflektere sammen over, hvad de synes omkring nogle af de her emner og, hvordan de ser det i forhold til sig selv. Det er det, der ligesom er vores ærinde i undervisningssammenhæng, og det er også det, som fælles mål for området; sundhed, seksualundervisning og familiekundskab, sigter på. Altså at man har en viden omkring normer, idealer og pubertet og så videre, men at man kan bruge den viden til at handle og fremme sundhed og trivsel i sit eget liv og i andres liv også, og at man skal bruge den viden til at kunne træffe nogle gode beslutninger for en selv”. (Wind, 2016:17).

Det vil sige, at det tyder på, at der hersker misforståelser i nogle minoritetsetniske miljøer om, at seksualundervisning handler om at opfordre til at lære unge, hvordan man har sex, hvilket ikke stemmer overens med seksualundervisningens faktiske formål, som Wind er inde på. I den sidste delanalyse behandler jeg, hvordan man kan forebygge denne misforståelse.

3.2 Delanalyse 2: Kønsspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske unge kvinder

I dette delanalytiske kapitel behandles to emner om minoritetsetniske unge kvinders særlige problemstillinger. Det første emne skildrer, at minoritetsetniske unge kvinder er særligt udsatte for social kontrol med deres seksualitet, og at de såkaldte mødomsproblematikker kan have store konsekvenser for kvinderne, hvilket særligt Nevin Döken, som rådgiver i Etnisk Ungs *Mødomsbrevkasse*, har erfaringer med og indgående viden om. Anne Wind har på baggrund af Sex

& Samfunds evalueringer af seksualundervisningsindsatser med minoritetsetniske unge også erfaringer med mødomsproblematikker. Sidst i kapitlet behandles socialarbejder fra Connect Marie Kirketerp Frandsens erfaringer med minoritetsetniske unge kvinders sårbarhed og mistrivsel efter brud med familien. Emnerne *mødomsproblemstikker* og *brud med familien* er de (for kvinderne) kønsspecifikke problemstillinger, der fylder mest hos socialarbejderne, som derfor behandles i følgende afsnit.

3.2.1 Mødomsproblematikker

Problemstillinger relateret til social kontrol med minoritetsetniske unge kvinders seksualitet centrerer ofte omkring mødommen, hvorfor disse problemstillinger omtales som ”mødomsproblematikker” i denne analyse. Social kontrol gennem ”myten om mødommen” kan have store konsekvenser for nogle minoritetsetniske unge kvinder. Derfor følger en analytisk gennemgang, som skildrer, hvad mødomsproblematikkerne indebærer, og hvilke konsekvenser mødomsproblematikkerne kan have.

For at opnå forståelse af, hvad myten om mødommen indebærer, og hvordan disse myter skaber fundamentet for selve mødomsproblematikkerne, følger her et citat af Nevin Döken fra Etnisk Ung:

”Der hersker nogle forskellige myter, som de unge kvinder så føler sig pressede til at leve op til, fordi hvis de ikke gør, så er det lig med, at de ikke har været en god pige og bringer skam over deres familier. Og der er nogle gange ægteskaber, hvor man bryder ægteskabet, fordi man har en mistanke om, hun ikke var jomfru”. (Döken, 2016:21).

Det vil sige, at der findes forskellige myter om mødommen, og at sex før ægteskabet ”kan bringe skam over familien”, hvilket kan resultere i, at ægteskaber brydes, som Döken her er inde på. Döken fortsætter her med at konkretisere mødomsproblematikkerne:

”Mødomsproblematikken handler om, at det forventes af visse unge minoritetsetniske piger, at de er jomfruer, når de bliver gift. Altså det her med, at de er den uberørte kvinde, der ikke har haft nogen omgang med det modsatte køn inden ægteskab. At man er den rene kvinde, så at sige. Og der er nogle forventninger til det. For nogle bliver den her mødom kontrolleret - om kvinden har været jomfru”. (Döken, 2016:20).

Om lidt kommer jeg nærmere på Dökens erfaringer med, hvordan social kontrol i forhold til mødommen kan se ud. Først ekspliciteres, hvad myten om mødommen også indebærer:

”Der er en myte om, at alle jomfruer bløder første gang de har sex, og at de føles stramme. Og der er så nogle unge kvinder, der kommer i konflikter, fordi de måske har haft seksuelle erfaringer, hvor de er bange for at blive afslørede ved en bryllupsnat. Så det er konflikten omkring, der er nogle forventninger til, at man er jomfru og at det helst gerne skulle kunne bevises ved, at manden synes man er stram som kvinde eller, at man bløder”.(Döken, 2016:20).

Anne Wind fra Sex & Samfund har ligeledes erfaringer med myter om mødommen:

”Der er nogle familier, hvor der generelt er en, hvad kan man sige, en myte om, hvad en mødom er, og der er nogle familier, hvor det betyder meget at mødommen er - eller hvor man har en forestilling om - at mødommen skal være intakt, når man bliver gift, og det har en stor betydning. Vi oplever i hvert fald også, at i de klasser, hvor der er mange piger med etnisk minoritetsbaggrund, at der er mange af dem der spørger til, hvordan det hænger sammen, det her med mødommen”.
(Wind, 2016:9).

Det vil sige, at både Döken og Wind har erfaringer med, at myter om mødommen fylder noget hos nogle minoritetsetniske unge kvinder. Med andre ord, kan man ud fra Döken og Winds udtalelser, sige, at mødomsproblematikkerne handler om, at nogle minoritetsetniske unge kvinder oplever forventninger fra familien i forhold til at vente med at være seksuelt aktive, indtil de indgår ægteskab. Samtidig findes der en myte om, at ”mødommen skal være intakt”, og at jomfruelighed kan bevises ved at kvinderne ”føles stramme”, eller at de ”bløder på bryllupsnatten”, for at anvende Döken og Winds egne italesættelser. Forventningerne, der følger med myten om mødommen, kan dog være svære som kvinde at leve op til, da det ikke er alle kvinder, der bløder under deres første samleje, som Döken her understreger:

”Der nogle, der bløder ved første samleje, nogle gør ikke, så bare fordi man jomfru, betyder det ikke, at man bløder”. (Döken, 2016:21).

På tværs af forskningsresultater (om blødning under første samleje) er der konsensus om, at langt de fleste kvinder *ikke* bløder under deres første samleje (Kjærsgaard, 2014), hvilket stemmer overens med Dökens udtalelse. Derfor er de unge kvinder - for hvem der er forventninger til blødning under deres første samleje - under et stort pres. Det, der er med til at gøre myterne om mødommen komplekse, er, at *nogle få* kvinder bløder under første samleje, mens andre ikke gør. Dette kan derfor være med til at vedligeholde myten om, at alle jomfruer bløder første gang - fordi *nogle få* kvinder bløder.

Wind peger her på, at myterne gør det svært for nogle minoritetsetniske unge kvinder at forklare deres forældre, hvad en mødom er:

”Noget af det vi får at vide fra unge piger f.eks., når vi snakker med dem om - hvad en mødom er og ikke er - er, at de ved det, men hvordan skal de forklare deres forældre, at det er sådan det hænger sammen? (...)” *”At de unge forstår det - hvad en mødom er - men de er i tvivl om, hvordan de skal forklare deres forældre det”*. (Wind, 2016:10).

Det vil sige, at myterne gør det svært for *nogle* minoritetsetniske unge kvinder at forklare deres forældre, hvad en mødom er. Hvordan man kan forebygge denne problematik, vender jeg tilbage til i det sidste delanalytiske kapitel. For at relatere mine egne ovenstående empiriske fund til den sekundære empiri fra det introducerende kapitel, kan det siges, at der findes konsensus på tværs af fundene. For eksempel, at sex før ægteskabet anses som værende et seksuelt normbrud i nogle minoritetsetniske miljøer (Knudsen, 2007; Følner m.fl., 2014), hvilket kan relateres til Wind og Dökens erfaringer om, at det forventes, at nogle minoritetsetniske kvinder forbliver jomfruer indtil ægteskabsindgåelse.

Som lovet vil jeg nu fortsætte med at eksplicite, hvordan social kontrol med mødommen konkret kan udforme sig:

”Det kommer an på hvilke traditioner, der er i familien, men det kan være, at man bliver gift ind i en familie, hvor der er tradition for, at man tjekker lagnet efter bryllupsnatten, og at mor og svigermor for eksempel venter i lejligheden, indtil man har haft sex. Også skal der gerne være et blodigt lagen at vise frem. (...)” *”Eller, at manden stiller krav, og at manden skal se blod eller, at hun skal føles stram”*. (Döken, 2016:20).

Her kan der trækkes tråde til endnu en lighed med forskningen fra det introducerende kapitel:

”Dengang min fætter blev gift, var min mor også inde at tjekke brudens lagen”. (Hviid m.fl., 2014:22).

Döken understreger, at mødomsproblematikkernes omfang afhænger af, hvilke traditioner der er i en familie, hvor mødomsproblematikkerne fylder noget. Derfor finder jeg det væsentligt at understrege, at ovennævnte udelukkende skal forstås som *eksempler* på, hvordan social kontrol med mødommen *kan* se ud. Samtidig er vigtigt at have in mente, at mødomsproblematikkerne *ikke* eksisterer i alle minoritetsetniske familier (Nielsen, 2011). Dette betyder ikke, at jeg ikke tager

alvorligt, at social kontrol med mødommen er hverdag for *nogle* minoritetsetniske kvinder. Det er vigtigt at hjælpe, der hvor der er brug for hjælpen, men samtidig er det vigtigt at adressere problemstillingerne på en nuanceret måde uden at lave stereotypier og uden at stigmatisere. Derfor dette nedslag, som har til formål at minde mig selv og læseren om, at når man undersøger sociale problemstillinger i minoritetsetniske grupper, er det vigtigt, at man hele tiden forholder sig nuanceret til problemstillingerne. Således man ikke kommer til at ride med på en fordomsbølge, og fejlagtigt tror, at problemstillingerne gør sig gældende i alle minoritetsetniske familier (Nielsen, 2011).

3.2.1.1 Tvungne gynækologiske undersøgelser

I dette afsnit dykkes der ned i, hvilke konsekvenser mødomsproblematikkerne kan have for nogle minoritetsetniske kvinder. Döken beretter her om, at nogle minoritetsetniske unge kvinder bliver tvunget til at gå til lægen for at få foretaget et ”gynækologisk jomfrutjek”:

”Nogle bliver pressede af deres familie til, at de skal gå til lægen, eller skal tjekkes på anden vis. De har tvungne gynækologiske undersøgelser. Der er nogle, jeg har talt med, altså en konkret sag, hvor en kvinde - det var en lille religion, altså en religion med få tilhængere - hvor hun blev viet ved en præst inden for den her religion, og præstens kone var læge. Så hun undersøgte hende gynækologisk og sagde; ”hun er jomfru”. Efter hun havde sagt det, kunne de gennemføre vielsen. Det er sådan en konkret sag jeg har haft. Hvor det foregår hjemme hos et par, hvor den ene er præst og den anden er læge. Så ordner de det lige der. Så der findes mange forskellige måder at gøre det på. Der er også nogle, der tvinger deres børn til lægen. (Döken, 2016:24).

Det vil sige, at tvungne gynækologiske undersøgelser har til formål at bekræfte eller at afkræfte, om kvinden er jomfru. Döken forstatter:

”Der er også nogle, der går til lægen for at få ligesom - hvad kan man sige - et dokument for at de er jomfruer. Det er meget, meget få læger, der har den særlige specialviden til at vurdere, om der er bristninger i en mødomskrans. Så på den måde er det ikke hvem som helst, som kender til det, og det her med ulempen, eller konsekvensen af at sige; ”hun er ikke jomfru”, den kan være meget stor. Så der er også mange læger, som siger; ”den er god nok, det er hun”, fordi, de bliver også nød til at beskytte deres borgere. (Döken, 2016:24).

Det vil sige, at det i nogle minoritetsetniske familier er af stor betydning, at det kan bevises, at kvinderne er ”jomfruer” ved ægteskabsindgåelse, da kvinderne ellers vil bringe skam over familien.

Med andre ord kan det siges, at jomfrutjekket skal betragtes som en form for kvalitetsstempel på kvindens ærbarhed. Dette er i overensstemmelse med forskningen fra det introducerende kapitel, hvor det er ekspliciteret, at det at blive ”godt gift” bliver svært hvis kvinden har haft sex før ægteskabet, da:

”Kvinnen, som i familiens og andres øyne har mistet sin seksuelle ærbarhet” (Bredal, 2011:122).

Det vil sige, at en såkaldt ”ærbar kvinde” er en kvinde, som *ikke* har haft sex før ægteskabet, hvilket signalerer høj status i nogle minoritetsetniske miljøer, hvor ærbarhedsnormerne defineres ud fra, om kvinder er jomfruer ved ægteskabsindgåelse. Her kan der drages en parallel til Unni Wikans teoretiske betragtninger om *vanære*:

”Vanære kan ikke kun være resultatet af personens egne handlinger, men kan også opstå på to andre måder: Mennesker, som står personen nær (familien eller slægten), kan vanæres og dermed ramme ham; eller en kvinde han har myndighed over – en datter, søster, kone, kusine eller niece – kan med sine handlinger kaste skam over ham. Det sidste gælder særlig i forbindelse med seksualitet”. (Wikan, 2006;70).

Wikan belyser her, at kvinders seksuelle handlinger kan resultere i store skamfølelser for særligt familiens mandlige medlemmer. Kvindernes adfærd har dog indflydelse på samtlige familiemedlemmers ærbarhedsstatus i *nogle* minoritetsetniske miljøer (Wikan, 2006), hvilket uddybes i kapitel fire.

Det vil sige, at ære- og skamfølelser spiller en stor rolle i *nogle* minoritetsetniske familier, hvor det betyder noget, at kvinderne lever op til de forventede ærbarhedsnormer. Döken fortæller her, hvad konsekvenserne kan være, hvis en kvinde har haft sex før ægteskabsindgåelse og derfor ikke lever op til ærbarhedsnormerne:

”Jeg har haft en konkret sag med en ung kvinde, hvor det, for mange år siden, blev opdaget at hun havde en kæreste - eller hun havde haft sex før ægteskabet - og da det blev opdaget - to dage efter blev hun sendt til forældrenes hjemland og efterladt dernede”. (Döken, 2016:16).

Ud over at ægteskaber annulleres, i tilfælde hvor familierne får kendskab til, at kvinderne har haft sex før ægteskabet (som Döken tidligere var inde på), kan en anden konsekvens altså være, at kvinderne bliver sendt til forældrenes hjemland, som ovenstående citat skildrer. Altså det, som Döken tidligere kalder for ”genopdragelsesrejser”. Her er der igen konsensus med

forskningsresultaterne fra det introducerende kapitel, som i flere tilfælde viser, at genopdragelsesrejser er anvendt som straf ved seksuelle normbrud (Følner, m.fl. 2014; Lavaud m.fl. 2011).

3.2.1.2 Mødoms-rekonstruktions-operationer

For at undgå at bringe skam over familien har nogle minoritetsetniske unge kvinder fundet deres egen overlevelseshætte, som Döken italesætter her:

”Der er også nogle, som har haft seksuelle erfaringer, som skal giftes - de har haft seksuelle erfaringer med en ekskæreste for eksempel - og skal nu giftes. Og som gerne vil opereres, for at få ”rekonstrueret en mødom”, så de kan bløde på en bryllupsnat, som også skriver ind til os. Og den ”mødom-operation” vi kender til, det er jo en ”ny mødom” i gåseøjne, som foregår hos private praktiserende gynækologer, hvor der bliver lagt et snit i skeden og man bliver syet sammen, eller ikke syet sammen, syet strammere”. (Döken, 2016:21).

Da Döken spørges ind til, hvad de i Etnisk Ung mener om operationen, svarer hun følgende:

”Vi fraråder operationer, netop fordi, at det er en indsnævring af skeden, det giver ikke en ny mødom, der er ikke en garanti for blødning. Og det siger vi hver gang - at der ikke er en garanti for blødning”. (...) ” Så på den måde har den på ingen måde nogen garanti, så vi fraråder operationen, og vi henviser til, at det må de selv undersøge, hvor de kan få foretaget. Vi giver ikke oplysninger på, hvor de kan få operationen foretaget”. (Döken, 2016:22).

Döken udtaler sig endvidere om det, at der alligevel er nogle, der vælger operationen, på trods af at Etnisk Ung fraråder den:

”Man fastholder også kvinders seksuelle udvikling. Eller hvad kan man sige, man fastholder jo det billede. Men på den anden side, hvis man (gynækologen red.) ikke gør det, og hvis en kvinde ikke føles stram på bryllupsnatten, hvad er det så for nogle konsekvenser hun så går i møde? Og det kan jo nogen gange være langt værre, end at man foretager operationen. Det er på den måde, hvis man ikke gør det, så sætter man jo også nogle unge kvinder i en uhensigtsmæssig situation, og hvis man gør det... Så, der er nogle etiske spørgsmål forbundet med det uanset, hvad man gør”. (Döken, 2016:22).

Det vil sige, at Döken understreger, at hvad enten kvinderne vælger operation eller ej, er der nogle etiske dilemmaer forbundet med det. Det, som Döken nævner med, at operationerne; ”fastholder

kvinders seksuelle udvikling”, er jeg enig i, i forhold til de kvinder der får foretaget operationen. Derfor kan det fremhæves, at operationen ikke gør noget progressivt i forhold til at fremme disse minoritetsetniske kvinders seksuelle rettigheder.

Da Döken bliver spurgt ind til, om man kan estimere, hvor omfattende mødoms-rekonstruktions-operationerne er, svarer hun således:

”Det er lidt svært at sige, fordi der er nogle, der bliver lavet under bordet, eller så at sige, hvor man ikke registrerer, at det er det, man (gynækologerne red.) laver, fordi det er sådan et kæmpe tabu. Ja, og man kan ikke nødvendigvis journalføre, at man (gynækologen red.) har lavet den her operation på den her unge kvinde, for det kan være, at den her unge kvindes familie kontrollerer, eller har adgang til borger.dk, deres nem-id, deres sundhed.dk, hvor man kan se alt. Så på den måde ved jeg ikke, hvor meget man kan registre af det her, for det er sådan en kæmpe gråzone. Men vi ved, at de bliver foretaget, men hvor mange, månedligt, ugentligt, årligt, det har jeg ikke tal på”. (Döken, 2016:23).

Det vil altså sige, at det er svært at estimere, hvor mange kvinder der får foretaget operationen. Det, man ved, er, at der i *nogle* minoritetsetniske familier udøves social kontrol med unge kvinders seksualitet grundet myter om mødommen. Derfor er myten magtfuld og kan være svær at gøre op med, da myten er udtryk for en fastlåst tankegang om den kvindelige seksualitet. I den sidste delanalyse, kommer jeg ind på, hvordan man i det sociale arbejde kan forebygge disse komplekse mødomsproblematikker.

3.2.2 Brud med familien

I dette afsnit belyses, socialarbejder fra Connect Marie Kirketerp Frandsens erfaringer med minoritetsetniske kvinders svære valg - at bryde med familien grundet social kontrol. Dette uddyber Frandsen her:

”De fleste af de kvinder, vi har med (i Connect red.), har da et eller andet ønske om at tingene kunne være anderledes, men der også mange af dem, som finder ud af, at det alligevel er for det bedste (at bryde med familien red.), fordi de aldrig vil kunne f.eks. overbevise faren eller broren eller onklen om den måde, som de har lyst til at leve på, og som de har ret til. Så jeg tror ikke altid, det er lykkeligere, at kontakten til familien opretholdes. Men i langt de fleste tilfælde, så er det jo

det, de selv ønsker. Altså, de ønsker jo bare, at de kunne leve, som de gerne vil, men stadig at have kontakten til deres familie. Det er i hvert fald det, de ofte udtrykker over for os". (Frandsen, 2016).

Citatet skildrer, at minoritetsetniske unge kvinder i projektet Connect føler sig splittede imellem to valgmuligheder; (1) at blive i familien og leve med den sociale kontrol eller (2) at bryde med familien, bevare sin integritet og samtidig leve med savnet af familien. Dette dilemma gør sig også gældende for minoritetsetniske kvinder udenfor Connect, med reference til Unni Wikans analyser (2006).

Det skal her nævnes, at det at bryde med familien ikke skal forstås som en definitiv beslutning for kvinderne, da Etnisk Ung som nævnt i metodekapitlet tilbyder konfliktmægling. Kvinderne i Connect er ofte visiterede igennem enten Etnisk Ung eller en af LOOKS andre tilbud, hvorfor der højst sandsynligt allerede er taget stilling til, om man kan iværksætte konfliktmægling i de enkelte tilfælde. Derfor kan det fremhæves, at konfliktmæglingen i Etnisk Ung og Connect eksisterer inde under den samme vifte af tilbud, der findes igennem LOOK. Min pointe er, at det ikke kan udelukkes, at konfliktmægling kan blive en mulighed på et senere tidspunkt, alt efter hvordan familiodynamikkerne udvikler sig. Derfor skal det - at bryde med familien - ikke forstås som en definitiv beslutning for kvinderne. Det vil sige, at nogle kvinder med tiden godt kan lykkes med at forene familieliv med egne ønsker, egen integritet og derpå at opnå, at de seksuelle rettigheder bliver overholdt.

Det, at Connect er et tilbud for minoritetsetniske unge kvinder, der har brudt med familien, får mig til at spørge Frandsen om, hvorfor målgruppen er minoritetsetniske unge kvinder og ikke (også) minoritetsetniske unge mænd, hvortil hun svarer:

"For det første, så har det været der, hvor der er det største behov. Fordi der oftest gælder nogen andre, hvad skal vi sige, måske ikke regler, men der er nogen andre forventninger til kvinder i mange af - i hvert fald af de familier, de kommer fra - dem vi har kontakt med. Hvor at brødrene har nogle helt andre forudsætninger for ligesom at kan gøre lidt mere de ting, de gerne vil. Hvor der er klart mere kontrol med kvinderne - ergo er der også flere kvinder, der ser sig nødsaget til - eller hvad man nu siger - til så at bryde med familien, fordi de simpelthen ikke kan klare at være under denne kontrol og det pres og den overvågning, der er forbundet med det".

(Frandsen, 2016:10).

Det vil sige, at kvinderne har nogle særlige udfordringer i forhold til, at de i langt højere grad end mændene oplever social kontrol, ifølge Frandsen. Hun fortsætter:

”Vi er meget bevidste om, at der også er mænd, der står i den her situation, og prøvede på et tidspunkt at starte et, hvad skal man sige, ikke et søsterprojekt, men et broderprojekt op der hed ”Re-Connect”. Men der var simpelthen ikke mænd der - altså der var mentorer der gerne ville gøre det - men der var ikke mandlige mentees, der meldte sig til det. Og om det så er fordi, det virker grænseoverskridende for mænd at melde sig til sådan et projekt, det er jeg ikke rigtig klar over, for det var før jeg kom ind i projektet, at de prøvede at starte det op”. (Frandsen, 2016:10).

Eftersom Connect er et samarbejde med Landsorganisationen for Kvindekrisecentre (LOKK), så er der en logisk forklaring på, at kvinder i første omgang udgør målgruppen. Jeg mener dog, at det er interessant viden, at det også har været forsøgt at starte et projekt op for minoritetsetniske unge mænd. Frandsens hypotese om, at det måske er ”grænseoverskridende for mænd at melde sig til sådan et projekt” er også interessant. Spørgsmålet er, om der overhovedet har været et behov. Og hvis der har, om mændene og socialarbejdere har været klar over, at tilbuddet, Re-Connect, fandtes, eller om der ville være større interesse fra mændenes side af, hvis der ikke var et krav om, at man skal have brudt med familien for at benytte tilbuddet. Det er selvfølgelig svært at svare entydigt på disse spørgsmål her og vil kræve en grundig, selvstændig undersøgelse. Min pointe er, at flere minoritetsetniske unge kvinder og mænd i stigende grad beder om hjælp i æresrelaterede konflikter (Kjærsgaard, 2014). Samtidig er der også mere fokus på problemstillingerne anno 2017 end tidligere, hvorfor det kan siges, at vi bevæger os i en retning, hvor det (måske) ikke længere er ligeså tabubelagt for mænd at søge hjælp, som det har været tidligere. Det vil også kræve en selvstændig undersøgelse at kunne svare på, men det er dog nogle refleksioner, jeg alligevel finder nævneværdige. Idet tilbuddet henvender sig til dem, der har brudt med familien, kan man også forestille sig, at alene denne kategorisering af målgruppe udelukker en del minoritetsetniske unge mænd, da disse oftere har ”friere tøjler”, som Saeed, Döken og Frandsen beretter. Derfor har mændene, måske ikke i lige så høj grad som kvinderne, været nødsaget til at træffe det svære valg - at bryde med familien. Dette mener jeg dog ikke er det samme som, at minoritetsetniske unge mænd ikke kan have behov for en mentorordning og nogen at spare med, da æresrelaterede konflikter kan føre til stor mistro for både minoritetsetniske unge kvinder og mænd, som forskningen også skildrer i det introducerende kapitel (Fx Følner m.fl., 2015; Lavaud m.fl., 2011). Derfor mener jeg, at det kunne være interessant at undersøge, om der på nuværende tidspunkt er behov for et lignende

tilbud til minoritetsetniske unge mænd. Dette kan jeg, grundet specialets karakter og omfang ikke behandle i denne analyse, men skal snarere forstås som en væsentlig interessant, som findes nødvendig at undersøge i det sociale arbejde, således minoritetsetniske unge mænds støttebehov bliver grundigt afdækket.

Hvordan man kan forebygge minoritetsetniske unge kvinders mistrivsel og ønske om at bevare deres integritet og samtidig at genetablere kontakten til familierne, belyses i det sidst kapitel om forebyggelsesmuligheder.

3.3 Delanalyse 3: Kønsspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske unge mænd

De interviewede socialarbejdere har belyst, at det i særlig høj grad er minoritetsetniske unge kvinder, der er udsat for at leve et liv med social kontrol, hvor der særligt er fokus på at begrænse kvinders muligheder for at have et seksualliv. Således at kvinderne kan forblive jomfruer indtil ægteskabsindgåelse og dermed sikre opretholdelse af familiens ære. I denne delanalyse belyses kønsspecifikke problemstillinger for minoritetsetniske unge mænd, som Fahad Saeed fra Sabaah og særligt, socialarbejder fra Etnisk Ung, Nevin Döken har erfaringer med.

For at genopfriske hukommelsen fra metodekapitlet om for-forståelsen; at forskellene i kønsspecifikke problemstillinger (hvor der er særligt fokus på begrænsning af kvinders seksualitet) hænger sammen med, at minoritetsetniske unge mænds problemstillinger er underbelyste. Denne for-forståelse, eller fordom, bliver i dette kapitel sat på spil.

3.3.1 Tidsbegrænset frihed

I dette afsnit ekspliciteres socialarbejder fra Sabaah Fahad Saeeds erfaringer med, at minoritetsetniske unge mænd oftere har bedre muligheder for at leve et socialt liv, og at mændene ikke i lige så høj grad som kvinderne er underlagte social kontrol. Dernæst belyses, at denne frihed dog er tidsbegrænset, hvilket Döken senere kommer ind på.

Først belyses Saeeds erfaringer med, hvilket køn der hyppigst benytter Sabaah som tilbud:

”Der er allerflest drenge, der henvender sig til os. Og der er også allerflest drenge, der bruger Sabaah som tilbud”. (Saeed, 2016:10).

Da Saeed bliver spurgt ind til, hvorfor der er flere drenge, der henvender sig i Sabaah og benytter Sabaah som tilbud, svarer han således:

”Jeg tror det hænger sammen med pigers mulighed for frihed. Rigtig mange minoritetsetniske piger, hvis ikke langt de fleste, har meget dårlige muligheder for at dyrke deres sociale liv og være ude sent. Så det kan som ung kvinde også være et problem overhovedet at få mulighed for at udforske sexliv eller kærlighedsliv, hvilket kan være rigtig udfordrende, fordi man hele tiden er bundet af at skulle være hjemme tidligt, eller man har forpligtelser derhjemme, som nogle drenge måske ikke har. Det, at være mere udforskende som dreng og, at være ude lidt senere og, at have flere venner og ikke i lige så høj grad skulle rapportere derhjemme, ser vi som, at drenge som oftest har langt bedre muligheder for at have et socialt liv, end pigerne har”. (Saeed, 2016:10).

Det vil sige, at Saeed peger på, at minoritetsetniske unge mænd, i modsætning til kvinderne, har større mulighed for frihed og for selv at vælge, hvad de vil lave i deres fritid, og om de vil deltage i forskellige sociale arrangementer. Döken har ligeledes erfaringer med, at drenge har større mulighed for frihed end kvinderne:

”Det er typisk, at drengene, mændene i de her konflikter, har et større frirum. De kan for eksempel godt, det er for eksempel okay, at det går i byen eller, at de fester og drikker alkohol, eller har danske kærester, eller bor ude i en periode. Det kan være okay, men til en vis grænse, fordi når klokken slår tolv, eller man bliver en eller anden alder, så skal man giftes med en, som forældrene har valgt for en”. (...) ”Så kommer der alligevel et tidspunkt, hvor de skal indordne sig det, som deres forældre mener, eller de bliver konfronteret med forældrenes krav til, hvad det er, de skal i deres liv. Så det er typisk, at det viser sig, at de har en anden frihed, men til en vis grænse”. (Döken, 2016:26).

Döken fortsætter her med at belyse, hvilke konsekvenser nogle minoritetsetniske unge mænd kan opleve, i tilfælde hvor deres frihed ophører:

”Tvangsægteskab og tvangsægteskab ved homoseksualitet, genopdragelsesrejser, social kontrol, vold og pres til uddannelses, er det vi typisk oplever for mænd”. (Döken, 2016:26).

Selv om minoritetsetniske unge mænd ifølge, Döken og Saeed oftere har bedre muligheder for selv at vælge, hvad de vil lave i deres fritid, og i samme omfang som kvinderne oplever social kontrol med deres seksualitet, kan mændene senere i livet opleve store konsekvenser i forbindelse med fratagelse af seksuelle rettigheder. Såsom for eksempel ved tvangsægteskab, som Döken er inde på. Dette empiriske fund stemmer overens med at være en af de dominerende problemstillinger for

minoritetsetniske unge mænd, som forskningsresultaterne fra det introducerende kapitel også tidligere har vist:

”Noen unge menn har kjæresten i det skjulte. Dette oppleves ikke nødvendigvis som problematisk av familien, men kan skape store konflikter dersom den unge mannen ønsker å gifte seg med kvinnen”. (...) *”Menn kan bli presset og tvunget til å avslutte kjæresteforhold, og gifte seg mot sin vilje”*. (Bredal, 2011:122).

Der er altså konsensus mellem Dökens erfaringer og Bredals forskningsresultater. Det vil sige, at, i det sociale arbejde, er det særligt vigtigt, at være opmærksom på, at minoritetsetniske unge mænd kan blive udsat for at social kontrol og tvangsægteskaber senere i livet.

I forhold til min for-forståelse om, at minoritetsetniske unge mænds problemstillinger er underbelyste - er denne for-forståelse svær at svare entydigt på og kræver en selvstændig undersøgelse. Men det kan fremhæves, at det er vigtigt, at socialarbejdere ikke kommer til at overse, at minoritetsetniske unge mænd senere i livet kan opleve social kontrol, dobbeltliv, tvangsægteskab og genopdragelsesrejser.

3.3.2 Ufrivillig kontrollant-rolle

Ved hjælp af Unni Wikans teoretiske betragtninger om *mødom* og *manddom*, vil jeg bevæge mig væk fra forståelsen af, at social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet overvejende har negativ indflydelse på minoritetsetniske kvinders trivsel. Dette, da forskningen fra det introducerende kapitel overvejende har fokus på konsekvenserne af social kontrol med minoritetsetniske unge kvinders seksualitet (på nær Bredal, 2011; Følner m.fl. 2015).

Mødomsproblematikkerne er desuden grundigt belyste i de tidligere analyser og er ligeledes et centralt omdrejningspunkt i forskningen fra det introducerende kapitel. Unni Wikans teoretiske funderinger gør imidlertid op med billedet af, at det kun handler om at ”befri” minoritetsetniske kvinder fra fastlåste kønsrolleforventninger. Wikans teoretiske betragtninger behandler derfor både mødoms- og manddomsrelaterede problemstillinger, hvorfor jeg finder hendes teoretiske betragtninger særligt relevante i forhold til at sætte min tidligere ekspliciterede fordom på spil.

En af de problemstillinger, som Nevin Döken fra Etnisk Ung har erfaringer med er, at det i nogle minoritetsetniske miljøer forventes, at unge mænd skal kontrollere deres søstre:

”Vi har haft udtalelser på unge, der har sagt, at man er først en ”rigtig mand”, hvis det er, man holder øje med sine søstre og formidler det videre til sine forældre. Det er først der, man bliver anerkendt som en ”rigtig mand” i familien. Så på den måde er det også et kæmpe pres, der ligger på en ung mand”. (Döken, 2016:26).

Döken uddyber det, at unge mænd kan blive pressede til at kontrollere deres søstre:

”Det vi ser, er ikke, at mænd altid er dem, der udøver kontrol. Altså, det er ikke altid en storebror, der overvåger eller kontrollerer en lillesøster - det kan også godt være, at storebror bliver presset af sine egne forældre til at udøve denne her kontrol. Så man skal ikke altid se problemet, som at mænd kontrollerer kvinder, det kan også godt være mænd, der bliver pressede til at gøre det”. (Döken, 2016:26).

Det vil sige, at selv om social kontrol, ofte er centreret omkring begrænsning af minoritetsetniske unges kvinders seksualitet, som ekspliciteret i det introducerende kapitel (Fx Følner, m.fl. 2014; Lavaud m.fl. 2011), og som både Saeed, Wind og Döken alle tidligere er inde på, betyder dette ikke, at minoritetsetniske unge mænd ikke oplever problemstillinger. Nogle minoritetsetniske unge mænd bliver nemlig, som Döken her er inde på, presset til at holde øje med deres søstre. I forlængelse af dette empiriske fund vil jeg, ved hjælp af Wikans teoretiske betragtninger, bevæge mig nærmere ind på, hvorfor mænd kan blive presset til at kontrollere deres søstres seksualitet:

”Mødom og manddom er to sider af samme sag. Hvordan problemet løses i hovedparten af de samfund, hvor der skal foreligge offentligt bevis på såvel mødom som manddom, ved vi kun lidt om. Det er stort set ikke beskrevet i litteraturen. (Wikan, 2006:98).

”Mødom og manddom er to sider af samme sag”. Denne sætning viser, at der er to kønsperspektiver at være opmærksom på i dette komplekse felt. Derudover påpeger Wikan, at der mangler viden om, hvordan man løser mødoms- og manddomsproblematikker, hvilket ikke gør dette komplekse felt mindre komplekst. Wikans teoretiske betragtninger kan desuden reflekteres tilbage til fundene i delanalyse fire, hvor de tvungne gynækologiske undersøgelser teoretisk set kan forstås som offentligt bevis på mødommen.

Döken uddyber her, at pres til at udøve social kontrol med sine søstre kan være forbundet med store dilemmaer for minoritetsetniske unge mænd:

”At skulle være den der holder øje med sin søster og rapportere til hjemmet, eller at familien siger; ”gå ud og hent din søster”, og så kan det godt være, at han ikke har lyst til det, fordi han mener, at hun skal have lov til, hvad hun nu har gang i. Men det er en kæmpe konflikt for ham, fordi han skal sige sine forældre imod, og det kan være rigtig svært, hvis det er man får at vide er, at man først er en ”rigtig mand”, når man er ude og er ”fars forlængede arm”. Så de (mændene red.) er også under et kæmpe pres, og det er noget, som er min oplevelse, at man overser i det her. Altså, det er meget vigtigt at komme væk fra, at storebror altid kontrollerer lillesøster. Storebror bliver i mange tilfælde også presset til at holde øje med sin lillesøster”. (Döken, 2016:27).

”Det er en kæmpe konflikt for ham, for han skal sige sine forældre imod”. Dökens italesættelse kan kobles til Skyttes element om loyalitet i idealtypiske kollektivistiske livssyn. Forstået på den måde, at loyalitetsfølelsen er så stærkt forankret i familiefællesskabet, at mændene risikerer, at bryde hele familieloyaliteten, hvis de nægter eller siger deres forældre i mod, for som Skytte tidlige er citeret ”familiefølelsen indebærer engagement og loyalitet og er uopløselig” (Skytte, 2016:94). Derfor kan det være svært for mændene at sige deres forældre imod, da de risikerer at svinge hele familiefællesskabets loyalitetsfølelse, hvilket kan føre til store konsekvenser (som ekspliciteret i forrige analyse).

Endvidere kan det, som Döken italesætter således; ”at man først er en rigtig mand, når man er ude og er fars forlængede arm”, kobles til Wikans nedenstående citat:

”Kvinder har ikke ære. Ære anses for mandlig: Mænd har ære, kvinder har skam. At ”have skam” er at vide og forvalte sin seksualitet efter æreskodeksen. Uden skam kan kvinder kaste hele slægten ud i vanære”. (Wikan, 2006:70).

Her kan der desuden trækkes en parallel til Wikans tidligere anvendte citat om mænd der har; ”myndighed over - en datter, søster, kone, kusine eller niece” (jf. afsnittet om tvungne gynækologiske undersøgelser). Med andre ord: ”mænd, der har myndighed over kvinder”. Det vil sige, at det, som både Saeed, Frandsen og Döken er inde på i de tidligere analyser, som omhandler kvinders begrænsede muligheder for frihed - teoretisk set - kan hænge sammen med, at mænd har ære, og kvinder har skam. Denne æreskodeks har derfor stor betydning for kønsrollerne. Forstået på den måde, at det er mændenes opgave at sørge for at opretholde familiens ære. Wikan kan derfor anvendes som teoretisk redskab til at forstå, hvorfor mænd presses til at regulere kvindernes (seksuelle) adfærd, nemlig for at opnå en høj æresfølelse.

Döken understreger i ovenstående, at det er vigtigt ikke at overse, at minoritetsetniske unge mænd også kan opleve komplekse problemstillinger i forhold til social kontrol med minoritetsetniske unge kvinders seksualitet. Dette, da nogle minoritetsetniske unge mænd tvinges til at varetage en ufrivillig kontrollant-rolle. Dermed tvinges nogle unge mænd til at fratage deres søstres frihed, hvilket har betydning for at opnå høj ærbarhedsstatus (Wikan, 2006). I forhold til de tidligere ekspliciterede seksuelle rettigheds artikler; to, tre og fire, som omhandler; at man har ret til medbestemmelse uanset køn, ret til at leve i frihed og ret til privatliv - overskrides alle fire rettigheder. Både for minoritetsetniske unge mænd og kvinder, da der er tale om, at mændene udøver social kontrol med kvindernes seksualitet, men mod deres vilje, da de bliver presset til det. Derfor kan der argumenteres for, at det ikke kun er kvindernes seksuelle rettigheder, der overskides, men også mændenes.

Det vil sige, at denne kontrollant-rolle er forhåndsbestemt ud fra det mandlige køn og har til formål at sikre opretholdelse af familiens ære (Wikan, 2006), hvilket jeg kommer nærmere ind på i næste delanalyse. Endvidere kan det fremhæves, at presset om at leve op til denne kontrollant-rolle dermed også fratager nogle minoritetsetniske unge mænds ret til privatliv og ret til at leve i frihed uanset køn. Det vil sige, at også minoritetsetniske unge mænds seksuelle rettigheder krænkes. Dette aspekt, synes jeg, er vigtigt at være opmærksom på i det sociale arbejde, således socialarbejdere ikke misforstår og tror, at det kun er minoritetsetniske unge kvinder, der kan opleve stor mistrivsel grundet social kontrol med seksualitet. Derfor er det vigtigt, at man som socialarbejder er opmærksom på minoritetsetniske unge mænds behov for støtte og rådgivning i tilfælde, hvor mændene tvinges til at udføre social kontrol med deres søstre. Da dette kan sætte minoritetsetniske unge mænd under et stort psykisk pres og i et stort etisk dilemma, og hvor brødrene kommer til at overskride både deres egne og søstres grænser. Dermed tvinges brødrene til at krænke både deres egne og søsterenes seksuelle rettigheder. I forhold til min for-forståelse om; at minoritetsetniske unge mænds problemstillinger er underbelyste, kan det siges, at det endnu engang er svært at svare entydigt på. Samtidig kan det fremhæves, at det er vigtigt ikke at overse eller misforstå, at minoritetsetniske unge mænd også kan mistrives, selv om de er med til at udføre social kontrol med deres søstres seksualitet.

3.4 Delanalyse 4: Hvorfor er der forskel på kønnenes problemstillinger?

Dette delanalytiske kapitel tager sit afsæt i de tre tidligere delanalyser, som skildrer, at social kontrol kan finde sted både hos minoritetsetniske unge kvinder og mænd, men at social kontrol kan udspille sig på forskellig vis imellem kønnene. Den følgende analyse kan på ingen måde generaliseres, som gørende sig gældende for alle minoritetsetniske unge. Fundene skal derfor udelukkende forstås som socialarbejder fra Etnisk Ung Nevin Döken's erfaringer med rådgivning i komplekse æresrelaterede konflikter med unge, som oplever social kontrol med deres seksualitet.

3.4.1 Hvordan ære forankres i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer

I det følgende kapitel er det alene Döken, der kommer til orde, da hun som eneste interviewede socialarbejder har erfaringer med det, som hun kalder *patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer*. Først tages der hul på Nevin Döken og Etnisk Ungs definition af æresbegrebet:

”Vi definerer ære, som et patriarkalsk- og kollektivistisk fænomen. Det patriarkalske som at der er et overhoved i familien. Det er typisk en far, men det kan også godt være mange andre. Det kan også godt være, det er farfar, det kan også godt være, det er fars storebror, onkel, det kan også godt være, det er en storebror, det kan også godt være, at det er en mor eller en mormor. Det kan være sådan meget forskelligt alt efter, hvordan familien er bygget op. Så det, vi mener, med det patriarkalske, det er, at der en person i familien, der er ansvarlig for de øvrige medlemmer, og den som bærer ansvaret for at familiens ry og renommé er godt”. (Döken, 2016:10).

Det vil sige, at Döken, og de øvrige socialarbejdere i Etnisk Ung forstår ære som et ”patriarkalsk- og kollektivistisk fænomen”, hvor det patriarkalske skal forstås som en person, der er ”familiens overhoved”. Det, som Döken er inde på med; ”at familiens ry og renommé er godt”, kan ved hjælp af Wikans teoretiske betragtninger forstås som:

”Skam er et ydre snarere end et indre fænomen. Skam kræver først handling, når den bliver kendt. Vanære indtræder i kraft af omverdenens vurdering”. (Wikan, 2006:71).

Når Wikan siger; ”skam er et ydre snarere end et indre fænomen” og; ”vanære indtræder i kraft af omverdenens vurdering”, kan man opnå en teoretisk forståelse af, hvorfor det er vigtigt i *nogle* minoritetsetniske miljøer at signalere, at mændene har styr på deres kvinder. Forstået på den måde, at kvinderne er ”skambærere” og mændene ”ærbarhedsbærere” (Wikan, 2006), som jeg også var inde på i den tredje delanalyse.

Döken fortsætter her med at definere begrebet kollektivistisk:

”Det kollektivistiske definerer vi som, at i Danmark der har vi meget individualistiske familiestrukturer, hvor imod i de her kulturer, der er den mere kollektivistisk. Det vil sige, at man er et stort fællesskab, og alle har sin definerede rolle i det her fællesskab. Og det her med, man er aldrig bare en person - man bærer familiens ry og renommé med sig, når det er, man går ud. Man går ikke kun ud og repræsenterer sig selv. Man har hele sin familie med sig, i det man går ud. Og det man gør, afspejler så hvis andre begynder at tale om en, så afspejler det familiens ære”.

(Döken, 2016:10).

For bedre at forstå forskellen mellem henholdsvis den patriarkalske- og kollektivistiske og den individualistiske familiestruktur, uddyber Döken her sine forståelser af dette:

”I Danmark opdrager vi børn til at være kritiske, børn til at mærke efter og stille spørgsmålstegn og sige; ”hvorfør er det, jeg skal det her?”. Det er jo noget, vi opdrager børn til her i Danmark, som kan være ukendt for de her familier (patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer red.). Så det er også en forældregruppe, der ikke kender til meget til, hvordan er det, man er i Danmark”.

(Döken, 2016:35).

I Dökens udtalelser kan der trækkes tråde til Marianne Skyttes teoretiske betragtninger om *livssyn*. Inspireret af teoretikeren Libby Tata Arcels begreb *livsformer* definerer Skytte idealforskellene mellem to livssyn; *individualistisk- og kollektivistisk livssyn* (Skytte, 2016). Derfor kan der trækkes nogle helt klare tråde mellem Skyttes teori og Dökens italesættelser. Döken anvender dog termene *patriarkalske- og kollektivistiske og individualistiske familiestrukturer*, hvor Skytte anvender begrebet *individualistiske og kollektivistiske livssyn*, men essensen af begrebernes betydning er overvejende den samme. Det, der, ifølge Skytte, kendetegner et individualistisk livssyn, er, at individet gennem opvæksten er blevet lært, at man har ansvar for eget liv og for de valg, man træffer. I det individualistiske livssyn er individualitet og selvstændighed i højsædet (Skytte, 2016). Det, der ifølge Skytte endvidere kendetegner det idealtypiske kollektivistiske livssyn er, at det er familien som helhed, der er i fokus, hvilket er en stor kontrast til det individualistiske livssyn. Børn opdrages i det idealtypiske kollektivistiske livssyn til at værdsætte familien og dennes interesser. Her er det æresmoral og kollektiv forpligtelse, der er nøgleordene (Skytte, 2016). Derfor kan der argumenteres for, at der er slående ligheder imellem Dökens udtalelser og Skyttes teoretiske

funderinger om forskellene i mellem henholdsvis værdier i individualistiske og kollektivistiske familiestrukturer/livssyn i synet på børneopdragelse.

Som det fremgår i ovenstående, er det i flere af Dökens citater tydeligt, at hun er skolet i flere teoretiske begreber indenfor det sociale arbejde med minoritetsetniske familier. Det vil sige, at Döken udover at italesætte konkrete *erfaringer* med minoritetsetniske unges problemstillinger også italesætter *teoretiske forklaringer* herpå. Endvidere tyder det på, at Döken læner sig op ad Skyttes teorier, i det der er slående ligheder imellem Dökens italesættelser og Skyttes teorier. Derfor knytter Dökens italesættelser sig til anerkendte teoretiske funderinger i dette komplekse felt. Til orientering anvendes Dökens begreb ”familiestrukturer” i den videre analyse, eftersom der tages afsæt i dette speciales empiriske begreber. Skyttes begreb ”livssyn” anvendes derfor kun, når hendes teori bringes direkte i anvendelse.

3.4.2 Hierarkisk opbygning i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer

Döken var allerede i ovenstående afsnit en smule inde på, at der findes en hierarkisk opbygning i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer, hvilket kommer til udtryk i hendes italesættelser; ”familiens overhoved” og ”patriarken”, der dog også kan være en mor eller en mormor, som hun tidligere var inde på. Döken fortsætter her med at fremhæve karakteristika ved hierarkiske opdelinger i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer:

”Generelle træk der findes i den her slags familier (patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer red.) er, at der et køn og alders hierarki”. (Döken, 2016:25).

I næste afsnit dykker jeg nærmere ned i kønhierarkiet og kønsrolleforventninger. Først vil jeg endnu engang trække nogle meget tydelige tråde mellem Dökens ovenstående italesættelser og Skyttes nedenstående teoretiske betragtninger:

”I det kollektivistiske livssyns idealtypesfamilie er familieenheden meget hierarkisk opbygget med tildelte roller, der bestemmer hvert enkelt familiemedlems placering og funktion”.
(Skytte, 2016:89).

Derfor kan der argumenteres for, at Döken endnu engang læner sig op ad Skyttes teoretiske funderinger i forhold til, at der findes en hierarkisk opbygning i idealtypiske kollektivistiske livssyn. Inden jeg går videre herfra, findes endnu et nedslag nødvendigt, således man ikke fristes til at tro, at den hierarkiske opbygning, der findes i kollektivistiske livssyns idealtypesfamilier, per

definition er lig med social kontrol med seksualitet og mistro for alle minoritetsetniske unge. Da der både er fordele og ulemper at hente ved at opdrage børn efter henholdsvis værdierne i idealtypiske individualistiske og kollektivistiske livssyn. Endvidere findes det nævneværdigt, at der findes minoritetsetniske unge, som *ikke* oplever social kontrol med deres seksualitet, og som trives godt i deres familier (Nielsen, 2011).

Man kan nemt fristes til at tro, at den individualistiske opdragelseskultur - hvori individerne skal træffe egne beslutninger - er den mest gavnlige for unge. Men det er imidlertid ikke ligeegyldigt, hvilke beslutninger der træffes i det idealtypiske individualistiske livssyn. Med reference til Skytte (2016) forventes det i det idealtypiske individualistiske livssyn, at individerne får tillært sig en vis modenhed, således individerne kan træffe beslutninger, som er velansete i familien og i det øvrige samfund. Med disse friere tøjler følger derfor et stort ansvar, som det kan være svært at leve op til som individ, og hvor ansvaret for fejl falder tilbage på individet selv. Derfor finder jeg det væsentligt at nævne, at der både er fordele og ulemper ved friheden og det medfølgende ansvar i det individualistiske livssyn, hvor det kan siges, at ”man er sin egen lykkes smed”. Unge kan derfor også være udsatte for at opleve stor mistro i det idealtypiske individualistiske livssyn, såfremt unge oplever nederlag, da det er de unge selv, der er ansvarsbærere for nederlagene. Dette nedslag findes endvidere nødvendigt for at understrege, at jeg ikke er ude på at fremhæve hverken det individualistiske eller det kollektivistiske livssyn som det mest korrekte. Formålet er snarere at sammenligne forskellene på tværs af livssynene, som derpå kan være med til, at opnå teoretisk forståelse for, at der findes en hierarkisk opbygning i det idealtypiske kollektivistiske livssyn. Denne hierarkiske opbygning kan være med til at opnå teoretisk forståelse for, hvorfor der er forskel på problemstillingerne i mellem kønnene.

I Etnisk Ung ser socialarbejderne flest eksempler på minoritetsetniske unge, der lever med social kontrol og flest tilfælde, hvor unge har brug for hjælp i komplekse æreskonflikter. Derfor minder jeg igen om, at de eksempler, som Döken ekspliciterer i denne analyse, alene skildrer tilfælde, hvor unge er udsatte for social kontrol, hvorfor det er vigtigt at have in mente, at der også findes minoritetsetniske unge, der trives godt i patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer (Nielsen, 2011). Det er derfor vigtigt, at man ikke kommer til at stigmatisere minoritetsetniske familier på baggrund af denne analyses empiriske fund, da disse resultater alene skal betragtes som gørende sig gældende i komplekse æresrelaterede konflikter, hvor æresfølelsen styrkes, ved at mænd udøver social kontrol med kvindernes seksualitet. Med dette understreget vil jeg som lovet gå videre med

kønshierarkiets betydning og forventningerne til kønsrollefordelingen i *nogle* patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer.

3.4.3 Æresfølelsen styrkes ved at leve op til kønsrollernes forventninger

I patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer er det ifølge Döken vigtigt, at kollektivets ære kontinuerligt styrkes. Æresfølelsen kan styrkes på følgende måder:

”Det, der kan give familien ære er - det som kan løfte familierne - det kan for eksempel være; den gode uddannelse, det gode job, at man har det gode voksenliv, og at man finder sig en god kone eller at man bliver godt gift med en god kone eller mand, som også kommer fra en ærbar familie. Så det kan være mange af de ting, som der er ære. Og det her med at have pæne piger, som ikke er blevet set feste, eller drikke alkohol, eller ryge, eller have venner eller kærester af det modsatte køn”. (Döken, 2016:12).

Ud over velansete jobs og uddannelser nævner Döken, at det vægtes højt at blive; ”godt gift”, med; ”gode mænd” og; ”gode koner” fra en; ”ærbar familie” med de; ”pæne piger”, som; ”ikke fester, drikker alkohol, ryger og har venner eller kærester af modsatte køn”. Endnu engang spiller kvinders adfærd en stor rolle, som forudsætning for at opnå status som værende en ærbar familie. Da Döken spørges ind til, hvorfor disse faktorer styrker nogle patriarkalske- og kollektivistiske familiestruktureres æresfølelse, svarer hun således:

”Ære er afhængigt af et publikum. Det her med at nogen skal bifalde familiens handlinger, altså de gode piger, de gode sønner, der har de gode jobs og de gode uddannelser og befinder sig i gode ægteskaber”. (Döken, 2016:12).

Det, som Döken påpeger om, at ”ære er afhængigt af et publikum”, kan også forstås som, at i stedet for at forankre æresfølelse på baggrund af et individs egne handlinger i individet selv, forankres æresfølelse i nogle patriarkalske- og kollektivistiske familiestrukturer sig i alle familiens medlemmer. I denne argumentation kan der desuden trækkes nogle teoretiske tråde til Unni Wikan om begrebet *æreskodeks*:

”Familiemedlemmer har fælles ære. Den enes vanære rammer den anden. I samfund med en æreskodeks står æren offentligt til skue. Det drejer sig om omverdenens vurdering af en person, snarere end om personens egne moralske standarder. Æren ligger i det ydre, i hvordan tingene

tager sig ud. Derfor bliver rygtet alfa og omega. Snak og sladder kan ødelægge en families ære og renommé". (Wikan, 2006:67).

"Det drejer sig om omverdenens vurdering af en person snarere end om personens egne moralske standarder", kan forstås som, at æresfølelse forankres i familien snarere end i individet selv. Desuden kan der trækkes nogle helt klare tråde imellem Wikans ovenstående teoretiske funderinger og det, som Döken ovenfor er inde på i forhold til, at "ære er afhængigt af et publikum", hvor alle familiemedlemmer i kollektivet bliver påvirkede af enkelte familiemedlemmers handlinger og adfærd. Både i forhold til hvad, der styrker familiens ære, og hvad der bringer skam over familien. Lighederne ligger blandt andet i Wikans frase; "æren ligger i det ydre" og Dökens italesættelse; "et publikum som skal bifalde familiens ære".

Wikan hævder desuden, at der er betydningsfuldt at leve op til æreskodeksen, så familiens æresfølelse kan opretholdes og styrkes:

"Uden ære bliver slægten latterliggjort; hånen sidder i de blikke, som omverdenen sender. Familiens piger mister deres værdi på ægteskabsmarkedet. Drengene bliver betragtet som skravl - umandige". (Wikan, 2006:26).

Wikans citat skildrer her, hvorfor det er betydningsfuldt at leve op til kønsrollernes forventninger. Citatet siger endvidere noget om, hvor meget omverdenens vurdering betyder. Dette understreger samtidigt, hvor iboende denne æresfølelse kan være i *nogle* minoritetsetniske familier, og hvorfor denne æresfølelse kan være svær at gøre op med.

Det vil sige, at i kollektivistiske- og patriarkalske familiestrukturer, hvor ære ikke forankres i individet selv, men hvor æresfølelse forankres på baggrund af samtlige familiemedlemmers handlinger og adfærd samt omverdens vurdering heraf, kan faktorer, der styrker og svækker familiens ære, have stor betydning for minoritetsetniske unges trivsel. Når jeg skriver "kan have stor betydning", mener jeg, at i familier, hvor der ikke er diskrepans mellem unges ønsker, og hvad familien ønsker, er der ikke umiddelbart grund til bekymring for unges trivsel. Derimod når der er diskrepans imellem familiens ønsker og unges egne ønsker, kan der opstå komplekse æreskonflikter, som kan føre til forsvarsmekanismen dobbeltliv, social kontrol, trusler, vold, frihedsberøvelse, tvangsægteskaber og genopdragelsesrejser, som ekspliciteret både i det introducerende kapitel (Fx Følner m.fl. 2014; Hviid m.fl., 2014) og i de tidligere delanalyser.

Wikans dimension om at ”skam tilhører kvinderne”, kan endvidere hjælpe med at opnå teoretiske forståelse af, hvorfor der er forskel på kønnenes problemstillinger. Da disse normative kønsrolleaspekter kan have stor betydning i *nogle* minoritetsetniske miljøer. Wikans teoretiske betragtninger kan derfor være med til at give en uddybet forståelse af, at der findes normative, forhåndsgivne kønsrolleforventninger - for begge køn - som man har pligt til at leve op til i nogle minoritetsetniske miljøer. Derfor kan det være svært at bryde med disse fastlåste kønsrolleforventninger - både for minoritetsetniske kvinder og mænd. Derfor kan Wikans teoretisk funderinger anvendes til at opnå en forståelse af, at *nogle* minoritetsetniske unge mænd opdrages til og presses til at kontrollere deres søstre, således mændene derpå kan anerkendes som værende ”rigtige mænd” og samtidig kan lykkes med at styrke familiens æresfølelse. At leve op til kønsrolleforventningerne styrker derfor æresfølelsen i hele familien. På den måde undgår familierne vanære og at miste ærbarhedsstatus.

Om disse kønsbestemte problemstillinger kan det overordnet fremhæves, at problemstillingerne *kan* eksistere i minoritetsetniske familier; hvor ære og vanære spiller en afgørende rolle for omverdens vurdering af familien, og hvor familiemedlemmerne derfor presses til at leve op til de klart definerede kønsroller (Wikan, 2006). Samtidig kan det fremhæves, at der er forskel på kønnenes problemstillinger i familier hvor, familiens æresfølelse styrkes, ved at mændene begrænser kvindernes seksualitet. Dette så kvinderne kan være attraktive på ægteskabsmarkedet og derpå kan blive gift ind i en anden velstående familie, som også har ry for at være ærbar (Wikan, 2006).

3.5 Delanalyse 5: Forebyggelse af problemstillingerne

På baggrund af mine tidligere analyser, finder jeg stor motivation for at undersøge, hvordan man kan forbygge problemstillingerne. Dette kapitel har derfor til formål at besvare problemformuleringens underspørgsmål. De interviewede socialarbejdere arbejder i forskellige NGO'er, der kæmper for at fremme minoritetsetniske unges seksuelle rettigheder, hvorfor de arbejder med forskellige problemstillinger relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet (som jf. i metodekapitlet). Derfor har socialarbejderne forskellige bud på, hvordan man forebygger de forskellige problemstillinger. Det vil sige, at forebyggelsesforslagene rummer forskelligartede sociale indsatser, hvilke udfoldes i nedenstående og sidste delanalyse.

3.5.1 Mentorordning for minoritetsetniske unge kvinder der har brudt med familien

Den første delanalyse belyser, hvordan Connects mentorordning kan være med til at støtte minoritetsetniske unge kvinder, der har brudt med familien grundet social kontrol og æresrelaterede konflikter. Her udtaler Frandsen sig om sine erfaringer med, hvad Connect kan hjælpe kvinderne med:

”En del af det er nogle sådan rent praktiske ting, som man tit ser, der er behov for hjælp til. At søge et job, eller at søge en uddannelse, søge en bolig, finde rundt i København, borgerservice og sådan nogle ting. Altså sådan helt lavpraktisk”. (Frandsen, 2016:12).

Derudover peger Frandsen på:

”I nogle tilfælde der er det virkelig få, der kender deres historie, og derfor er man i den kontakt, man har med sin mentor, så er man også i det der frirum, hvor man kan sige alle de der ting, som man ikke nødvendigvis kan fortælle i andre sammenhænge. Eller som man ikke har lyst til at fortælle i andre sammenhænge, og det oplever vi som en kæmpe hjælp”. (Frandsen, 2016:13).

Frandsen fortsætter:

”Også det der med at have nogen at spille bold op imod, altså i forhold til de forskellige svære tanker, de går med. Altså skal man det ene eller det andet, eller en ambivalens i forhold til at kontakte sin familie igen, eller måske nogen af de der ting, som de måske før ikke rigtig har haft, hvad skal man sige, der ikke har været plads til. I hvert fald tidligere i familien, en kæreste, eller at tage til fester, eller sådan nogle ting, som lige pludselig er en verden, der åbner sig op for dem, hvor de ligesom lige pludselig får nogle andre muligheder, og hvad er det så for nogle udfordringer man står i, når man er der?”. (Frandsen, 2016:13).

Det vil sige, at Frandsens erfaringer med, hvad projektet hjælper kvinderne med, spænder lige fra mere lavpraktiske ting til ”at have nogen at spille bold op imod” i forhold til friheden, der følger med den nye tilværelse. Derudover beretter Frandsen om kvindernes evalueringer af projektet:

”Den feed back vi får i de der evalueringer er det der med at opleve en tillidsfuld relation, som så også ligesom giver kvinderne mod på at skabe andre relationer”. (...) ”Og så er det meget, det der med at tro mere på sig selv - at blive mere selvsikker”. (Frandsen, 2016:17).

Derudover erfarer Frandsen, at kvinderne udvikler sig igennem mentorforløbet:

”Det vi oplever, det er, at de lige så stille, dem vi har med, måske tager kontakt og får kontakt til en bror, eller mor, eller dele af deres familie, sådan at de ikke går tilbage til hele familien, eller ”hele pakken”, eller hvad man siger”. (...) ”De gør det på en anden måde, hvor de måske mødes på neutral grund og i små doser”. (Frandsen, 2016:18).

Det vil sige, at Frandsen har erfaringer med, at kvindernes handlekompetencer styrkes, således at de lykkes med at genoptage kontakten til familien på egne præmisser og i deres eget tempo. Frandsen fortsætter her med at belyse formålet med projektet:

”At skabe et rum for kvinder. Derfor er det også kun kvindelige mentorer og kvindelige styregruppemedlemmer. Så det er kun kvinder, der er i projektet. For også at give mentees der er med, det er jo tanken, at mentee kan spejle sig lidt i sin mentor. Men altså, det der med, at det er en kvinde-til-kvinde-relation har også en betydning for, hvad for nogle udfordringer man står i måske særligt i forhold til seksualitet. Ikke at det nødvendigvis altid er det, det handler om, men det er ligesom baggrunden for, at det er blevet kvinder. Og det er der, ja som sagt, at der er det største behov”. (Frandsen, 2016:11).

Kvinde-til-kvinde-relationer giver mening i forhold til, at kvinderne kan spejle sig i hinanden. Derudover giver det også mening i forhold til de sikkerhedsmæssige foranstaltninger i projektet, eftersom der findes nogle kvinder, der ikke må have tæt kontakt til det modsatte køn (Fx Hviid, 2014; Bredal, 2011). Derfor vil det være risikabelt at tilknytte mandlige mentor i projektet.

Det vil sige, at kvindernes selvtillid styrkes, at kvinderne får nogen at spejle sig i og får nogen at sparre med i forhold til alt lige fra seksualitet til lavpraktiske hverdagsting, hvorfor det kan fremhæves, at Connect virker som et forbyggende tilbud, der udvikler kvinderne i en positiv retning.

3.5.2 Konfliktmægling mellem unge og forældre

En af de forebyggelsesmuligheder, som Döken peger på er konfliktmægling. Konfliktmæglingen har til formål at skabe dialog mellem unge og deres familier. Konfliktmægleren kan støtte unge og deres familier til at indgå aftaler, som begge parter kan acceptere. Såfremt det ønskes af begge parter, kan der udarbejdes en aftalekontrakt, som både unge og familier skal underskrive. Her fortæller Döken om, hvordan en konfliktmægling etableres:

”I forhold til en mægling-situation der er det typisk, at unge kontakter os, fordi der er et ønske om en mægling, eller at man har snakket med den unge over noget tid, og man finder ud af, at nu er det det, de vil, så kontakter mæglerne familien og hører, om de vil indgå i en mægling”.

(Döken, 2016:34).

Derudover fremhæver Döken, at det kræver særlige kompetencer at varetage konfliktmæglingen:

”Konfliktmæglerne er særligt uddannede inden for konfliktmægling. Det er ikke en opgave, som hvem som helst påtager sig, fordi det er sådan et kæmpe spændingsfelt at arbejde indenfor”.

(Döken, 2016:6).

I dette spændingsfelt, som Döken italesætter, er udfordringen:

”Det der med at række ud efter hjælp, er i sig selv at sige, at der er noget, der ikke er helt så godt her, som kan være ekstremt devaluerende at tilkendegive, at man har et æresrelateret problem i sin familie”. (Döken, 2016:33).

Derfor kan det være udfordrende at etablere et konfliktmæglingsforløb, da det, at bede om hjælp kan være forbundet med forringelse af familiens status. Derfor understreger Döken følgende:

”Man bringer ikke bare parterne sammen og siger; ”nu skal I finde ud af det!”. Der er nogle for-samtaler og noget særligt arbejde. Konfliktmægling bliver ikke bare taget, hvis begge parter ikke vil det. Hvis den unge ikke vil, men forældrene gerne vil, så bliver det ikke til noget eller omvendt. Det skal være begge parter, der vil det. Og så kommer der nogen for-samtaler med partnere hver for sig, og så vurderer man, om det giver mening, og om det er fagligt forsvarligt at sætte parterne sammen. Vil begge parter give noget, er der noget at rykke, fordi det kan være rigtig svært at sætte folk sammen, hvis der ikke er nogen, der vil mægle om noget”.

(Döken, 2016:6).

Det vil sige, at konfliktmægling bliver etableret, hvis de særligt uddannede konfliktmæglere vurderer, at et mæglingsforløb giver mening. Konfliktmæglingen kan altså være en god mulighed for, at begge parter muligvis kan indgå nogle kompromisser og få hjælp til at løse konflikterne. Mæglerens tilstedeværelse er med til at sikre at konfliktniveauet ikke eskalerer, samt at parternes aftaler bliver nedskrevet, hvis parterne ønsker det. Her er det nævneværdigt, at der ved gennemførelse af et konfliktmæglingsforløb ikke er garanti for at problemstillingerne ikke eskalerer eller vender tilbage (Nielsen, 2011). Derfor er det på baggrund af Farwha Nielsens erfaringer som

konfliktmægler i *Etnisk kvindeConsult*, vigtigt, at der bliver fulgt op på de *tværkulturelle konfliktmæglingsforløb*:

”I de sager, hvor aftalerne faktisk er blevet overholdt, har jeg erfaret, at sagsbehandleren har fulgt sagerne tæt efter deres afslutning, det vil sige, at både den unge person og forældrene løbende har fået mulighed for at drøfte deres problemstillinger”. (Nielsen, 2011:154).

Derfor er det betydningsfuldt, at der følges på konfliktmæglingsforløb efter forløbenes gennemførelse, således konflikterne ikke genopstår kort efter. Opfølgning på konfliktmæglingsforløb styrker derfor både unge og forældres kommunikative samarbejde. Samtidig giver man parterne mulighed for at øve sig på konfliktløsning i familien, så familierne (muligvis) selv kan lære at løse fremtidige konflikter.

3.5.3 Safe spaces for minoritetsetniske unge LGBT+personer

I dette afsnit belyses Fahad Saeeds syn på, hvordan man kan skabe bedre levevilkår for minoritetsetniske unge LGBT+personer, hvilket han udtaler sig om her:

”Det kan man blandt andet gøre ved at bekæmpe homofobi og stigmatisering i minoritetsetniske miljøer. Det gør vi i høj grad ved at prøve at italesætte problematikker i vores bagland og ved at prøve at italesætte og tydeliggøre ”usynlige liv”. Det vil sige, homoseksuelle, biseksuelle og transkønnedes liv i minoritetsetniske miljøer og fortælle en historie om, at det også findes i minoritetsetniske miljøer, og at det er en del af vores forhistorie og vores kultur. Og det gør vi også først og fremmest ved at lave nogle gode tilbud for vores målgruppe”. (Saeed, 2016:11).

Saeed er inde på at fortælle historier i minoritetsetniske unges ”eget bagland” om, at LGBT+personer også findes i minoritetsetniske miljøer, skal være med til at bekæmpe homofobi og stigmatisering. Desuden peger Saeed på, at behovet for at skabe bedre levevilkår for minoritetsetniske LGBT+personer. Dette er et vigtigt initiativ baseret på min analyse, som tidligere viste, at minoritetsetniske unge LGBT+personer er særligt udsatte for stigmatisering og diskrimination i flere forskellige arenaer, grundet etnicitet og seksuel orientering (Nielsen, 2011). Saeed fremhæver her, at man kan skabe bedre levevilkår for minoritetsetniske unge LGBT+personer ved at skabe nogle gode tilbud, hvilket han uddyber her:

”Det gør vi blandt andet ved at tilbyde folk et safe space, hvor man kan komme og møde andre, der er ligesom en selv. Det kan godt lyde lidt banalt, men der sker faktisk noget ret effektivt i mødet

med andre, i det her sikre rum, hvor man kan tale om sin seksualitet og se og spejle sig i andres erfaringer og på den måde se nogle muligheder til at komme ud af den situation, som man selv sidder i. Og måske endda reflektere lidt over ens eget liv på den ene eller anden måde, det er en af de måder, vi gør det på". (Saeed, 2016:7).

Saeed definerer her begrebet *safe space*:

"Safe space er et begreb, som man arbejder med især når man taler om udsatte minoriteter, så det er et sikkert rum, hvor man ikke er udsat på grund af sin minoritetsposition". (Saeed, 2016:5).

Det vil sige, at disse safe spaces, eller sikre rum, er med til at skabe nogle trygge rammer for minoritetsetniske unge LGBT+personer, hvor man kan møde ligesindede. Det, at Sabaahs tilbud om safe spaces findes, hvor der er plads til at være, den man er, hvor man ikke skal redegøre for den, man er, og forsvare den man er, er derfor nogle trygge og betydningsfulde rammer at skabe for minoritetsetniske unge LGBT+personer. Det vil sige, at minoritetsetniske unge ikke behøver, at blive konfronterede med fordomme som, at de er syge, eller bringer skam over familien (som tidligere ekspliciteret). Disse safe spaces giver minoritetsetniske unge LGBT+personer mulighed for at blive set som dem, de er og for at blive behandlet med den værdighed, accept og respekt, som de har ret til.

Disse safe spaces er ikke tilbud, som alle minoritetsetniske unge LGBT+personer har mulighed for at benytte sig af grundet geografiske omstændigheder. Lige nu findes der igennem Sabaah safe spaces (eller Shisha-Cafeer, som de også kaldes på Sabaahs hjemmeside) i København og i Århus. Disse betydningsfulde tilbud om safe spaces for minoritetsetniske unge LGBT+personer, vil derfor være en god ide at op starte geografisk bredt i Danmark. På den måde kan tilbuddet blive muligt for flere minoritetsetniske unge LGBT+personer at benytte sig af uanset geografisk bopæl.

Udover safe spaces-principperne peger Saeed også på følgende forebyggelsesfaktorer:

"Vi arbejder også forbyggende ved at samarbejde med andre organisationer, og gennem oplysning, vi holder konferencer, vi arbejder på at opbygge viden, og så spreder vi generelt et budskab om seksuel og kønsmæssig diversitet". (Saeed, 2016:7).

Derudover tilbyder Sabaah også professionel, individuel rådgivning, som ifølge Saeed foregår på følgende måde:

”Vi prøver så vidt muligt at bruge nogle coachingprincipper, hvor at den unge allerhelst selv skal kunne se sin egen udvej eller selv drage nogle konklusioner om, hvad der er bedst at gøre. Så på den måde så siger vi ikke, at; ”vi synes, du skal springe ud”, eller; ”vi synes du skal gøre sådan og sådan”. (Saeed, 2016:10).

Saeed fortsætter:

”Det handler i høj grad om at give den rådgivningssøgende plads og rum til at tale om, og at få luft til sine egne tanker. Det er det, som folk ofte har brug for. De har rigtig meget brug for at endeligt at kunne sige alle de frustrationer højt og give luft til deres egne tanker, og når man får den luft, så opdager man selv nogle ting i samtalerne. Så det er en rådgivning, der først og fremmest er lavet ud fra safe space-princippet, det vil sige igen et sikkert rum, hvor man kan tale højt om sine problemer”. (Saeed, 2016:10).

Det, at rådgivningen er bygget op omkring værdierne i safe space-principperne betyder, at der er plads til at minoritetsetniske unge LGBT+personer kan fortælle frit om deres problemstillinger uden, at de er i fare for at blive udsatte for stereotypering, stigmatisering, diskrimination, vold eller at blive straffet på andre måder. Derudover peger Saeed på, at; ”unge selv kan drage nogle konklusioner om, hvad der er bedst at gøre”. Dette forebyggelsesformål peger endnu en gang på at styrke unges handlekompetencer, ligesom Döken og Frandsen også har fremhævet. Senere i kapitlet følger et afsnit om, hvordan seksualundervisning også kan styrke unges handlekompetencer.

3.5.4 Opkvalificering af folkeskolelærere

I dette afsnit dykkes der ned i hvilken betydning opkvalificering af folkeskolelærere har for forebyggelse af problemstillinger relateret til social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet. Anne Wind fra Sex & Samfund peger på, at det er vigtigt, at lærerne reflekterer over problemstillingerne og løbende tager en dialog med forældrene om seksualundervisning i de danske folkeskoler:

”Oftentimes kan man komme til at tage den måde, man selv tænker om verden på som udgangspunkt i sådan en sammenhæng og glemme, at man måske nogen gange skal have en dialog med forældre, der tænker på en anden måde. Der er rigtig vigtigt at reflektere omkring det, at have en løbende

dialog med forældrene, og jeg tror, i forhold til seksualundervisningen, så gælder det rigtig meget om at have fokus på det allerede fra børnene er små”. (Wind, 2016:13).

Hun uddyber:

”Altså, seksualundervisning er et obligatorisk emne i folkeskolen, helt fra de går i børnehaveklasse, og jeg tror, det er rigtig vigtigt at have fokus på, at man taler med forældrene allerede fra de går i de små klasser, og at man har fokus på krop og sundhed og sådan nogle emner. Så det bliver naturligt, når de bliver lidt ældre. Så man får en løbende dialog om det, så det ikke er sådan, f.eks. i forhold til seksualundervisning, at de bare får en seddel med hjem i 8. klasse: ”nu skal de have seksualundervisning i skolen””. (Wind, 2016:13).

Wind forklarer her, hvordan man kan hjælpe lærerne til at tage den nødvendige dialog med forældrene:

”En del af den indsats som vi har i udskolingen, det er også sådan et inspirationspapir til lærerne om, hvordan man som fagperson kan gå til samarbejdet med forældre. Noget af det vi anbefaler, er, at man op gennem hele skolegangen, taler med forældrene om, at sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab, som emnet hedder i grundskolen, er et obligatorisk emne. Det er altså en del af undervisningen i grundskolen men, at man også fortæller, hvad det egentlig er, det handler om”. (Wind, 2016:3).

Wind fremhæver her endnu et forslag til en social indsats:

”Et samarbejde med Københavns Kommune som er, at en medarbejder i vores afdeling har et samarbejde med forskellige muslimske privatskoler eller friskoler i Københavns Kommune om at lave indsatser på seksualundervisningsområder i samarbejde med dem på deres skoler. Hun tager ligesom ud og opsøger dem. Eller, hun opsøger sundhedsplejersken på de skoler og laver nogle særlige tilrettelagte forløb i samarbejdet med dem om opkvalificering, eller uddannelse af enten lærerne på skolen eller til forældrearrangementer ”. (Wind, 2016:10).

Her er det vigtigt at understrege, at det ikke kun er muslimske friskoler, der kan have behov for et særligt tilrettelagt seksualundervisningsforløb med fokus på forældreinddragelse, da social kontrol med seksualitet ikke kan defineres ud fra religiøse årsagsforklaringer (Nielsen, 2011). Derfor kan være en god ide at indføre det særligt tilrettelagte undervisningsforløb på skoler, hvor der er behov for det - altså uanset skolers religiøse tilhørsforhold.

Winds bud på, hvordan man kan skabe en konstruktiv dialog om krop og sundhed mellem lærere og forældre, bør prioriteres i den danske folkeskole kontinuerligt gennem skoleåret for at fremme minoritetsetniske unges trivsel. Spørgsmålet er bare, om der er tid og ressourcer til at prioritere det, og om lærerne er fagligt rustede til at tage dialogen op med forældrene allerede fra de små klasser, så dialogen netop bliver naturlig op gennem skolegangen. I det introducerende kapitel findes der flere eksempler på, at socialarbejdere generelt set (pædagoger, folkeskolelærere, socialrådgivere, læger, sygeplejersker og andre socialarbejdere, der i deres daglige arbejde er i kontakt med minoritetsetniske unge) mener, at de mangler viden og opkvalificering i forhold til at kunne identificere og handle på æreskonflikter social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet (Fx Bredal, 2011; Følner 2014; Hviid, 2014). Det vil sige, at risikoen for at komme til at lave stereotyper og stigmatisere minoritetsetniske familier, kan skabe berøringsangst hos nogle folkeskolelærere, hvorfor det ikke er alle, der tør tage problemstillingerne op, da de ikke føler sig fagligt klædt på til at løse opgaven.

Derfor er det nævneværdigt, at der også findes andre initiativer som for eksempel *Med al ære og respekt – Bryd negativ social kontrol*, som Styrelsen for International Rekruttering og Integration står bag, som blandt andet har til formål at styrke kommunernes SSP-samarbejde, således at fagpersoner kan blive bedre til at opdage social kontrol og forebygge den, samt at inkorporere dette i det daglige sociale arbejde.

3.5.5 Styrkelse af unges handlekompetencer igennem seksualundervisning

På baggrund af mine tidligere analyser følger her en analyse af, hvordan man kan styrke unges handlekompetencer. Ligesom Frandsen, Döken og Saeed mener Wind også, at en af måderne at forebygge social kontrol med seksualitet, er, at styrke unges handlekompetencer. Wind fremhæver, at dette kan gøres igennem seksualundervisningen:

”Noget af det vi rigtig gerne vil have, at de unge tager med sig videre fra seksualundervisningen er nogle forskellige redskaber og handlekompetencer i forhold til de her områder. Det kan være både sådan, at de har diskuteret med de andre elever i klassen om, hvordan man kan håndtere forskellige svære dilemmaer, man står i, og at man har fået mulighed for at vende det med nogen uden at tale om sine egne specifikke erfaringer. Bare det at der er et rum, hvor at man kan diskutere emner eller nogle svære problemstillinger, kan forhåbentlig give dem nogle redskaber til, hvordan de selv vil håndtere den type af situationer, hvis de skulle komme ud for det”. (Wind, 2016:13).

Wind peger på at styrke minoritetsetniske unges handlekompetencer igennem seksualundervisningen, ved at få unge til at reflektere og diskutere med hinanden, hvilke handlemuligheder man som ung har, hvis man står i forskellige svære situationer. Wind uddyber:

”Øvelser om forskellige dilemmaer, hvor de skal diskutere nogle af de forskellige dilemmaer. Og så er der sådan nogle arbejdsark til eleverne, og så er der jo samtidig henvisninger til ”Privatsnak”, som er vores egen rådgivningslinje, så de samtidig kan se - den her får de jo med sig - at hvis man har nogen problemer, så kan man henvende sig her på rådgivningen”. (Wind, 2016:14).

Wind fortsætter:

”Der er også en henvisning til Sabaah. Så de kan læse lidt om, at der faktisk er nogen, der hedder Sabaah, som beskæftiger sig med det her område med LGBTpersoner med etnisk minoritetsbaggrund, som de kan få et telefonnummer til, hvor man kan ringe og snakke med nogen. Og der er også en henvisning til Etnisk Ung. Så på den ene side, får de jo både selve opgaven, hvor de får mulighed for at sidde og diskutere nogle af de her dilemmaer og får måske nogle overvejelser med sig derfra, som de kan bruge i andre sammenhænge. Samtidig får de også nogle konkrete henvisningstilbud med sig, som de måske kan gøre brug af, hvis de får det behov”. (Wind, 2016:14).

Wind understreger her, at det er vigtigt hele tiden af få eleverne til at reflektere og byde ind med deres overvejelser i undervisningen:

”Vores tilgang til det er hele tiden at sige; ”hvad kunne der være af muligheder for at handle i den her situation” og tale med eleverne om; ”hvad synes I vil være nogle gode muligheder, nogle gode handlemuligheder i den her sammenhæng”, og på den måde prøve at ruste dem til at træffe de valgt, som er gode for dem. Men vi kan ikke sige præcis, hvad for nogle valg der er gode for dem”. (Wind, 2016:17).

Tilgangen, at få unges refleksioner og overvejelser i spil i undervisningen, betyder, at det er de unge selv, som får lov til at italesætte dilemmaer om givne problemstillinger og samtidig får lov til at diskutere, hvordan man kan handle på det. På den måde undgår lærerene at italesætte bestemte emner som problemfyldte, og undgår derfor også at lave stereotyper og at stigmatisere. At unges egne stemmer kommer i spil i undervisningen, gør, at undervisningen bliver på de unges egne præmisser. Samtidig bliver der oplyst om førnævnte rådgivningstilbud, hvilket gør, at unge får

viden om, hvor de kan henvende sig og få kompetent rådgivning, hvis de får brug for det. Wind kommer også ind på, at det også er vigtigt at lære unge om seksuelle rettigheder:

”For eksempel ville en typisk øvelse være, at man sagde, man havde nogle cases og så var opgaven for eleverne, at de skulle kigge på de seksuelle rettigheder og se, om der er nogle rettigheder, som bliver overskredet i den her case. Sådan så de både får en viden om seksuelle rettigheder og en evne til at kunne se, hvornår rettigheder bliver overskredet i nogle bestemte sammenhænge. Så kan de efterfølgende diskutere, hvad personerne i den her case så kan gøre. Så på den måde er det vigtigt for os, at de kender deres rettigheder og kan se, hvornår rettigheder bliver overskrevet i konkrete situationer, og at de på den baggrund også kan udvikle nogle handlemuligheder”.

(Wind, 2016:18).

Det, at unge skal lære deres rettigheder at kende, betyder at de kan blive i stand til at opsøge hjælp, hvis de får brug for det. Dermed kan de blive handlekraftige aktører i eget liv. Her er det dog vigtigt at huske på, at emner om seksualitet er tabuiserede i *nogle* minoritetsetniske familier (Knudsen, 2007; Lavaud m.fl. 2011), som forskningen fra det introducerende kapitel viser. Derfor kan man ikke kan afvise, at på trods af at unge får viden om seksuelle rettigheder og oplysning om, hvor de kan søge hjælp, at der findes nogle unge, der ikke opsøger hjælp. Dette da de frygter at eskalere konflikten og eventuelle konsekvenser (Knudsen, 2007; Følner m.fl. 2014).

På trods af at Etnisk Ung har stigning i antal henvendelser, hvor de i 2005 modtog 101 og i 2013 modtog 1.146 antal henvendelser (Kjærsgaard, 2014), er det vigtigt ikke at overse, at nogle unge udvikler ubevidste forsvarsmekanismer (dobbeltliv) i stedet for at opsøge hjælp (jf. den første delanalyse). Derfor finder jeg det vigtigt at understrege, at seksualundervisning ikke alene kan forebygge problemstillingerne i dette komplekse æresrelaterede område. Derfor bliver man også nødt til at se nærmere på, hvordan man kan inddrage forældrene i seksualundervisningen, hvilket udfoldes i næste afsnit.

3.5.6 Forældreinddragelse i seksualundervisningen skal ”aflive” myter om mødommen

Tidligere er det ekspliciteret, at Anne Wind fra Sex & Samfund har erfaringer med at myterne om mødommen gør det svært for nogle minoritetsetniske unge, at forklare deres forældre hvad en mødom er. Derfor vil jeg i dette afsnit behandle, hvordan man kan forebygge denne problemstilling. I kapitlet om ikke-kønsspecifikke problemstillinger, viste det sig desuden, at det kan være en udfordring at få minoritetsetniske unge til at møde op til seksualundervisning. Derfor er en

forudsætning for, at lykkes med at styrke minoritetsetniske unges handlekompetencer igennem seksualundervisning, at minoritetsetniske unge må deltage i seksualundervisning for deres forældre.

For at forebygge, at nogle minoritetsetniske unge ikke må deltage i seksualundervisningen, peger Wind her på, at underviserne kan italesætte seksualundervisningen på en anden måde:

”Nogen af dem (underviserne red.) kalder det pubertetsundervisning og har en oplevelse af, at hvis det de kalder pubertetsundervisning, så kommer eleverne i højere grad, end hvis de kalder det seksualundervisning. Så det vi anbefaler er, at man også har en meget åben dialog med forældrene om, hvad det egentligt er, man laver i seksualundervisning, og hvad det er undervisningen sigter på, og hvad det handler om og så videre. Og også snakker med dem (forældrene red.) om at, at den seksuelle debut ikke bliver lavere af, at man modtager seksualundervisning, altså internationale undersøgelser peger på, at undervisningen nærmere har den omvendte effekt”. (Wind, 2016:3).

Italesætte af seksualundervisning som pubertetsundervisning og at få startet en konstruktiv dialog med forældrene om hvad pubertets/seksualundervisning er, skal sikre, at unge får lov til at deltage i undervisningen. Samtidig peger Wind på betydningen af at oplyse forældrene om, at unge der modtager seksualundervisning venter med at have seksuel debut sammenlignet med unge, der ikke har modtaget seksualundervisning. I denne forbindelse kan underviserne samtidig oplyse om, at unge der ikke modtager seksualundervisning i langt højere grad får sexsygdomme, uønsket graviditeter, aborter og generelt trives dårligere i forhold til krop og udvikling sammenlignet med unge, der har modtaget seksualundervisning (Knudsen, 2007; Følner m.fl. 2014), som ekspliciteret i det introducerende kapitel.

I forhold til forebyggelse af mødomsproblematikkerne er formålet at erstatte myter om mødommen med faktuel viden. Wind byder ind med følgende forslag til, hvordan dette kan gøres:

”Det vi anbefaler til de fagpersoner, som arbejder med den her gruppe af unge, er, at vi har sådan en pjeces ”Myter om Mødommen”, at de bruger den både i deres samarbejde med de unge men også i deres samarbejde med forældrene”. (Wind, 2016:9).

Da Wind spørges ind til, hvordan man kan bruge pjecen i samarbejdet med forældrene, svarer hun således:

”Hvis man har et forældremøde - man er lærer på en skole og man har et forældremøde - så kan det være, at man deler information med forældrene omkring forskellige temaer, som er relevante

for seksualundervisningen. Det kan f.eks. være, at man deler den folder ud omkring Myter om Mødommen. Ikke som at man nødvendigvis skal gå i gennem den på et forældremøde men som en deling af information til forældrene. Så forældrene kan få information om, hvordan man kan forstå, hvad en mødom er". (Wind, 2016:9).

Her er det vigtigt at huske på, at det, at dele pjecen *Myter om mødommen* ud, ikke er det samme som at pjecen bliver læst og forstået derhjemme. Dette argument hænger sammen med, at det langt fra er sikkert, at pjecen overhovedet kan læses af alle minoritetsetniske forældre, da Wind oplyser at pjecen kun findes på dansk. Derfor kan det være en god ide, at oversætte pjecen til en række andre sprog, ligesom Etnisk Ung har gjort med deres forskellige pjecer. På den måde kan man som fagperson sikre sig, at de fleste forældre overhovedet har mulighed for at læse og forstå, hvad der står i pjecen. Det, at dele en pjece ud, er heller ikke nødvendigvis er lig med, at forældrene læser den, forstår den og derpå afmystificeres mødomsproblematikkerne. Derfor spørger jeg Wind ind til, om Sex & Samfund på anden vis underviser eller oplyser forældrene om mødomsproblematikkerne, hvortil hun svar således:

"Det gør vi nogle gange, altså generelt set, gør vi det nogle gange, men det er ikke så meget, fordi så skal skolerne købe sig til et forældrearrangement, og så skal vi have ressourcer til at gøre det. I princippet gør vi det, men det er ikke noget vi gør så tit". (Wind, 2016:11).

Wind tilføjer:

"Generelt tror jeg, at det rigtig vigtigt at have fokus på forældrene, og det tænker jeg også, at vi kommer til at have mere fremadrettet". (Wind, 2016:12).

Det vil sige, at Wind mener, at det er vigtigt at have fokus på forældrene, men at omfanget af forældreinddragelse i seksualundervisningen afhænger af ressourcer, hvilket kan siges at være tilfældet for de fleste andre sociale indsætter i det sociale arbejde.

Forældreinddragelse i seksualundervisningen kan være en oplagt mulighed at benytte sig af i forhold til at forebygge nogle af de misforståelser og myter, der findes om mødommen i nogle minoritetsetniske miljøer. Men det er samtidig vigtigt at klæde folkeskolelærere fagligt på til at løse opgaven med at inddrage forældrene, således man undgår stereotypering, stigmatisering og diskrimination, hvilket jeg også var inde på i afsnittet om opkvalificering af socialarbejdere. Derudover er det vigtigt at huske på, at der, som tidligere fremhævet, mangler viden om, hvordan

problemstillinger relateret til mødom og manddom kan forebygges, (Wikan, 2006), hvorfor der ikke findes nogen enkle løsninger herpå.

Slutteligt er det nævneværdigt, at det er oplagt at undersøge, om det kan betale sig konsekvent at omdøbe *seksualundervisning* til *pubertetsundervisning*, da Wind tidligere var inde på, at underviserene oplever højere succesrate med fremmødte minoritetsetniske elever til seksualundervisningen, når lærerne kalder det for *pubertetsundervisning* frem for *seksualundervisning*. Derfor anser jeg navneændringen som en oplagt mulighed, for at opnå et større antal fremmødte minoritetsetniske elever, blot ved at ændre terminologi, hvilket er en relativ ukompliceret indsats.

3.6 Konklusion

I forhold til besvarelse af problemformuleringens første spørgsmål, kan det opsummeres, at socialarbejdernes erfaringer med ikke-kønsspecifikke problemstillinger skildrer social kontrol og tvangsforhold, hvilket fratager minoritetsetniske unges basale menneskerettigheder (herunder de seksuelle rettigheder). Nevin Döken fra Etnisk Ung har følgende erfaringer med konsekvenser af social kontrol og tvangsforhold; tvangægteskab, at unge fastholdes i ægteskab mod sin vilje, genopdragelsesrejser og religiøse vielser uden borgerlig gyldighed. Dertil peger Döken på disse trivsels- og psykologiske konsekvenser; usundt forhold til søvn, mad og det modsatte køn, ringere indlæringssevne, problemer med at vedligeholde studier og job, depressioner, selvmordstanker, selvmordsforsøg og forsvarsmekanismen *dobbeltliv*. Det, at nogle minoritetsetniske unge anvender forsvarsmekanismen *dobbeltliv*, kan forklares teoretisk ved hjælp af Mariane Skyttes element om *loyalitet* i familier, der bygger på værdierne i *idealtypiske kollektivistiske livssyn*. Det vil sige, at loyalitetsfølelsen er så stærkt forankret i familier, der er bygget op omkring værdierne i idealtypiske kollektivistiske livssyn, at nogle minoritetsetniske unge derfor ikke kan bryde hele familiefællesskabets loyalitetsfølelse.

I forhold til minoritetsetniske unge LGBT+personers særlige udfordringer har Fahad Saeed fra Sabaah erfaringer med, at *nogle* minoritetsetniske unge er blevet krænkede af familien, overvågede, frihedsberøvede og at unges privatliv er blevet frataget hvilket er brud på menneskerettighederne (herunder de seksuelle rettigheder). Derudover understreger Saeed, at minoritetsetniske unge LGBT+personer er særligt udsatte for stereotypering, stigmatisering og diskrimination, hvilke kan forårsage psykologiske konsekvenser såsom dårligt selvværd og selvmordstanker. Også Döken har

erfaringer med minoritetsetniske unge LGBT+personers særlige udfordringer: At nogle minoritetsetniske familier betragter homoseksualitet som en sygdom, som de prøver at helbrede på forskellige måder, og at nogle minoritetsetniske unge LGBT+personer oplever trusler, vold og at blive tvangsgift med en person af det modsatte køn.

Socialarbejder Anne Wind fra Sex & Samfund har følgende ikke-kønsspecifikke erfaringer: At underviserene ikke kan nå i mål med den særligt tilrettelagte seksualundervisning til minoritetsetniske unge, da eleverne ikke må deltage i seksualundervisningen for deres forældre. Dette kan teoretisk kobles sammen med loyalitet i idealtypiske kollektivistiske livssyn, hvor unge ikke vil bryde hele familiefællesskabets loyalitetsfølelse, hvorfor de udebliver fra seksualundervisningen.

I forhold til den anden delanalyse, som omhandler socialarbejdernes erfaringer med kønsspecifikke problemstillinger, kan Döken og Winds erfaringer med minoritetsetniske kvinders kønsspecifikke problemstillinger fremhæves at minoritetsetniske unge kvinders problemstillinger ofte centrerer omkring myter om mødommen. Myter som har forskellige konsekvenser, da det kommer an på hvilke *traditioner* der er i familierne, hvor det betyder noget, at kvinderne forbliver jomfruer indtil ægteskabsindgåelse, men konsekvenserne *kan* være: Annulleringer af ægteskaber, tvungne gynækologiske undersøgelser for at dokumentere at kvinden er jomfru og dermed kan betragtes som en ærbar kvinde, eller at mødre eller svigermødre tjekker om der er ”blod på laget” efter bryllupsnatten. Derudover er der nogle kvinder, som har været seksuelt aktive, som finder deres egne overlevelsesstrategier ”mødoms-rekonstruktions-operationer”, hvilke er med til at vedligeholde myterne om mødommen og samtidig fastholder kvinders seksuelle udvikling, for de kvinder som få operationen foretaget. De tvungne gynækologiske undersøgelser kan knyttes til Unni Wikans teoretiske betragtninger om problemstillinger relateret til *mødom* og *manddom*, i minoritetsetniske miljøer, hvor det forventes, at der skal foreligge et offentligt bevis på mødom som såvel manddom.

Socialarbejder, fra Connect, Marie Kirketerp Frandsen har erfaringer med, at kvinderne har det psykisk svært med, at de har brudt med familierne, da de lever med et stort afsavn til deres familier. Kvinderne ønsker derfor at vende tilbage til familierne, men hvor de ikke skal leve med social kontrol med deres seksualitet.

Konklusionerne for den tredje delanalyse, som har til formål at belyse socialarbejdernes erfaringer med mændenes kønsspecifikke problemstillinger er ifølge Saeed og Döken: At nogle minoritetsetniske unge mænd oplever tidsbegrænset frihed. Det vil sige, at mændene i højere grad end kvinderne må lave ting, som de har lyst til i deres fritid, herunder at have venner og kærester. Denne frihed ophører dog på et tidspunkt, hvor manden skal giftes med en ærbar kvinde, fra en ærbar familie. Dertil oplever *nogle* minoritetsetniske unge mænd mistrivsel, da de presses til at varetage en ufrivillig kontrollant-rolle, hvor de skal være med til at kontrollere deres søstres seksualitet. Dette kan teoretisk forklares ved hjælp af Wikans begreb *æreskodeks*, hvor kønsrollerne forventninger er bundet op på kønsnormative forhåndsbestemte værdisæt. Det vil sige, at såfremt mændene kan lykkes med at begrænse sine søstres seksualitet, således kvinderne forbliver jomfruer indtil ægteskabsindgåelse, kan hele familiens ære bevares og styrkes udadtil (Wikan, 2006). Samtidig er Skyttes teori om loyalitet i idealtypiske kollektivistiske livssyn, et uundgåeligt element i forståelsen af, hvorfor nogle minoritetsetniske unge mænd presses til at kontrollere deres søstre, da det kan være svært at sige deres forældre imod, da mændene risikerer at bryde hele familiefællesskabets loyalitetsfølelse.

I forhold til den fjerde delanalyses konklusioner, som belyser, hvorfor der er forskel på problemstillingerne imellem kønnene, kan det ifølge Döken fremhæves: At æreskonflikter og social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet er et komplekst felt at bevæge sig ind i, da ærbarhedsnormerne differentierer fra familie til familie, hvorfor man ikke kan komme med entydige svar på, hvorfor der er forskel på problemstillingerne imellem kønnene. Det kommer derfor igen an på hvilke traditioner, der er i familierne. Det, som Döken fremhæver, er, at i *nogle patriarkalske- og kollektivistiske familier* er der forskel på kønnenes problemstillinger, fordi familiens æresfølelse forankres ud fra om kvinderne er jomfruer ved ægteskabsindgåelse. Og samtidig hvor det lykkes mændene at kontrollere deres søstres seksualitet, hvilket sikrer opretholdelse af kønsrollerne og høj ærbarhedsstatus. Döken anvender derfor begreber, der læner sig op ad elementer i Skyttes teori om *idealtypiske kollektivistiske livssyn* (2016) og Wikans teori om *æreskodeks* (2006).

Forskellen på problemstillingerne imellem kønnene kan ved hjælp af Wikans teori, forstås som at det i nogle minoritetsetniske familier kan have stor betydning for æresfølelsen, at brødrene skal udøve social kontrol med søstrenes seksualitet, eller at være "fars forlængede arm", som Döken tidligere italesatte det. Dette kan ved hjælp af Skyttes teori forklares ved, at mændene kan opnå en plads højt i familiehierarkiet, da der findes en klar hierarkisk rangorden, hvor samtlige

familiemedlemmer har pligt til at leve op til hver sin definerede rolle (Skytte, 2016). Samtidig kan elementet om loyalitetsfølelse være med til at give en teoretisk forklaring på, hvorfor social kontrol kan udspille sig i familier, der er bygget op omkring værdierne i idealtypiske kollektivistiske livssyn. Wikans teoretiske betragtninger belyser desuden forventningerne til møddom og manddom i forhold til at leve op til æreskodeksen og de forhåndsgivne normative kønsroller.

Den femte og sidste delanalyser konklusioner, skildrer socialarbejdernes følgende forebyggelsesforslag: *mentorordning* til minoritetsetniske unge kvinder, der har brudt med familien. *Konfliktmægling*, som kan hjælpe minoritetsetniske unge og familier, der oplever æresrelaterede konflikter, med at lave kompromiser og aftaler, som begge parter kan leve med. *Safe spaces* for minoritetsetniske unge LGBT+personer - det vil sige "sikre rum", hvor man kan møde ligesindede og modtage rådgivning uden risiko for at opleve stereotypering, stigmatisering, diskrimination, vold eller hadforbrydelser grundet etnicitet og seksuel orientering. *Opkvalificering af folkeskolelærere*, således lærerene kan blive kompetente til at identificere æresrelaterede konflikter og social kontrol. Samt at opnå viden om, hvordan lærerene skal handle i givne tilfælde. Derudover skal *styrkelse af unges handlekompetencer* være med til at sikre, at unge ved, hvor de kan opsøge kvalificeret hjælp, hvis de oplever æresrelaterede konflikter og social kontrol med deres seksualitet. Derudover kan problemstillingen om, at *nogle* minoritetsetniske unge ikke må deltage i seksualundervisningen for deres forældre, muligvis løses ved at ændre navn fra *seksualundervisning* til *pubertetsundervisning*, da nogle forældre, grundet navnet, misforstår formålet med undervisningen og tror, at undervisningen opfordrer unge til at have sex. Slutteligt, hviler den sidste delanalyser konklusioner på *forældreinddragelse i seksualundervisningen*, som skal være med til at erstatte myterne om møddommen med faktisk viden, således man kan fremme kvinders ligestilling og seksuelle rettigheder.

4.0 Metoderefleksioner & perspektivering

Denne specialeproces har lært mig betydningen af, hvor vigtigt det er, at man kontinuerligt stopper op og reflekterer over, hvilke analytiske fund man gør sig som fortolker, når man skriver sig ind i dette komplekse felt, som æresrelaterede konflikter og social kontrol med minoritetsetniske unges seksualitet er. Således, at man undgår at generalisere, lave stereotyper, stigmatisere og diskriminere minoritetsetniske familier. Derfor har valget af dette komplekse felt gennem hele processen påtvunget mig at sætte alle mine fordomme og for-forståelser i spil, for at lykkes med at udarbejde en nuanceret analyse. Dette har været en udfordrende opgave, eftersom vi mennesker ikke altid er klar over hvilke fordomme og for-forståelser vi har om givne fænomener, før vi gør os umage med at sætte dem på spil (Gadamer, 2007). Derfor anser jeg denne specialeproces, som værende betydningsfuld læring, som jeg fremtidigt kan tage med mig i det sociale arbejde med minoritetsgrupper.

Når jeg ser tilbage på hele processen, og hvis jeg havde mulighed for at lave noget om, ville jeg have spurgt mere ind til Nevin Dökens viden om selve konfliktmæglingsmetoden i Etnisk Ung, da det under transskriptionen er gået op for mig, at dette ikke er afdækket. Desuden skal det her nævnes, at Dökens teoretiske perspektiver på problemstillingerne ligeledes har været udfordrende at analysere. Forstået på den måde, at det er mig som fortolkeren, der har til opgave at inddrage teoretiske forklaringer på problemstillingerne. Det har imidlertid været en sværere opgave end vanligt, eftersom Dökens teoretiske perspektiver på problemstillingerne, læner sig op ad Unni Wikan og Marianne Skyttes teorier, som jeg selv anvender i analysearbejdet. Derfor har jeg kontinuerligt igennem analysen været opmærksom på, at være tydelig i mine ekspliciteringer af, hvornår det er Döken, der fremlægger sine egne teoretiske forklaringer på problemstillingerne, og hvornår jeg anvender Wikan og Skyttes teorier som forklaringer på problemstillingerne.

Derudover, såfremt der havde været mere tid til rådighed, ville jeg efter interviewet med Marie Kirketerp Frandsen i Connect, have forsøgt at rekruttere endnu en socialarbejder fra Connect, som var med da det forsøgtes at starte projektet "Re-Connect" op, hvor målgruppen var minoritetsetniske unge mænd, der havde brudt med familien. Formålet med dette vil være, at spørge socialarbejderen, hvorfor han/hun tror, at der ikke var nok mandlige mentees, der viste interesse for projektet? Samt at spørge om, han/hun ser et behov for at starte Re-Connect op i dag? Men disse to ting, anser jeg som mindre væsentlige.

Det, som jeg i langt højere grad ville have gjort anderledes er, at jeg ville have rekrutteret informanter fra *Exitcirklen - "Nej til psykisk vold og social kontrol"*, (som der står skrevet på deres hjemmeside). Dette, da Exitcirklen i sensommeren 2017 også er begyndt at afholde samtalegrupper for minoritetsetniske unge mænd, som oplever problemstillinger med social kontrol. Derfor, hvis jeg havde muligheden for det, ville gerne have afholdt et interview med en socialarbejder fra Exitcirklen, som har erfaringer med de problemstillinger, som de mandlige brugere oplever i Exitcirklen. Dette, for at jeg i højere grad at analysere mændenes specifikke problemstillinger.

Præmissen for at have forfattet dette speciale er, at jeg, som tidligere nævnt, er farvet af værdierne i de seksuelle rettigheder, hvorfor der kan forekomme andre udfald af en lignende analyse, såfremt den givne analyse er forfattet af en person med andre værdier og med et andet menneskesyn end mit. Desuden er det nævneværdigt, at analysens fremviste bud på forebyggende initiativer i det sociale arbejde er forebyggelsesforslag, hvorfor det ikke med sikkerhed kan siges, om initiativerne kan forebygge problemstillingerne, medmindre en konkret undersøgelse heraf iværksættes og efterfølgende evalueres. Derfor er det svært at svare på, om de belyste forebyggende initiativer, fremtidigt vil afhjælpe problemstillingerne. Jeg tror, at det er svært at komme problemstillingerne helt til livs, men jeg tror på, at det er muligt at blive bedre til at begrænse og forebygge problemstillingerne, således færre minoritetsetniske unge udvikler forsvarsmekanismen dobbeltliv. Derudover er det nødvendigt at forske i, om minoritetsetniske unge mænd oplever, at der mangler tilbud, der specifikt henvender sig til problemstillinger relateret til deres køn. Det vil sige, at denne analyses konklusioner for det første ikke kan fremlægge entydige svar på problemformulerings tre spørgsmål, og for det andet, at der i analysen heraf dukker nye interessenter op, som fremtidigt også er væsentlige at undersøge i dette komplekse genstandsfelt.

5.0 Litteraturhenvisninger

- Albers, Louise (2014): "Kode 6: Vejen til et trygt liv". I: "LOKK nyt – Om vold mod kvinder og børn: Særudgave om EtniskUng". April 2014.
- Bredal, Anja (2011): "Mellom makt og avmakt – Om unge menn tvangsekteskab, vold og kontroll". Institutt for Samfunnsforskning.
- Danneris, Sophie & Merete Monrad: "Litteraturgennemgang". I: Merete Monrad & Søren Peter Olesen: "Forskningsmetoder i socialt arbejde". Ikke publiceret (under udarbejdelse).
- Danneskiold-Samsøe, Sofie, Yvonne Mørck & Bo Wagner Sørensen (2011): "Familien betyder alt – Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier". Frydenlund.
- Daphne, 2013: "Between Honour and Shame - Nordic Approaches in the Fight against Honour Related Violence". Daphne 3rd Programme of the European Commission.
- Fenger-Grøndahl, Malene & Marianne Nøhr Larsen (2007): "Den forbandede kærlighed – 14 fortællinger om homoseksuelle og kulturel mangfoldighed". CDR-Forlag. Århus.
- Følner, Bjarke, Mikkel Dehlholm & Jasmin Maria Christiansen (2015): "Nydanske LGBT-personers levevilkår". Udarbejdet af Als Research. For Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.
- Følner, Bjarke, Ida Lund Leucena & Jacob Als Thomsen (2014): "Kønsroller og social kontrol blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund". Als Research. For Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.
- Gadamer, Hans-Georg (2007): "Sandhed og metode – Grundtræk af en filosofisk hermeneutik". 2. udgave. Oversat af Arne Jørgensen og Academica, Århus.
- Giddens, Anthony (1976): "New rules of sociological method". London: Hutchinson.
- Højbjerg, Henriette (2004): Kap. 9: "Hermeneutik – Forståelse og fortolkning i samfundsvidenskaberne". I: "Videnskabsteori - på tværs af fagkulturer og paradigmer – I samfundsvidenskaberne". Lars Fuglsang og Poul Bitsch Olsen (red). Roskilde Universitetsforlag.
- Hviid, Sofie (2014): "Dobbeltliv – En rapport om baggrunden for og konsekvenserne af at leve et dobbeltliv, for unge med æresrelaterede problemer". EtniskUng. Landsorganisation af Kvindekrisecentre (LOOK).

- Hækkerup, Karen (2012): ”National strategi mod æresrelaterede konflikter – En målrettet indsats mod æresrelaterede konflikter”. Udarbejdet af Justitsministeriet, Udenrigsministeriet, Ministeriet for Børn og Undervisning, Ministeriet for Ligestilling og Kirke samt Social- og Integrationsministeriet.
- IPPF (2011): ”EXCLAIM – Young people’s guide to sexual rights: An IPPF Declaration”.
- Juul, Søren (2012): ”Hermeneutik”. I: ”Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – En indføring”. Søren Juul & Kirsten Bransholm Pedersen (red.). Hans Reitzels Forlag.
- Kjærsgaard, Maja (2014): ”Unge i æresrelaterede konflikter beder i stigende grad om hjælp”. I: ”LOKK nyt - Om vold mod kvinder og børn: Særudgave om EtniskUng”. April 2014.
- Kjærsgaard, Maja (2014): ”Kontrol gennem myten om mødomshinden”. I: ”LOKK nyt - Om vold mod kvinder og børn: Særudgave om EtniskUng”. April 2014.
- Knudsen B. Lisbeth (2007): ”Ung 2006 - 15-24-åriges seksualitet- viden, holdninger og adfærd”. Udført for Sundhedsstyrelsen af lektor, mag.scient.soc. Lisbeth B. Knudsen, Institut for Sociologi.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2009): ”Interview - Introduktion til et håndværk”. Hans Reitzels Forlag. København.
- Launsø, Laila & Olaf Rieper (2005): Kap 2: ”Forskningstyper”. I: ”Forskning om og med mennesker – Forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning”. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.
- Lavaud, Manon, Annelise Sandø, Katrine Friis, Signe Emilie Bech Christensen, Ask Lehrmann, Bjørn Haugaard Bach & Helle Asserhøj Rahbæk (2011): ”Ung i 2011 – Nydanske unges oplevelse af social kontrol, frihed og grænser”. Udarbejdet af Als Research. For Ministeriet for Flytninge, Indvandrere og Integration.
- LGBT Danmark (2016): ”Rettighedsprincipper”. I: ”Principprogram for LGBT Danmark - Landsforeningen for Lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner”.
- Lov om social service § 12a.
- Nielsen, Farwha (2011): ”Familiikonflikter blandt etniske minoritetsborgere - Tværkulturel konfliktmægling”. Hans Reitzels Forlag.
- Rubington, Earl & Martin S. Weinberg (2011): Kap. 1: ”Social Problems and Sociology”. I: ”The Study of Social Problems”. Oxford University Press.
- Sex & Samfund (2012): ”2.1 Fakta om rettigheder” I: ”Uge Sex Temamateriale”.

- Skytte, Marianne (2016): Kap 2: ”Om individualistisk og kollektivistisk livssyn”. I: *”Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde”*. 4. udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Slot, Vikkelsø Line (2017): ”Behov for bedre beskyttelse af ofre for social kontrol”. Artikel i: *”Institut for Menneskerettigheders Nyheder den 14. november 2017”*.
- Wikan, Unni (2006): *”Ære og drab. Fadime – En sag til eftertanke”*. Høst & Søns Forlag, København.